

«ҚазАгроҚаржы» акционерлік қоғамы

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебімен
2023 жылғы
Қаржылық есептілік

Мазмұны

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебімен

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Қаржылық жағдай туралы есеп	1
Пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есеп	2
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп	3
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп	4

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Қызмет сипаттамасы	5
2. Қаржылық есептілікті әзірлеу негізі	6
3. Есеп саясатының маңызды ережелері	6
4. Маңызды бухгалтерлік пайымдаулар мен бағалаулар	15
5. Деректер көрінісін өзгерту	16
6. Ақшалай қаражаттар және олардың эквиваленттері	17
7. Клиенттерге несиелер	18
8. Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздар	24
9. Берілген алдын ала төлемдер	29
10. Акционер алдындағы қарыз	29
11. «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	30
12. Несие ұйымдардың қаражаттары	30
13. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	31
14. Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	32
15. Мемлекеттік субсидия	32
16. Салық салу	33
17. Алынған алдын ала төлемдер	35
18. Өзге активтер мен міндеттемелер	35
19. Капитал	36
20. Шарттық және шартты міндеттемелер	36
21. Несиелік шығындар бойынша шығыстар	37
22. Өзге кірістер	38
23. Персоналға арналған шығындар және өзге де операциялық шығындар	38
24. Тәуекелдерді басқару	39
25. Әділ құнды бағалау	49
26. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерін талдау	52
27. Байланысты тараптармен операциялар	54
28. Қаржылық қызметке қатысты міндеттемелердегі өзгерістер	56
29. Капиталдың жеткіліктілігі	57
30. Сегменттік есеп беру	57
31. Есепті күннен кейінгі оқиғалар	58

«КПМГ Аудит» жауапкершілігі
шектеулі серіктестік
Қазақстан, А25D6Т5, Алматы,
Достық д-лы, 180,
+7 (727) 298-08-98

KPMG Audit LLC
180 Dostyk Avenue, Almaty,
A25D6T5, Kazakhstan

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

«ҚазАгроҚаржы» АҚ акционері мен Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдай туралы есептен, көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша пайда немесе залал және басқа жиынтық табыс, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есептерден, сондай-ақ, есеп саясатының елеулі тұжырымдамалары мен басқа түсіндірмелі ескертпелерден тұратын «ҚазАгроҚаржы» АҚ-ның (әрі қарай, «Компания») қаржылық есептіліктің аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса берілетін қаржылық есептілік Қаржылық есептілігінің халықаралық стандарттары жөніндегі Кеңесі шығарған (ҚЕХС қаржылық есептілігінің стандарттары) ҚЕХС қаржылық есептілігінің стандарттарына сәйкес барлық елеулі қатынастарда Компанияның 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдайын және көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша қаржылық нәтижелерін және ақша қаражаттарының қозғалысын әділ көрсетеді.

Пікір білдіруге негіздеме

Біз Аудиттің халықаралық стандарттарына (АХС) сәйкес аудит жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз одан әрі есебіміздің «Қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары Кеңесінің кәсіби бухгалтерлерге арналған әдеп кодексіне («БАХӘСК кодексі») және біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне тиісті Қазақстан Республикасында қолданылатын әдептілік талаптарға сәйкес Компанияға қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз басқа да әдептілік міндеттемелерді аталған талаптар мен БАХӘСК кодексіне сәйкес орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болуға жеткілікті және тиісті деп есептейміз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – біздің кәсіби пайымдауымызға сәйкес ағымдағы кезеңдегі қаржылық есептілік аудиті үшін ең маңызды болып табылатын мәселелер. Бұл мәселелер жалпы қаржылық есептілік аудиті аясында және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылды және біз бұл мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Клиенттердің кредиттері және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдар (ККЗ)

Қаржылық есептіліктің 7, 8 және 24-ші ескертпелерін қараңыз.

<i>Аудиттің негізгі мәселесі</i>	<i>Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты аудиторлық рәсімдер</i>
<p>Клиенттерге арналған кредиттер және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек активтердің 87%-ын құрайды және тұрақты түрде есептелетін және қолданылатын жорамалдарға сезімтал күтілетін кредиттік залалдар резервін (ККЗ) шегере отырып ұсынылады.</p> <p>Компания ККЗ-ны бағалау моделін қолданады, ол басшылықтан келесі негізгі аспектілерге қатысты кәсіби пайымдаулар мен жорамалдарды қолдануды талап етеді:</p> <ul style="list-style-type: none">- кредиттік тәуекел мен дефолт оқиғаларының елеулі өсуін уақтылы анықтау (9-шы ҚЕХС (IFRS) «Қаржы құралдарына» сәйкес сәйкес 1, 2 және 3-кезеңдер арасында бөлу);- дефолт (PD) ықтималдығын және дефолт (LGD) жағдайында шығын шамасын бағалау;- клиенттерге берілетін кредит беру және несиелік құнсызданған қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек үшін	<p>Біз ХҚЕС (IFRS) 9 талаптарына сәйкестігі тұрғысынан, оның ішінде талдауға қаржылық тәуекелдерді басқару саласындағы біздің мамандарды тарту арқылы ККЗ-ны бағалауға қатысты Компанияның әдіснамасы мен саясатының негізгі аспектілеріне талдау жүргіздік. Біз Компания қолданатын тиісті модельдердің жұмыс принциптерін тексердік.</p> <p>ККЗ резервін бағалауға қатысты басшылықтың кәсіби пікірі мен жорамалдарының жеткіліктігін талдау үшін біздің аудиторлық процедураларымыз мыналарды қамтыды:</p> <ul style="list-style-type: none">— Біз мерзімі кешіктірілген қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті уақтылы көрсетуге қатысты бақылаулардың дизайны мен операциялық тиімділігіне тестілеу жүргіздік.— Клиенттерге берілетін кредиттерді және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті іріктеу бойынша біз растайтын құжаттармен салыстыру, сондай-ақ, тарихи тәжірибені түсінуімізге және жалпыға қол жетімді нарықтық ақпаратқа сүйене отырып, кепілді қамтамасыз етудің құнын бағалауды және ККЗ-ны есептеу үшін пайдаланылатын оны іске асырудың күтілетін мерзімдерін сараптау арқылы PD, LGD және EAD есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы деректердің дұрыстығын және берешек мен өтеуді уақтылы көрсетуді тексердік. <p>Біз сондай-ақ қаржылық есептіліктегі ашулар Компанияның кредиттік тәуекелге ұшырауын дұрыс көрсететінін/көрсетпейтінін бағаладық.</p>

«ҚазАгроҚаржы» АҚ

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

3-бет

<p>күтілетін ақша ағындарының болжамы.</p> <p>Клиенттерге берілетін кредиттер көлемінің және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің маңыздылығына және осыған байланысты олар бойынша күтілетін кредиттік залалдарды бағалаудың белгісіздігіне байланысты бұл сала аудиттің негізгі мәселесі ретінде қарастырылады.</p>	
--	--

Өзге ақпарат

Басшылық басқа ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат жылдық есепте қамтылған ақпаратты қамтиды, бірақ қаржылық есептілікті және ол бойынша біздің аудиторлық есепті қамтымайды. Жылдық есеп бізге, болжаммен, осы аудиторлық есеп күнінен кейін беріледі.

Қаржылық есептілік туралы біздің пікіріміз басқа ақпаратқа қолданылмайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті қамтамасыз ете отырып, қорытынды ұсынбаймыз.

Біздің қаржылық есептілік аудитін жүргізуімізге байланысты міндетіміз басқа ақпарат қолжетімді болған кезде онымен танысу және бұл ретте басқа ақпарат пен қаржылық есептілік немесе аудит барысында алынған біздің біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және өзге де ақпаратта елеулі бұрмаланудың болуы мүмкін бе деген мәселені қарау болып табылады.

Қаржылық есептілік үшін Компания басшылығы мен басқару өкілеттілігіне ие тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық ҚЕХС қаржылық есептілігінің стандарттарына сәйкес көрсетілген қаржылық есептіліктің дайындалуы мен әділ ұсынылуына және де алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбаған қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылық қажет деп анықтайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Қаржылық есептілікті дайындаған кезде басшылық Компанияның үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетін бағалауға, сәйкес жағдайларда үздіксіз қызметке қатысты мәселелерді ашып көрсетуге және басшылық Компанияны жауып тастауға немесе оның операцияларын тоқтатуды ниеттеніп отырған немесе одан басқа нақты балама нұсқасы болмаған жағдайларды қоспағанда қызметтің үздіксіздігі туралы болжамдар негізінде есептілікті құруға жауапты.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар Компанияның қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты.

Қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептіліктің толығымен алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбағандығы туралы орынды сенім арту және де біздің пікірімізді қамтитын аудиторлардың есебін шығару. Ақылға қонымды сенімділік жоғары дәрежедегі сенімділікті білдіреді, бірақ АХС-ға сәйкес жүргізілген аудит бар болған кездегі елеулі бұрмалануларды әрқашан табатындығына кепіл болып табылмайды. Бұрмаланулар алаяқтық әрекеттер немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және де егер олар жеке немесе жиынтық түрінде осы қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдерге ықпал етуі негізді түрде жорамалданса, елеулі болып саналады.

АХС-ға сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және аудит бойы кәсіби күмәншілдікті сақтаймыз. Одан бөлек біз келесілерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және өткіземіз; өз пікірімізді білдіру үшін негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелі қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені алаяқтық әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізу, ақпаратты немесе әрекетті бұрмалап көрсетулерді немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтуді қамтуы мүмкін;
- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатымен, бірақ Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатынсыз, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесінің түсінігін аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылықпен дайындалған ашып көрсетілген ақпаратты бағалаймыз;
- басшылықтың бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз және де алынған аудиторлық дәлелдер негізінде Компанияның үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән туғызуы мүмкін оқиғалар немесе шарттарға байланысты елеулі белгісіздіктің бар-жоқтығы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деген қорытындыға келсек, біздің аудиторлардың есебінде қаржылық есептіліктегі сәйкес ашып көрсетілген ақпаратқа назар аударуымыз керек немесе осындай ашып көрсетілген ақпарат орынсыз болса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің қорытындыларымыз біздің аудиторлардың есебінің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда болашақ оқиғалар немесе шарттар Компанияның үздіксіз қызметті жалғастыру қабілетінің жоғалуына әкелуі мүмкін;
- қаржылық есептіліктің ашып көрсетілген ақпараты енетін бүтіндей ұсынылуын, құрылымы мен мазмұнын, және де қаржылық есептіліктің негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды әділ ұсынылуын қамтамасыз етілетіндей көрсетуін бағалаймыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға, тым болмағанда, аудиттің жоспарланған көлемі мен уақытын, сондай-ақ, біз аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері енетін аудиттің елеулі табуларын айтып білдіре отырамыз.

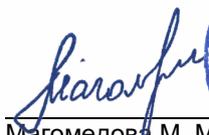
«ҚазАгроҚаржы» АҚ

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі
5-бет

Біз сондай-ақ корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағанымыз және осы адамдарды аудиторлардың тәуелсіздігіне ықпал ететін негізді деп санауға болатын барлық өзара қатынастар мен өзге де мәселелер туралы, ал қажет болған жағдайларда қатерлерді жоюға бағытталған қолданылған іс-қимылдар және сақтық шаралары туралы хабардар еткеніміз туралы мәлімдеме береміз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға жеткізген сұрақтардың ішінен ағымдағы кезеңдегі қаржылық есептілік аудиті үшін ең маңызды мәселелерді анықтаймыз, сондықтан аудиттің негізгі мәселелері болып табылады. Біз бұл мәселелер туралы ақпаратты көпшілікке ашып көрсету заңмен немесе нормативтік актілермен тыйым салынған немесе қандай да бір мәселенің біздің есебімізде хабарлануының жағымсыз салдарлары қоғамдық маңызды пайдадан асып түседі деп негізді түрде жорамалданғандықтан мұндай мәселе біздің есепте хабарланбауы тиіс деп анықтаған өте сирек жағдайлардан басқа кезде осы мәселелерді біздің аудиторлардың есебінде сипаттаймыз.

Нәтижелері бойынша тәуелсіз аудиторлардың осы аудиторлық есебі шығарылған тапсырманың жетекшісі:

Магомедова М. М.
Қазақстан Республикасының
сертификатталған аудиторы
2018 жылдың 24 мамырында берілген
№ МФ-0000594 аудитордың біліктілік куәлігі

«КПМГ Аудит» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі аудиторлық қызмет жүргізу үшін
2006 жылдың 6 желтоқсанында берген мемлекеттік лицензияның №0000021

С. А. Дементьев
«КПМГ Аудит» ЖШС Жарғы негізінде
әрекет ететін Бас директоры

2024 жылдың 29 ақпаны

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП**2023 жылғы 31 желтоқсан**

(мың теңгемен)

	<i>Ескерт.</i>	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Активтер			
Ақша қаражаттары және оның баламалары	6	43.800.988	64.764.023
Несие ұйымдарындағы қаражаттар		–	61.833
Клиенттерге несие	7	8.110.763	13.287.308
Қаржылық жалға беру бойынша дебиторлық қарыздар	8	448.423.563	381.874.141
Қорлар		3.042.877	2.869.777
Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер	16	134.115	134.115
Негізгі қаражаттар		872.477	972.822
Материалды емес активтер		412.854	447.612
Қосылған құн салығы және басқа салықтар		10.493.470	8.196.088
Берілген алдын ала төлемдер	9	6.371.028	554.302
Қауымдастырылған компанияларға инвестициялар		434.037	–
Өзге активтер	18	1.207.279	1.180.100
Барлық активтер		523.303.451	474.342.121
Міндеттер			
Акционер алдындағы берешек	10	17.640.752	22.062.088
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	11	12.423.531	11.584.240
Несие ұйымдарының қаражаттары	12	34.080.723	30.638.480
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	13	210.268.288	206.717.109
Өнім берушілер алдындағы несие қарыздар	14	5.209.262	2.713.514
Мемлекеттік субсидия	15	43.518.065	27.025.951
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	16	7.132.562	7.584.525
Алынған алдын ала төлемдер	17	5.013.679	6.900.816
Өзге міндеттер	18	2.447.689	2.164.986
Барлық міндеттер		337.734.551	317.391.709
Капитал			
Жарғылық капитал	19	102.837.204	82.837.204
Қосымша төленген капитал	19	57.791.144	57.791.144
Резервтік капитал	19	1.436.184	1.436.184
Бөлінбеген пайда		23.504.368	14.885.880
Барлық капитал		185.568.900	156.950.412
Барлық міндеттер мен капиталдар		523.303.451	474.342.121
Бір жай акцияның баланстық құны (теңгемен)	19	1.800,48	1.889,28

Компанияның Басқарма атынан бекітіліп және қол қойылып шығарылды:

Оразбаев Жанұзақ Жемісұлы

Спивак Ольга Аркадьевна

2024 жылғы 28 ақпан

Басқарма Төрағасының орынбасары

Бас бухгалтер

ПАЙДА НЕМЕСЕ ЗАЛАЛ ЖӘНЕ БАСҚА ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЕСЕП**2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы***(мың теңгемен)*

	<i>Ескерт.</i>	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
Тиімді мөлшерлемені пайдаланып есептелген пайыздық кірістер			
Ақша қаражаттары және олардың баламалары		6.786.477	6.738.036
Клиенттерге несие		254.663	840.600
Несие ұйымдарындағы қаражаттар		116.391	949.961
		<u>7.157.531</u>	<u>8.528.597</u>
Өзге пайыздық кірістер			
Қаржылық жалға беру бойынша дебиторлық қарыздар		64.329.244	49.602.034
		<u>64.329.244</u>	<u>49.602.034</u>
Барлық пайыздық кірістер		<u>71.486.775</u>	<u>58.130.631</u>
Пайыздық шығындар			
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар		(27.472.284)	(20.907.428)
Несие ұйымдарындағы қаражаттар		(3.450.400)	(5.529.242)
Акционер алдындағы берешек		(2.228.583)	(1.745.951)
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек		(1.349.291)	(652.041)
Барлық пайыздық шығындар		<u>(34.500.558)</u>	<u>(28.834.662)</u>
Таза пайыздық кірістер		<u>36.986.217</u>	<u>29.295.969</u>
Несиелік шығындар бойынша шығыстар	21	(12.075.773)	(3.053.870)
Несиелік шығындар бойынша шығындардан кейінгі таза пайыздық кіріс		<u>24.910.444</u>	<u>26.242.099</u>
Өзге кірістер	22	1.210.161	838.104
Қызметкерлерге деген шығындар	23	(3.964.676)	(3.498.647)
Өзге операциялық шығындар	23	(1.703.372)	(1.482.335)
тануды тоқтатуға әкелмейтін клиент несиеcін модификациялаудағы таза шығын және қаржылық жалға беру бойынша дебиторлық қарыздар		(592.722)	(70.013)
Құнсызданудан және резервтер құрудан түсетін өзге де шығындар	21	(488.940)	(443.743)
Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза шығындар		(440.772)	(553.372)
Пайызсыз шығындар		<u>(5.980.321)</u>	<u>(5.210.006)</u>
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығынға дейінгі пайда		<u>18.930.123</u>	<u>21.032.093</u>
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар	16	(1.948)	(412.719)
Жыл бойындағы пайда		<u>18.928.175</u>	<u>20.619.374</u>
Басқа жиынтық табыстар		-	-
Жыл бойындағы жалпы жиынтық табыстар		<u>18.928.175</u>	<u>20.619.374</u>
Базалық және жай акцияға таратылған пайда	19	207,62	248,91

Компанияның Басқарма атынан бекітіліп және қол қойылып шығарылды:Оразбаев Жанұзақ Жетпісұлы
орынбасары

Спивак Ольга Аркадьевна

2024 жылғы 28 ақпан

(Handwritten signature of Zhanuzak Zhetpisuly)

(Handwritten signature of Olga Arkadyevna Spivak)

Басқарма Төрағасының

Бас бухгалтер

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы
(мың теңгемен)

	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Резерві капитал	Бөлінбеген пайда	Барлығы
2022 жылғы қаңтар айы	82.837.204	56.818.898	1.436.184	6.377.728	147.470.014
Жалпы бір жылдағы кіріс жиынтығы	–	–	–	20.619.374	20.619.374
189,110 теңге мөлшерінде салықты алып тастағандағы нарықтағы мөлшерден төмен мөлшерлеме бойынша шығарылған облигацияларға қатысты бірінші танымдық туралы жеңілдік (13 Ескертпе)	–	756.439	–	–	756.439
53,951 теңге мөлшерінде салықты алып тастағандағы нарықтағы мөлшерден төмен мөлшерлеме бойынша Акционерлерден алған қарызға қатысты бастапқы танудан түскен табыс	–	215.807	–	–	215.807
Дивидендтер жарияланды (19 Ескертпе)	–	–	–	(12.111.222)	(12.111.222)
2022 жылғы 31 желтоқсан	82.837.204	57.791.144	1.436.184	14.885.880	156.950.412
Жалпы бір жылдағы кіріс жиынтығы	–	–	–	18.928.175	18.928.175
Меншікті үлестік құралдарды (акцияларды) шығару	20.000.000	–	–	–	20.000.000
Дивидендтер жарияланды (19 Ескертпе)	–	–	–	(10.309.687)	(10.309.687)
2023 жылғы 31 желтоқсан	102.837.204	57.791.144	1.436.184	23.504.368	185.568.900

Компанияның Басқарма атынан бекітіліп және қол қойылып шығарылды:

Оразбаев Жанұзақ Жетпісұлы

Спивак Ольга Аркадьевна

2024 жылғы 28 ақпан

Басқарма Төрағасының орынбасары

Бас бухгалтер

АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы

(мың теңгемен)

	<i>Ескерт.</i>	2023 жыл	2022 жыл
Операциялық қызметтен түсетін ақша ағындары			
Алынған проценттер		65.640.006	56.211.181
Төленген проценттер		(30.212.765)	(23.936.576)
Шетелдік валюта операциялары бойынша (шығыстар) шегере отыра іске асырылған кірістер		173.589	123.697
Қызметкерлерге төленген шығыстар		(3.937.908)	(3.354.447)
Төленген басқа операциялық шығыстар		(1.450.136)	(1.167.203)
Алынған басқа кірістер		921.332	329.873
Операциялық активтер мен міндеттемелердің өзгерісіне дейінгі операциялық қызметтегі ақшалай ағындар		31.134.118	28.206.525
<i>Операциялық активтердің таза өзгерістері</i>			
Несие ұйымдарындағы қаражаттар		1.000	35.213.548
Тұтынушыларға несие		2.208.596	4.117.738
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек		(73.679.642)	(79.754.429)
Қосылған күн салығы мен өтеуге салынатын өзге де салықтар		(3.129.099)	(2.957.175)
Берілген алдын ала төлемдер		(6.209.990)	(342.997)
Өзге активтер		3.616.591	3.401.006
<i>Операциялық міндеттемелердің таза өзгерісі</i>			
Алынған алдын ала төлемдер		153.628	1.429.149
Өзге міндеттемелер		(91.707)	(514.858)
Корпоративті табыс салығынан бұрын операциялық қызметтегі ақшалай қаражатты таза жұмсау		(45.996.505)	(11.201.493)
Төленген корпоративті табыс салығы		(453.911)	(430.379)
Операциялық қызметтегі ақшалай қаражатты таза жұмсау		(46.450.416)	(11.631.872)
Инвестициялық қызметтен ашқа ағындар			
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу		(141.876)	(295.806)
Негізгі құралдарды сатудан түсетін түсімдер		11.636	12.761
Инвестициялық қызметтегі ақшалай қаражатты таза жұмсау		(130.240)	(283.045)
Қаржылық қызметтен түсетін ақша ағындары			
Акционерден түсетін қарыз	28	–	5.500.000
Акционерден алынған қарыздарды өтеу	28	(4.802.194)	(3.941.071)
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алынған қарыздарды өтеу	28	–	(176.191)
Кредиттік ұйымдардан қарыз алу	28	30.000.000	30.000.000
Кредиттік ұйымдардан алынған қарыздарды өтеу	28	(10.479.201)	(20.068.509)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша түсімдер	28	30.278.337	65.230.366
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша өтеулер	28	(28.952.250)	(17.990.000)
Жарғылық капиталды ұлғайтудан түсетін түсімдер		20.000.000	–
Акционерге төленген дивидендтер	28	(10.309.687)	(12.111.222)
Қаржылық қызметтен түскен ақшалай қаражаттың таза түсімі		25.735.005	46.443.373
Айырбас бағамдарының өзгерісі ақшалай қаражаттар мен олардың эквиваленттеріне деген әсері		(119.434)	226.506
Күтілетін несиелік шығындардың өзгерісі ақшалай қаражаттар мен эквиваленттеріне деген әсері	21	2.050	(2.121)
Ақшалай қаражаттар мен олардың эквиваленттерінің таза (азайуы)/ұлғаюы		(20.963.035)	34.752.841
Жыл басындағы ақшалай қаражаттар мен олардың эквиваленттері	6	64.764.023	30.011.182
Жыл соңындағы ақшалай қаражаттар мен олардың эквиваленттері	6	43.800.988	64.764.023

Компанияның Басқарма атынан бекітіліп және қол қойылып шығарылды:

Оразбаев Жанұзақ Жеңісұлы

Спивак Ольга Аркадьевна

2024 жылғы 20 ақпан

Басқарма Төрағасының орынбасары

Бас бухгалтер

(мың теңгемен)

1. Қызмет сипаттамасы

ҚР Заңнамасына сәйкес «ҚазАгроҚаржы» акционерлік қоғамы (бұдан әрі мәтін бойынша – Компания) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1999 жылдың 24 қарашасындағы № 1777 «Ауыл шаруашылығының кейбір мәселелері туралы» Қаулысымен құрылды. Компания Қазақстан Республикасының банк заңнамасында көзделген операцияларды жүзеге асыру үшін ҚР Ұлттық банкі (бұдан әрі мәтін бойынша – ҚРҰБ) 2006 жылдың Компания Қазақстан Республикасының банк заңнамасында көзделген операцияларды жүзеге асыру үшін ҚР Ұлттық банкі (бұдан әрі мәтін бойынша – ҚРҰБ) 2006 жылдың 31 наурызындағы берген № 16 лицензиясы негізінде қызметін іске асырады. Бұдан бөлек, Компания ҚР ҰБ 2006 жылғы 23 қыркүйегіндегі № 195 Қаулысына сәйкес қаржылық агенттіктің мәртебесіне ие.

Компанияның негізгі қызмет түрлері:

- Агроөнеркәсіп кешеніндегі лизингтік қызмет;
- Агроөнеркәсіп кешенін несиелеу;
- Агроөнеркәсіп кешенін дамытуға бағытталған республикалық бюджеттік және өзге бағдарламаларды жүзеге асыруға қатысу.

Компанияның тіркелген мекен – жайы: Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Кенесары к., 51 үйде орналасқан.

2022 жылдың 31 желтоқсаны мен 2023 жылдың желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның Қазақстан Республикасы территориясында тіркелген 16 филиалы бар.

2021 жылдың 18 наурызына дейін «ҚазАгро» Ұлттық басқару холдингі» АҚ Компанияның 100% акциясын иеленді. Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 14 қыркүйегіндегі № 413 Жарлығымен бекітілген Мемлекет басшысының 2020 жылғы 1 қыркүйегіндегі «Қазақстан жаңа шындықтағы: іс-қимыл уақыты» атты Жолдауын іске асыру жөніндегі Жалпыұлттық іс-шаралар жоспарының 52-тармағына сәйкес «Бәйтерек» Ұлттық басқару холдингі» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша – «Бәйтерек» ҰБХ) АҚ және «ҚазАгро» Ұлттық басқару холдингі» АҚ біріктіру аясында бірыңғай даму институты құрылды. 2021 жылдың 18 наурызында Компанияның 100% акциясы «Бәйтерек» ҰБХ) АҚ берілді.

2022 жылдың 15 шілдесінде өткен «Бәйтерек» ҰБХ) АҚ директорлар Кеңесінің отырысында «Бәйтерек» ҰБХ) АҚ тиесілі «ҚазАгроҚаржы» АҚ-ның 147.470.014 теңге көлеміндегі 100% жай акцияларды «Аграрлы несие корпорациясы» АҚ орналастырылатын жай акцияларды төлеуге «Аграрлы несие корпорациясы» АҚ беру туралы шешім шығарылды. 2022 жылдың 25 шілдесінде Компанияның 100% акциясы «Аграрлы несие корпорациясы» АҚ берілді.

2022 жылдың 31 желтоқсаны мен 2023 жылдың желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның жалғыз акционері - «Аграрлы несие корпорациясы» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша – Акционер). Акционер «Бәйтерек» ҰБХ) АҚ еншілес ұйымы. Компанияның түпкілікті меншік иесі Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады.

Қазақстандағы шаруашылық қызметтерді жүзеге асыратын шарттар

Компанияның қызметі негізінен Қазақстанда жүзеге асырылады. Тиісінше, Компания бизнесіне дамушы нарықтың ерекшеліктеріне тән еліміздің экономикалық және қаржылық нарығы әсер етеді. Құқықтық, салықтық және әкімшілік жүйе даму үстінде болғанымен, алайда, олардың талаптарын түсіндірудің екіұштылық қаупі бар, олар сонымен қатар жиі өзгерістерге ұшырайды, ал бұл Қазақстанда бизнес жүргізетін кәсіпорындар үшін басқа заңды және фискалдық кедергілермен бірге қосымша проблемалар туғызады. Қазақстандық теңгенің құнсыздануы және әлемдік нарықтардағы мұнай бағасының тұрақсыздығы да, шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттарының белгісіздік деңгейін арттырады.

2022 жылдың ақпан айында Ресей Федерациясы мен Украина елі арасында орын алған әскери қақтығыстың салдарынан бірқатар елдер РФ қатысты санкциялар енгізді. Қақтығыстың салдары екі елдің арасындағы экономикалық белсенділікке, сондай-ақ жаһандық экономикаға әсер етуде. Енгізілген санкциялардың нәтижесінде әлемнің көптеген елдерінде шикізаттар мен азық – түлік тауарлардың бағасы күрт өсті, ресурстарды жеткізу арасындағы белгіленген байланыстар бұзылды, бағаларға қатысты инфляциялық әсер байқалады, сонымен қатар, сарапшылар әлемде өнеркәсіп саласында экономикалық салдардың болатындығын болжап отыр.

Ұсынылып отырған қаржылық есептілік басшылықтың Компанияның қаржылық жағдайы мен қызметіне Қазақстанда бизнес жүргізу шарттарының қандай әсер беретіндігін жөніндегі көзқарасы айқындалған.

Шаруашылық шарттарының болашақ нақты әсері басшылықтың баға беруінен өзгеше болуы мүмкін.

(мың теңгемен)

2. Қаржылық есептілікті әзірлеу негізі

Жалпы бөлім

Осы қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі кеңеспен шығарылған, Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (*бұдан әрі мәтін бойынша – ХКЕС*) сәйкес әзірленген.

Осы қаржылық есептілік нақты шығындар бойынша бағалауды есепке алу қағидасына сәйкес әзірленді.

Компанияның функционалды валютасы теңге болып табылады. Себебі Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы бола отыра, ол көптеген негізгі оқиғалар мен оларға қатысты жағдайлардың экономикалық мәнін айқындайды. Қазақстандық теңге осы қаржылық есептіліктің деректерін ұсыну валютасымен жүзеге асырылады. Қаржылық есептілік бір жай акцияның баланстық құнын есептеудегі деректерді қоспағанда немесе егер басқаша көрсетілмеген жағдайда мыңдаған казакстандық теңгеде (*бұдан әрі мәтін бойынша – «мыңдаған теңге»*) көрсетілген.

3. Есеп саясатының маңызды ережелері

Төменде сипатталған есеп саясатының ережелері осы қаржылық есептілікте ұсынылған барлық есепті кезеңдерде дәйекті түрде қолданылды.

Сонымен қатар Компания 2023 жылдың 1 қаңтарынан бастап «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашу туралы» 1 ҚЕХС (IAS) түзетулер мен 2) Практикалық ұсынымдарды қабылдады.

Енгізілген түзетулер есеп саясатының негізгі ережелерін емес, ұйымдардан есеп саясаты туралы маңызды ақпараттарды ашуды талап етеді. Түзетулер есеп саясатының өзін қандай да бір өзгерістерге алып келмесе де, кей жағдайда есеп саясаты жөніндегі қаржылық есептілікті ашу жөніндегі ақпараттарға әсерін тигізді.

Сондай-ақ түзетулер қолданушыларға қажетті қаржылық есептілік туралы өзге ақпараттарды түсіну үшін ұйымдарға тән, есеп саясаты туралы қажетті ақпараттарды ұсыну мақсатында ұйымдарға көмек көрсетіп, есеп саясаты туралы ақпаратты ашуға маңыздылық тұжырымдамасын қолдануға қатысты нұсқауларды қамтиды.

Басшылық 3 ескертпеде ашылған «Есеп саясатының елеулі ережелері» (2022 жыл: «Есеп саясатының негізгі ережелері») түзетулерге сәйкес негізгі ақпаратты жаңартты және есеп саясатын қайта қарады.

Әділ құнды бағалау

Әділ құн дегеніміз – бағалау күніндегі, активтерді сатқаны үшін алынатын немесе нарық қатысушылары арасындағы әдеттегідей жасалынатын келісімдер шеңберіндегі міндеттемелерді беруде төленетін баға.

Әділ құнды бағалау активтерді сату немесе міндеттемелерді беру кезіндегі келісімде орын алатын:

- осы активтерге немесе міндеттемелер үшін негізгі нарықта;
- негізгі нарық болмаған жағдайда, осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Компанияда негізгі немесе қолайлы нарыққа деген қолжетімділігі болуы шарт. Активтің әділ құны немесе міндеттемелер активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде нарық қатысушылары пайдаланатын жорамалдарды пайдалана отыра бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің ең күшті мүдделері үшін әрекет етеді деген болжам бар. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарық қатысушысының активтерді қолдану кезіндегі экономикалық пайданы тиімді және оданда тиімдірек түрде жасауға мүмкіндік беруге немесе бұл активті тиімдірек пайдаланатын өзге қатысушыға сатуды қарастырады.

Компания тиісті бақыланатын бастапқы деректерді барынша пайдалана отырып және бақыланбайтын бастапқы деректерді барынша аз пайдалана отырып, қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылатын және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті деректер қолжетімді болатын бағалау әдістемелерін пайдаланады.

Әділ құны қаржылық есептілікте бағаланатын немесе ашылатын барлық активтер мен міндеттемелер төменде сипатталған әділ құн көздерінің иерархиясы шеңберінде ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде жіктеледі, олар жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылады:

- 1 деңгей – бірдей активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық бағалары (қандай да бір өзгеріссіз).
- 2 деңгей – нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құнын бағалау үшін маңызды бағалау үлгісі.
- 3 деңгей – нарықта байқалатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құнын бағалау үшін маңызды бағалау үлгісі.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының маңызды ережелері, жалғасы

Әділ құнды бағалау, жалғасы

Қаржы есептілікте активтер мен міндеттемелер мерзімді негізде мойындалатын болса, Компания (жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) әрбір есепті кезеңнің соңында жіктеуді қайта талдау арқылы иерархия көздерінің деңгейлері арасындағы аударым фактісін анықтайды.

Қаржылық активтер мен міндеттемелер

Бастапқы тану

Стандартты шарт аясында сатып алынатын немесе сатылатын қаржылық активтер мен міндеттемелер келісім жасалған күн, соның ішінде Компания активтер мен міндеттемелерді сатып алу бойынша өзіне алған міндеттемелері белгіленген күнде көрсетіледі. Стандартты шартты түрде сату мен сатып алуға нарықта қабылданған келісімдер мен ережелерде бекітілген мерзім шегінде міндеттемелер мен активтерді жеткізуді талап ететін шарттар бойынша келісім аясындағы қаржылық міндеттемелер мен активтерді сату немесе сатып алу жатады.

Бастапқы тану кезіндегі қаржы құралдарының жіктелуі құралдарды басқару үшін бизнес-модельдер мен келісім-шарттарға байланысты.

Бастапқы бағалау

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді бағалау санаттары

Компания активтерді басқару үшін пайдаланылатын және активтердің келісім шарттарында пайдаланылатын өзінің барлық қаржылық активтерін бизнес-модель негізінде жіктейді:

- амортизацияланған құн;
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн (бұдан әрі мәтін бойынша – «БЖКаӨҚ»);
- пайда немесе шығын арқылы әділ құн (бұдан әрі мәтін бойынша – «ПнШАӨҚ»).

Егер мұндай жіктеу бағалау немесе тану принциптерін қолданудың сәйкессіздігін жоюға немесе айтарлықтай азайтуға мүмкіндік берсе, Компания ПнШАӨҚ бойынша сауда үшін арналған құралдар мен туынды құралдарды бағалайды және жіктейді.

Қаржылық міндеттемелер, егерде олар сауда және туынды құралдарға арналған болса, олар ПнШАӨҚ немесе амортизацияланған құн бойынша бағаланады немесе ұйымдардың өздерінің қалауы бойынша әділ құны бойынша бағаланатындар ретінде жіктеледі.

Кредиттік ұйымдардағы қаражат, клиенттерге несиелер, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар.

Компания кредитті ұйымдарда қаражаттарды клиенттерге несиелер мен өзге де инвестициялық қаржыларды амортизацияланған құн бойынша бағалайды, егер де келесідей шарттар орындалса:

- қаржы активі бизнес – модель аясында ұстанылып тұрады, оның басты мақсаты келісім-шартта қарастырылған ақша ағындарын алу үшін қаржылық активтерді ұстау болып табылады;
- негізгі борыш сомасы және негізгі борыш сомасының (SPPI) өтелмеген

бөлігіне пайыздар есебіне тек қана төлемдері болып табылатын қаржы активтерінің келісім шарттары көрсетілген уақытта алынған ақша ағындарын анықтайды.

Бұл шарттар төменде толығырақ қарастырылады.

Бизнес – модельді бағалау

Компания бизнес үлгісін - белгілі бір бизнес мақсатына жету үшін топтарға біріктірілген қаржылық активтерді басқаруды қалай іске асырылатындығы жақсы көрсететін деңгейде анықтайды.

Компанияның бизнес үлгісі жеке құралдар деңгейінде емес, ол портфельді біріктірудің жоғары деңгейінде және келесідей бағаланатын факторларға негізделген:

- осы портфель үшін белгіленген саясаттар мен мақсаттар, сондай-ақ аталған саясаттардың іс жүзінде қолданылуы. Бұл басшылықтың шартта қарастырылған пайыздық кірістерді алуға, белгілі бір пайыздық мөл-

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының маңызды ережелері, жалғасы

Қаржылық активтер мен міндеттемелер, жалғасы

Бизнес – модельді бағалау, жалғасы

шерлеме құрылымын сақтауға, қаржы активтерін өтеу мерзімдерінің осы активтерді қаржыландыру үшін пайдаланылатын қаржы міндеттемелерін өтеу мерзімдеріне немесе ақша қаражаттарының күтілетін шығыстарына сәйкестігін қамтамасыз ету немесе активтерді сату арқылы ақша ағындарын іске асырудағы стратегиясын қосады;

- бизнес-үлгінің өнімділігі және оның шеңберінде ұсталатын қаржылық активтердің кірістілігі қалай бағаланады және бұл ақпарат Ұйымның негізгі басқару персоналына қалай хабарланады;
- бизнес-модельдің нәтижелілігіне әсер ететін тәуекелдер (және осы бизнес-модель шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің табыстылығына), атап айтқанда, осы тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнес менеджерлері қалай марапатталады (мысалы, сыйақы басқарылатын активтердің әділ құнына немесе шартта көзделген алынған ақша ағындарына негізделген бе);
- күтілетін жиілік, көлем және сату уақыты да компанияның бизнес-моделін бағалаудың маңызды аспектілері болып табылады.

Бизнес үлгіні бағалау есепсіз «ең жаман» немесе «стресстік» сценарий негізді түрде күтілімдегі сценарийге негізделген. Егер ақша ағындары Компания күткеннен жақсы болып, бастапқы танудан кейін жүзеге асырылса, онда Компания бизнес үлгі аясында ұсталып тұрған қалған қаржы активтеріне қатысты жіктеуді өзгертпейді. Бірақ болашақта ол жақында құрылған немесе жақында сатып алынған қаржылық активтерді бағалау кезінде осындай ақпаратты ескереді.

«Тек негізгі қарыздың негізгі сомасы және негізгі қарыздың өтелмеген бөлігі бойынша пайыздық төлемдер тесті» (SPPI тесті)

Процесті жіктеудің екінші кезеңі аясында Компания актив бойынша шартта көзделген ақша ағындары тек негізгі қарыздың негізгі сомасына және негізгі қарыздың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне төлемдер болып табылатынын анықтау үшін (spri тесті) қаржы активтерінің келісім шарттарын бағалайды.

Бұл тестің мақсаты үшін «негізгі қарыз сомасы» бастапқы тану кезінде қаржы активінің әділ құнын білдіреді, және ол осы қаржы активінің қолданылу мерзімі ішінде өзгеруі мүмкін (мысалы, егер негізгі қарызды өтеу шотына төлемдер болса немесе /дисконт сыйлықақы амортизациясы болса).

Несие шарттары аясында проценттердің ең маңызды элементтері негізінде ақшаның уақытша құны мен несиелік тәуекелді өтеу болып табылады. SPPI тестін жүргізу үшін Компания пайымдауды қолданып және тиісті факторларды талдайды, мысалы, қаржы активі пайыздық мөлшерлеме қойылған күннен бастап қандай валютада көрсетілген.

Сонымен қатар, базалық кредиттік келісімге байланысты емес, шартта көзделген ақша ағындарының тәуекелдерге ұшырауына немесе құбылмалылығына елеусіз аз әсер ететін шарттық талаптар шартта көзделген ақша ағындарының туындауына шартты болып табылмайды, олар тек негізгі борыш сомасы мен негізгі борыш сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне төлемдер болып табылады. Мұндай жағдайда қаржылық активті ПнШАӘҚ бойынша бағалау қажет.

Мерзімінен бұрын өтеу шарты, тек егер мерзімнен бұрын өтеу кезіндегі сома негізгі соманың өтелмеген бөлігін білдірсе және өтелмеген бөлікке пайыздар және шартты мерзімінен бұрын тоқтатқаны үшін ақылға қонымды қосымша өтемақыны қамтылған жағдайда ғана SPPI критерийіне сәйкес келеді.

Бұдан басқа, егер қаржы активі шартта көрсетілген номиналды сомаға қатысты сыйлықақымен немесе дисконтпен сатып алынса немесе жасалса, мерзімінен бұрын өтеу туралы талап осы өлшемге сәйкес қаралады; мерзімінен бұрын өтеу кезінде төленуге жататын сома мәні бойынша Шартта көрсетілген номиналды соманы және шартта көзделген есептелген (бірақ төленбеген) пайыздарды білдіреді (сонымен қатар келісімшартты мерзімінен бұрын тоқтатқаны үшін ақылға қонымды қосымша өтемақы болуы мүмкін); ал қаржы активі бастапқы танылған кезде оның мерзімінен бұрын өтеу туралы шарттарының әділ құны елеусіз болып табылады.

БЖКАӘҚ бойынша бағаланатын борыштық құралдар

Егер келесідей екі шарттар орындаған жағдайда ғана Компания қарыз құралдарын БЖКАӘҚ бойынша бағалайды:

- Құрал бизнес үлгі аясында ұсталынады, оның мақсатына шартта көзделген ақша ағындарын алу арқылы да, қаржы активтерін сату арқылы да қол жеткізіледі;
- Қаржы активтерінің келісім шарттары SPPI критерияларын сақтайды.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының маңызды ережелері, жалғасы

Қаржылық активтер мен міндеттемелер, жалғасы

Бизнес – модельді бағалау, жалғасы

БЖКаӘҚ бойынша бағаланатын борыштық құралдар, жалғасы

БЖКаӘҚ бойынша бағаланатын борыштық құралдар кейіннен әділ құн бойынша бағаланады, ал әділ бағаның өзгеру нәтижесінде пайда болған пайда мен шығын басқа жиынтық табыстың құрамында деп танылады (бұдан әрі мәтін бойынша – ЖТҚ). Валюта бағамдарының өзгеруінен түскен пайыздық кіріс пен пайда немесе шығын амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері жағдайындағыдай пайда немесе шығын құрамында танылады. Танылым аяқталғаннан кейін жиналған пайда немесе шығын бұған дейін БЖТ құрамында деп танылған БЖТ құрамынан пайда немесе шығын құрамына қайта жіктеледі. Компания несие беру бойынша қаржылық кепілдіктер мен несиелерді шығарады.

Бастапқыда қаржы кепілдігі сыйақы алған сомасы аясында қаржы есептілікте танылады.

Күтілетін несиелік шығындар (бұдан әрі мәтін бойынша – КНШ) БЖКаӘҚ бойынша бағаланатын борыштық құралдары әділ құн арқылы бағалау жалғастыратын қаржылық жағдай туралы есепте осы қаржы активтері бағасының балансы азайтылмайды. Оның орнына амортизацияланған құн бойынша активті бағалау кезінде құрылатын күтілетін шығындар бойынша бағалау резервіне тең сома БЖТ құрамында пайда немесе шығын құрамындағы тиісті сомаларды тани отырып, құнсызданудың жинақталған сомасы ретінде танылады. БЖТ құрамында танылып, жиналған шығын сомасы активтерді мойындау тоқтатылған кезде пайда немесе шығын құрамына қайта жіктеледі.

Кейде Компания үлестік құралдарға салынған кейбір инвестицияларды бастапқыда мойындаған кезде, оны кейіннен жою құқығынсыз, егер олар 32 «қаржы құралдары: ұсыну» ҚЕХС (IAS) сәйкес үлестік құралдың анықтамасына жауап берсе және сауда-саттыққа арналмаған болса, оларды БЖКаӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар ретінде жіктеу туралы шешім қабылдайды.

Мұндай борыштық құралдары бойынша пайда мен шығындар ешқашан пайда немесе шығын құрамына қайта жіктелмейді. Дивидендтер алу құқығы, Компания мұндай құралдың бастапқы құнының бір бөлігін өтеу ретінде осындай түсімдерден пайда алатын жағдайларды қоспағанда дивидендтер басқа табыс ретінде пайда немесе шығын құрамында танылады. Мұндай жағдайда пайда БЖТ құрамында танылады. БЖКаӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар құнсыздану нысанын бағалауға жатпайды. Мұндай құралдар шыққан кезде қайта бағалау бойынша жинақталған резерв бөлінбеген пайда құрамына көшіріледі.

Несие берген кездегі қаржылық міндеттемелер мен кепілдік

Компания несие беру бойынша қаржылық кепілдіктер мен несиелерді шығарады.

Бастапқыда қаржы кепілдігі сыйақы алған сомасы аясында қаржы есептілікте танылады.

КНШ аясында бағалау резерві мен өзге жиынтық табыстар және пайда немесе шығындар есебінде танылған жиналған амортизациядан шегерген бастапқыда танылған соманың ең үлкен мөлшері бойынша Компания бастапқы танудан кейін әрбір кепілдік бойынша өз міндеттемесін бағалайды.

Несие беру кезіндегі міндеттеме – міндеттеме шарты болып табылады. Ол міндеттемені қолданылу мерзімі ішінде Компания алдын ала келісімде тұтынушымен айқындалған шарттар негізіндегі оған несие беруге міндетті.

Компания кейде нарықтан төмен пайыздық мөлшерлеменен несие беру міндеттемелерін шығарады. Мұндай міндеттемелер бастапқыда әділ құн бойынша танылады және кейіннен КНШ астындағы бағалау резерві сомасының ең үлкен шамасы және бастапқыда танылған сома, қажет болған жағдайда, табыстың танылған жинақталған сомасы шегеріле отырып бағаланады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктеу

Компания қаржылық активтерді басқарудың бизнес үлгісін өзгерткеннен кейін басқа жағдайларда, Компания бастапқы танылғаннан кейін қаржылық активтерді қайта жіктелмейді. Қаржылық міндеттемелер ешқашан қайта жіктелмейді. 2022-2023 жылдары Компания қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктеді.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының маңызды ережелері, жалғасы

Қаржылық активтер мен міндеттемелер, жалғасы

Қарыз қаражаты

Шығарылған қаржы құралдары немесе олардың құрамдас бөліктері, егер келісімшарттық келісім нәтижесінде Компания ақша қаражатын немесе басқа қаржылық активтерді жеткізуге немесе міндеттемені белгіленген ақша қаражатын немесе басқа қаржы активтерін меншікті үлестік құралдардың белгіленген санына айырбастау жолымен басқаша орындауға міндеттеме алса, міндеттемелер ретінде жіктеледі. Бастапқы танудан кейін қарыз қаражаты тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Кірістер мен шығыстар міндеттемелерді тану тоқтатылған кезде пайда немесе құрамында, сондай-ақ амортизация процесінде көрсетіледі.

Компания өзінің берешегін сатып алған жағдайда, соңғысы қаржылық жағдай туралы есептен шығарылады, ал міндеттеменің баланстық құны мен төленген қаражат сомасы арасындағы айырмашылық пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

Несилерді қайта құрылымдау

Компания мүмкіндігінше кепілге өндіріп алудың орнына несиелер бойынша шарттарды қайта қарауға, мысалы, төлемдердің шарттық мерзімдерін ұзартуға және несиелеудің жаңа шарттарымен келісуге тырысады.

Компания қаржы активтерін тануды, мысалы, клиентке берілген несие, егер Шарттың талаптары іс жүзінде жаңа несиеге айналатындай қайта қаралса және айырмашылық құнсызданудан танылған шығынды ескере отырып, тануды тоқтатудан түскен пайда немесе шығын ретінде ғана тоқтатады. Құрылған несие сатып алынған не құрылған кредиттік-құнсызданған актив болып есептелетін жағдайлардан басқа (бұдан әрі мәтін бойынша – «СанҚКҚ») бастапқы тану кезінде несиелер КНШ бағалау мақсаттары үшін 1 кезеңге жатады.

Компания клиентке несиені тануды тоқтату керек па, жоқ па басқалардан бөлек, келесідей факторларды қарастырады:

- Несие валютасының өзгерісі;
- Контрагенттің өзгерісі;
- модификация құралдың SPPİ тестінің критерийлеріне сәйкес келмейтініне әкеледі ме.

Егер модификация ақша ағындарының айтарлықтай өзгеруіне әкелмесе, модификация тануды тоқтатпайды. Бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған ақша ағындарының өзгеруі негізінде, Компания құнсызданудан болған шығын танылғанға дейін пайда немесе шығын және басқа жиынтық кіріс туралы есепте ұсынылатын модификациядан түскен пайданы немесе шығынды таниды.

Тануды тоқтатпайтын модификация жағдайында Компания несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуін немесе активтерді несиелік құнсыздану ретінде жіктеу қажеттілігін қайта бағалайды. Активті модификация нәтижесінде кредиттік құнсызданған ретінде жіктегеннен кейін ол кем дегенде 6 айлық сынақ кезеңінде 3-кезеңнің құрамында қалады. Өзгертілген төлем кестесіне сәйкес қайта құрылымдалған қарызды 3-кезеңнен ауыстыру үшін жарты сынақ мерзім ішінде негізгі қарызды немесе проценттің шамалы сомасынан артық тұрақты төлемдер қажет.

Қаржылық міндеттемелер шарттарын өзгерту

Компания қаржылық міндеттемелерді тануды шарттары өзгертілген міндеттеме бойынша ақша ағындарының мөлшері айтарлықтай өзгерген кезде тоқтатады. Бұл жағдайда өзгертілген шарттары бар жаңа қаржылық міндеттеме әділ құны бойынша танылады. Бұрынғы Қаржылық міндеттеменің баланстық құны мен өзгертілген шарттары бар жаңа қаржылық міндеттеменің құны арасындағы айырмашылық пайда немесе шығын құрамында танылады.

Егер шарттарды өзгерту (немесе қаржылық міндеттемені ауыстыру) қаржылық міндеттемені тануды тоқтатуға әкеп соқпаса, Компания шарттарды өзгерту қаржы активін тануды тоқтатуға әкеп соқпайтын жағдайларда қаржы активінің жалпы баланстық құнын түзетуге қатысты тәсілге сәйкес келетін есеп саясатын қолданады, яғни Компания осындай модификация (немесе қаржылық міндеттемені ауыстыру) нәтижесінде туындайтын қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құнының кез келген түзетуін шарттарды өзгерту (немесе қаржылық міндеттемені ауыстыру) күніндегі пайда немесе шығын құрамында таниды.

Қолда бар қаржылық міндеттемелер бойынша ақша қаражаты ағындарының шамасының өзгеруі, егер олар Шарттың ағымдағы талаптарының салдары болса, модификация болып саналмайды.

Компания сапалық факторларды, сандық факторларды және сапалық және сандық факторлардың жиынтық әсерін талдай отыра, шарттарды өзгертуде маңыздылыққа сандық және сапалық бағалау жүргізеді.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының маңызды ережелері, жалғасы

Қаржылық міндеттемелер шарттарын өзгерту, жалғасы

Компания келесі сапалық факторлардың негізінде шарттарды өзгерту маңызды деген қорытындыға келеді:

- қаржылық міндеттеме валютасының өзгеруі;
- қамтамасыз ету түрін немесе міндеттеме сапасын арттырудың басқа құралдарын өзгерту;
- айырбастау шарттары қосу;
- қаржылық міндеттеменің бағыныстылығын өзгерту.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктеу

Сандық бағалауды жүргізу мақсаттары үшін, егер бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған алынған комиссиялық сыйақыны алып тастағандағы комиссиялық сыйақыны төлеуді қоса алғанда, жаңа шарттарға сәйкес ақша қаражаты ағындарының келтірілген құны бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған ақша қаражаты ағындарының дисконтталған келтірілген құнынан кемінде 10% - ға өзгеше болса, шарттар айтарлықтай өзгеше болып есептеледі. Егер бір борыштық құралды екіншісіне ауыстыру немесе оның шарттарын өзгерту есепте өтеу ретінде көрсетілсе, онда жұмсалған шығындар немесе комиссиялар тиісті борыштық міндеттемені өтеуден түскен пайданың немесе шығынның бөлігі ретінде танылады. Егер бір борыштық құралды екіншісіне ауыстыру немесе оның шарттарын өзгерту есепте өтеу ретінде көрсетілмесе, онда жұмсалған шығындар немесе комиссиялар сомасына тиісті міндеттеменің баланстық құны түзетіледі және бұл түзету өзгертілген міндеттеменің қалған қолданылу мерзімі ішінде амортизацияланады.

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржылық активтер

Қаржы активі (немесе қолданылатын жерде – қаржы активінің бір бөлігі немесе ұқсас қаржы активтері тобының бір бөлігі) қаржылық жағдай туралы есепте тануды тоқтатады, егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағындарын алу құқығын берді немесе алынған ақша ағындарын «транзиттік» келісім шарттарында үшінші тарапқа айтарлықтай кідіріссіз толығымен аудару міндеттемесін қабылдады; және
- Компания немесе активтегі барлық тәуекелдер мен табыстарды беріп, не бермей, бірақ активтен ешқандай тәуекелдер мен табыстарды артынан сақтамай, алайда бұл активке қатысты бақылауды тапсырды.
- егер Компания активтен ақшалай ағын алу бөлігіндегі өзінің құқықтарын берсе, бұл ретте онымен байланысты барлық дерлік тәуекелдер мен пайда сақталмай мұндай актив Компанияның осы активінің тұрақты қатысу шегіндегі есепте көрсетіледі. Берілген актив бойынша кепілдік нысаны бар активке қатысуды жалғастыру активтің бастапқы баланстық құнының ең аз мәндері және Компанияның төлеміне ұсынылуы мүмкін өтемінің ең жоғары мөлшері бойынша бағаланады.

Есептен шығару

Қаржылық активтер Компания енді олардың құнын қайтаруды күтпеген кезде ғана ішінара немесе толығымен есептен шығарылады. Егер есептен шығаруға жататын сома құнсыздануға жинақталған резервтің шамасынан жоғары болса, онда айырмашылық алдымен резервтің ұлғаюы ретінде қарастырылады, содан кейін ол жалпы баланстық құнға қолданылады. Кез келген кейінгі қалпына келтіру несиелік шығындар бойынша шығындарға жатады. Кез келген кейінгі қалпына келтіру несиелік шығындар бойынша шығындарға жатқызылады. Есептен шығару тануды тоқтатуды білдіреді.

Қаржылық міндеттемелер

Қаржылық міндеттемені есептен шығару тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі аяқталған жағдайда жүзеге асырылады.

Қолданыстағы бір қаржылық міндеттемені сол кредитор алдындағы басқа міндеттемемен, айтарлықтай өзгеше шарттармен ауыстырған кезде немесе қолданыстағы міндеттеменің шарттарына елеулі өзгерістер енгізілген жағдайда бастапқы міндеттеме есептен алынады, ал жаңа міндеттеме пайда немесе шығын құрамындағы міндеттемелердің баланстық құнындағы айырманы тани отырып, есепте көрсетіледі.

Мемлекеттік субсидия

Егер субсидия алынатынына жеткілікті сенімділік болса және Компания осындай субсидия берудің барлық шарттарын орындаған жағдайда мемлекет беретін субсидиялар әділ құн бойынша танылады.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының маңызды ережелері, жалғасы

Мемлекеттік субсидия, жалғасы

Мемлекеттік субсидия мемлекеттен компанияның операциялық қызметіне байланысты өткен немесе болашақта белгілі бір шарттарды сақтау жөніндегі Компанияның міндеттемелерінсіз үшінші тараптарға одан әрі беруге арналған ресурстарды алу болып табылмайды.

Мемлекеттік субсидия, сондай-ақ нарықтық мөлшерлемелерден төмен ставкалар бойынша мемлекеттік қарыздарды алудан түсетін пайда нысанын қабылдауы мүмкін. Мұндай қарыздар ҚЕХС 9 «қаржы құралдары» сәйкес танылып, бағаланады.

Пайда сомасы қарыздың бастапқыда танылған әділ құны мен сол қарыздан түскен ақшалай түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде анықталады.

Егер Мемлекет қарызды нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерде берер болса, онда ол Акционер рөлін атқаратын жағдайда, онда нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелер бойынша мемлекеттік қарыздарды алудан түсетін пайда сомасы акционердің салымы ретінде ескеріледі.

Мемлекеттік субсидиялар жүйелі түрде оларды өтеуге арналған тиісті шығындармен байланыстыру үшін қанша уақыт қажет болса, сонша уақыт ішінде табыс ретінде табылады.

Қаржылық жалға алу шартын қаржыландыруға бағытталған қаржыны алу мақсатында мемлекеттік субсидия жүйелі түрде табыс ретінде танылады және нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша алынған қарыз бойынша нарықтық мөлшерлеме бойынша есептелген сыйақының теріс әсерін өтейді. Пайда мен шығыс туралы есепті және өзгеде жиынтық табыс көздеріндегі мұндай табыстар бойынша мемлекеттік субсидиялар тиісті проценттік шығыстарды азайтады.

Жалға алу

Пайдалану құқығы нысанындағы актив

Компания активтерді жалға алу күннен бастап пайдалану құқығы нысаны ретінде қабылдайды (атап айтқанда, базалық актив пайдалану үшін қолжетімді болған күннен бастап). Пайдалану құқығы нысанындағы активтер жалдау бойынша міндеттерді қайта бағалауды түзету кезінде жинақталған амортизациялар мен құнсызданудан жиналған шығындарды алып тастағандағы бастапқы баға бойынша бағаланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құны жалдау басталған күні немесе осындай күнге дейін жүргізілген бастапқы тікелей шығындар мен жалдау төлемдері алынған ынталандыру жалдау төлемдерін шегергендегі жалдау бойынша танылған міндеттемелердің шамасын қамтиды. Егер компанияда жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активке меншік құқығын алуға жеткілікті сенімділік болмаса, пайдалану құқығы нысанында танылған актив келесі кезеңдердің қысқа мерзімінде сызықтық әдіспен амортизацияланады: активтің пайдалы қызмет ету мерзімі немесе жалдау мерзімі. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер құнсыздану мәніне қарай тексеріледі.

Жалға алу жөніндегі міндеттемелер

Компания жалдау күні басталғаннан бастап жалдау мерзімі ішінде жүзеге асырылатын жалдау төлемінің келтірілген бағасы бойынша бағаланатын жалдау міндеттемелерін мойындайды. Жалдау төлемдеріне жалға алу бойынша кез келген ынталандырушы төлемдерді алып тастағанда, индекске немесе мөлшерлемеге байланысты өзгермелі жалдау төлемдері, және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленеді деп күтілетін сомалардағы тұрақты төлемдер кіреді (оның ішінде мәні бойынша тіркелген төлемдер). Егер компания бұл опцияны орындайтынына жеткілікті сенімділік болса және жалдау мерзімі компанияның жалдау опционының ықтимал орындалуын көрсетсе, жалдау ақысын төлеу, сондай-ақ жалдамалы төлемдер сатып алу опционының ереуіл бағасын қамтиды. Индекстерге немесе мөлшерлемелерге қатысты жоқ ауыспады жалдамалы төлемдер осындай төлемдерді іске асыруға апаратын шарт пен оқиға болған кезде шығыс ретінде танылады.

Келтірілген жалдамалы төлемдердің бағасын есептеу үшін Компания жалға алу басталған күннен бастап, егер проценттік мөлшерлеме жалға алу шартында көрсетілсе, ол оңай анықталмайды. қосымша қарыз қаражатын тарту ставкасын пайдаланды. Жалға алу басталған күннен кейін жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін қосылған проценттерді және олардың азайғандығын көрсету мақсатында жалға алу бойынша міндеттемелердің шамасы ұлғайтылады. Бұдан бөлек, модификация жағдайында жалға алу мерзімі өзгергенде, бекітілген жалдау төлемдерінің мәні бойынша өзгерістер немесе базалық активті сатып алу опционының бағасын өзгерту үшін жалдау бойынша міндеттеменің баланстық құнын қайта бағалау жүргізіледі.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының маңызды ережелері, жалғасы

Жалға алу, жалғасы

Қысқа мерзімді және төмен құнды активтерді жалға алу

Компания қысқа мерзімді жалдау шартына қысқа мерзімді жалдау шартына қатысты танудан босатуды қолданады (яғни, шартта қарастырылған жалға алу кезінің басталғаннан жалға алу мерзімі 12 айдан аспайды және сатып алуға опционы жоқ). Компания сондай-ақ құны төмен деп саналатын кеңсе жабдықтарын жалдау шарттарына құны төмен активтерді жалға алуға қатысты танудан босатуды қолданады. Қысқа мерзімдегі жалға алу бойынша жалдамалы төлемдер және төменгі бағадағы жалдамалы активтер жалдау мерзімі ішінде желілік әдіспен жалдау бойынша шығыстар ретінде танылады.

Ұзарту опционы бар шарттарда жалдау мерзімін анықтау кезінде елеулі пайымдаулар

Компания жалдау мерзімін, егер оның орындалатынына жеткілікті сенімділік болса немесе егер ол орындалмайтынына жеткілікті сенімділік болса, жалға алуды тоқтатуға арналған опцион қарастырылған кезеңдер болса, мерзімінен бұрын тоқтатуға жатпайтын жалдау мерзімі және жалдау мерзімін ұзартуға арналған опцион қарастырылған кезеңдер ретінде анықтайды.

Қаржылық жағдай туралы есепте және пайда немесе шығын туралы есепте және өзге де жиынтық табыс туралы есепте танылған сомалар

2022 мен 2023 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания жалға алушы ретінде болатындай қаржылық жалға алу туралы келісім-шарттарды жасамады. 2022 мен 2023 жылдардың 31 желтоқсаны аяғында Компания сәйкесінше қысқа мерзімге қатысты 153.724 және 129.137 мың теңгедегі шығындарды мойындады. Компания төмен құны бар активтерді жалдау шартын жасамады.

Қаржылық жалға алу – Компания жалға беру ретінде

Компания жалдау мерзімі басталған күннен бастап таза жалдау инвестицияларына тең сомада жалдау төлемдері бойынша дебиторлық берешекті көрсетеді. Қаржылық кіріс таза инвестициялардың баланстық сомасына табыстылықтың тұрақты кезеңдік нормасын көрсететін схема бойынша есептеледі. Бастапқы тікелей шығындар жалдау төлемдері бойынша дебиторлық берешектің бастапқы сомасының құрамында ескеріледі. Егер бұл активті иеленуге байланысты барлық дерлік тәуекелдер мен пайданы беруді білдірсе, жалға беру қаржылық жалдау (лизинг) ретінде жіктеледі. Жалдау классификациясы қаржылық ретінде жіктеу шарттық формасына емес, келісімнің мазмұнына байланысты. Төменде жеке немесе жиынтықта жалдау ақысын қаржылық ретінде жіктеуге әкелетін жағдайлардың мысалдары келтірілген:

- 1) жалдау шарты жалдау мерзімінің соңында активке меншік құқығын жалға алушыға беруді көздейді;
- 2) жалға алушының активті сатып алу мүмкіндігі бар, ол осы опционның орындалу күніндегі әділ құннан төмен болады деп күтілуде, сондықтан жалдау қатынастары басталған күні осы опционның орындалуын жеткілікті сенімділікпен күтуге болады;
- 3) жалдау мерзімі, егер меншік құқығы берілмесе де, активтің экономикалық пайдалану мерзімінің едәуір бөлігін құрайды;
- 4) жалдау қатынастары басталған күні ең төменгі жалдау төлемдерінің дисконтталған құны іс жүзінде базалық активтің әділ құнына тең; және
- 5) базалық активтің мамандандырылған сипаты бар, оны тек жалға алушы ғана айтарлықтай өзгертусіз қолдана алады.

ҚЕХС (IFRS) 16 сондай-ақ, жеке немесе жиынтықта жалдау ақысын қаржылық ретінде жіктеуге әкелуі мүмкін белгілерді анықтайды:

- 1) егер жалға алушының жалдау шартын мерзімінен бұрын бұзуға құқығы болса, онда жалға берушінің Шартты бұзуға байланысты шығындары жалға алушыға қатысты болады;
- 2) тарату құнын әділ бағалаудың ауытқуынан пайда немесе шығын жалға алушыға есептеледі (мысалы, жалдау мерзімінің соңындағы сатудан түскен түсімдердің көп бөлігіне тең жалдау ақысынан жеңілдік түрінде); және
- 3) жалға алушының жалдау ақысы нарықтық деңгейден едәуір төмен болған кезде жалға алуды тағы бір мерзімге ұзарту мүмкіндігі бар.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының маңызды ережелері, жалғасы

Жалға алу, жалғасы

Бастапқы бағалау

Бастапқы бағалау кезінде Компания дебиторлық берешек ретінде қаржылық жалға (лизингке) жалға (лизингке) таза инвестицияға тең сомда берілген жалдау заттарын таниды (лизинг).

Бастапқы бағалаулар жалға алушымен жалға беру нысанын (лизингке) беру кезіндегі актіге қол қойылған күннен бастап жүзеге асырылады. Бұл реттегі жалға алу кезіндегі таза инвестиция - бұл жалдау шартында қарастырылған пайыздық мөлшерлеме бойынша әділ құны бойынша дисконтталған жалпы жалдау инвестициялары болып табылады.

Жалдау (лизинг)затын сатып алуға байланысты бастапқы тікелей шығындар, қаржылық жалдау (лизинг) бойынша дебиторлық берешекті бастапқы бағалауға енгізіледі.

Лизингтік төлемдер лизинг алушымен қаржы лизинг шартына сәйкес кезең бойынша жүзеге асырылады. Жалдау төлемдерін тарату қаржы лизинг келісінде көрсетілген шарттарға сәйкес жүзеге асырылады.

Қаржылық табысты тану лизинг берушінің қаржылық жалдауға (лизингке) қатысты өтелмеген, таза инвестициясына арналған табыстың тұрақты кезеңдік нормасын көрсететін кестеге негізделуге тиіс. Егер қаржылық жалдау (лизинг) шартының талаптарында өзгеше көзделмесе, сыйақыны есептеу жалдау (лизинг) мерзімінің басынан басталады.

Жалдау мерзімінің басталуы-лизинг алушы лизинг нысанасын пайдалану құқығын іске асыруға мүмкіндік алатын күн. Бұл жалға алуды бастапқы тану күні (яғни, лизинг алушының жалға алуға байланысты туындайтын тиісті активтерді, міндеттемелерді, кірістерді немесе шығыстарды мойындауы).

Тануды тоқтату

Қалыптастырылған резервтер (провизиялар) есебінен қаржылық жалдау (лизинг) бойынша негізгі борышты, сыйақыларды және өзге де дебиторлық берешекті есептен шығару мынадай жағдайларда жүргізіледі:

- а) борышкерді банкрот деп тану және (немесе) борышкерді сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізімінен шығару;
- б) борышкердің өндіріп алуға болатын мүліктің болмауына байланысты Компанияның атқарушылық іс жүргізуді тоқтату және атқару парағын өндіріп алушыға қайтару туралы сот орындаушысының актісін алуы. Бұл ретте берешекті есептен шығару заңдық шектеулердің салдарынан банкроттық рәсімін қолдану мүмкін болмаған кезде ғана жүргізіледі. Қаржылық жалдау (лизинг) шарттары бойынша комиссиялық сыйақылар алынуы мүмкін. Егер комиссиялық сыйақы қаржылық жалдау (лизинг) бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылса, онда мұндай комиссия Қаржылық жалдау (лизинг) бойынша негізгі борыш сомасына дисконт ретінде танылады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша табыстарға жатқызылады. Комиссиялық сыйақы шартта көзделген мерзімдерде төленуі қажет.

Компания келесі екі шарт сақталған жағдайда жеке жалдау шарты ретінде қаржылық жалдау (лизинг) шартының модификациясын ескереді:

- 1) егер жалдау шарты бойынша активтер саны көбейсе; және
- 2) жалдау үшін өтемақы қолдану аясын ұлғайту үшін оқшауланған сату бағасына сәйкес келетін мөлшерге, сондай-ақ белгілі бір шарттың мән-жайларын көрсететін осындай оқшауланған сату бағасына тиісті түзетулер жүргізу аясында ұлғаяды.

Егер қаржылық жалдау (лизинг) шартын өзгерту жеке жалдау шарты ретінде есепке алынбаса, онда бұл жағдайда Компания ҚЕХС талаптарына сәйкес модификацияны ескереді.

Қаржы жалға алу (лизинг) келісім шартын жасасқан кезде Компания арендатор ретінде танылады. Компания келісімді бағалау мен танылуы мақсатында 16 «жалға алу» ҚЕХС (IFRS) тиісті ережелерін басшылыққа алады.

Пайдалануға әлі қабылданбаған жаңа стандарттар мен түсініктемелер

Бірқатар жаңа стандарттар мен түсініктемелер 2024 жылдың 1 қаңтарынан басталатын жылдық кезеңдер үшін мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен күшіне енеді. Алайда, Компания осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде жаңа және өзгертілген стандарттарға мерзімінен бұрын көшуді жүзеге асырмады.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының маңызды ережелері, жалғасы

Пайдалануға әлі қабылданбаған жаңа стандарттар мен түсініктемелер, жалғасы

Стандарттарға келесі түзетулер мен түсініктемелер компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде:

- «Кері жалдау арқылы сату кезінде жалдау міндеттемесі» (16 ҚЕХС түзетулер);
- «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді деп жіктеу» және «Келісімдермен ұзақ мерзімді міндеттемелер» ((IAS) 1 ҚЕХС түзетулер);
- «Жеткізушілерді қаржыландыру туралы келісімдер» ((IAS) 7 және (IFRS) 7 ҚЕХС түзетулер);
- «Бір валютаны екінші валютаға айырбастау мүмкіндіксіздігі» ((IAS) 21 ҚЕХС түзетулер).

2023 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енген стандарттарға жаңа түзетулер компанияның қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

4. Маңызды бухгалтерлік пайымдаулар мен бағалаулар

Бағалаудың белгісіздігі

Компанияның есеп саясатын қолдану барысында басшылық өз пікірлерін қолданды және қаржылық есептілікте танылған сомаларды анықтауда бағалау жүргізеді. Төменде пайымдаулар мен бағалауларды қолданудың маңызды жағдайлары келтірілген:

Қаржы құралдарының әділ құны

Егер қаржылық жағдай туралы есепте көрсетілген қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің әділ құнын белсенді нарықтағы бағалар негізінде анықтау мүмкін болмаса, ол математикалық модельдерді қамтитын әртүрлі бағалау модельдерін қолдану арқылы анықталады. Мұндай модельдердің бастапқы деректері, егер мүмкін болса, бақыланатын нарық негізінде анықталады; әйтпесе, әділ құнды анықтау үшін пайымдауды қолданылуы қажет. Қосымша ақпарат 12 және 25-ескертпелерде көрсетілген.

Кепілмен қамтамасыз етуді бағалау

Компания басшылығы тұрақты негізде кепілмен қамтамасыз етуді

Компания басшылығы кепілмен қамтамасыз ету мониторингін тұрақты негізде жүзеге асырады. Компания басшылығы нарықтағы ағымдағы жағдайды ескере отырып, кепілдік құнын түзету үшін тәжірибеге негізделген пайымдауларды немесе тәуелсіз бағалауды пайдаланады. Қосымша ақпарат 7 және 8 ескертпеде көрсетілген.

Қаржы активтері бойынша құнсызданудан күтілетін шығындар/ несиелік шығындар

Қаржылық активтердің барлық санаттары бойынша ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес шығындарды бағалау пайымдауды қолдануды талап етеді, атап айтқанда, құнсызданудан КНШ/шығынды анықтау және кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуін бағалау кезінде болашақ ақша ағындарының пайда болу шамасы мен мерзімін және қамтамасыз ету құнын бағалау қажет. Мұндай есептік бағалау бірқатар факторларға байланысты, олардың өзгеруі құнсыздану үшін бағалау резервтерінің әртүрлі сомаларына әкелуі мүмкін. Компанияның КНШ есептеулері бастапқы деректердің айнымалыларын және олардың өзара тәуелділіктерін таңдауға қатысты бірқатар негізгі болжамдарды қамтитын күрделі модельдердің нәтижесі болып табылады.

Пайымдаулар мен есептік бағалаулар болып саналатын КНШ есептеу модельдерінің элементтеріне келесілер жатқызылады:

- несиелік тәуекелдің айтарлықтай өскенін бағалау үшін компания қолданатын критерийлер нәтижесінде қаржы активтері бойынша құнсыздануға арналған бағалау резерві бүкіл мерзім үшін ОК-қа тең сомада бағалануы тиіс және сапалық бағалау;
- қаржылық активтерді топтық негізде бағаланған кезде топтарға біріктіру;
- жұмыссыздық деңгейі мен қамтамасыз ету құны сияқты макроэкономикалық сценарийлер мен экономикалық деректер арасындағы байланысты анықтау, сондай-ақ дефолт ықтималдығы көрсеткіштеріне (PD), дефолт қаупі бар шамаға (EAD) және дефолт шығындарының деңгейіне (LGD) әсер ету);
- болжамды макроэкономикалық сценарийлерді таңдау және оларды КНШ бағалау модельдері үшін экономикалық бастапқы деректерді алу;
- ықтималдығын ескере отырып өлшеу.

(мың теңгемен)

4. Маңызды бухгалтерлік пайымдаулар мен бағалаулар, жалғасы**Бағалаудың белгісіздігі, жалғасы***Қаржы активтері бойынша құнсызданудан күтілетін шығындар/ несиелік шығындар, жалғасы*

Қазақстан Республикасының салық, валюта және кеден заңнамасы жиі орын алуы мүмкін түрлі түсіндірулер мен өзгерістердің объектісі болып табылады. Компанияның мәмілелері мен қызметіне қатысты қолданылатын осындай заңнамаға қатысты басшылықты түсіндіру тиісті жергілікті немесе мемлекеттік органдарда даулануы мүмкін. Осылайша, қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар есептелуі мүмкін. Салық кезеңдері қарастырылып отырған жылдың алдындағы 5 (бес) күнтізбелік жыл ішінде салықтарды есептеуге қатысты тиісті органдардың тексеруі үшін ашық болады. Белгілі бір жағдайларда мұндай шолулар ұзақ кезеңдерді қамтуы мүмкін. Басшылық 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша заңнаманың түсіндіруі компанияның ұстанымына сәйкес келсе, компанияның салық, валюта және кеден заңнамасы мәселелері бойынша ұстанымдары расталады деп есептейді.

5. Деректер көрінісін өзгерту

Компания қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің көрінісін оның құрамынан қосылған құн салығын алып тастау бөлігінде өзгертті. Қосылған құн салығы жалға алушыдан алынатын және салық агенті ретінде әрекет ететін жалға беруші жинайтын салық болып табылатындығына байланысты, қосылған құн салығы өтелетініне немесе өтелмейтініне қарамастан жалдау ақысы болып табылмайды немесе жалдамалы емес компонент болып табылады. Бұл төлем базалық активтерді қолдану құқығын айырбастауға және жалға ұсынылған тауарларды немесе қызметтердің орнына жүзеге асырылатын төлемдер емес.

Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес қосылған құн салығының сомаларын декларациялау жалдау төлемдерін төлеу мерзімі басталуына қарай жүзеге асырылады. Бұл ретте осыған байланысты Компания қаржылық жағдай туралы есептен қосылған құн салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелерді алып тастады. Жалға алушылар орындамаған төлемдер бойынша қосылған құн салығы қаржылық емес актив ретінде басқа активтердің құрамына енгізілген.

Төмендегі кестеде осы өзгерістердің компанияның қаржылық есептілігіне әсері туралы ақпарат берілген.

	<i>Алдыңғы кезеңдегі есептілікке сәйкес</i>	<i>Көріністі өзгерту</i>	<i>Өзгерістерден кейін</i>
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есеп активтер			
Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыз	393.664.193	(11.790.052)	381.874.141
Өзге активтер	307.421	872.679	1.180.100
Міндеттемелер			
Кейінге қалдырылған қосылған құн салығы бойынша міндеттемелер	10.917.373	(10.917.373)	–
	<i>Алдыңғы кезеңдегі есептілікке сәйкес</i>	<i>Көріністі өзгерту</i>	<i>Өзгерістерден кейін</i>
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы пайда немесе шығын және басқа жиынтық кіріс туралы есеп			
Несиелік шығындар бойынша шығыстар	(3.323.367)	269.497	(3.053.870)
Несиелік шығындар бойынша шығындардан кейінгі пайдалардың таза проценті	25.972.602	269.497	26.242.099
Құнсызданудан және резервтер құрудан түсетін өзге шығыстар	(174.246)	(269.497)	(443.743)
Пайыздық емес шығындар	(4.940.509)	(269.497)	(5.210.006)

(мың теңгемен)

5. Деректер көрінісін өзгерту, жалғасы

	<i>Алдыңғы кезеңдегі есептілікке сәйкес</i>	<i>Көріністі өзгерту</i>	<i>Өзгерістерден кейін</i>
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп			
<i>Операциялық активтерді таза өзгерту</i>			
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	(76.416.128)	(3.338.301)	(79.754.429)
Өзге активтер	62.705	3.338.301	3.401.006

6. Ақшалай қаражаттар және олардың эквиваленттері

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолма-қол ақша келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Ағымдағы банктік шоттардағы ақша қаражаттары:		
– Қазақстан Республикасындағы Ұлттық банктер	5.000.000	1.800.000
– ВВВ-ден ВВВ-ге дейінгі несиелік көрсеткішпен	29.778.065	19.476.020
– ВВ– до ВВ+ дейінгі несиелік көрсеткішпен	825.802	8.803.664
– В– до В+ дейінгі несиелік көрсеткішпен	–	5
Ағымдағы банктік шоттардағы ақша қаражаттарының жиынтығы	35.603.867	30.079.689
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аз бағалы қағаздармен (облигациялармен) «кері «РЕПО» операциялары	–	5.120.768
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аз бағалы қағаздармен (облигациялармен) «кері «РЕПО» операциясының жиыны	–	5.120.768
90 күнге дейін орналастырылған ҚРҰБ ноталары	–	29.566.366
90 күнге дейінгі мерзімге орналастырылған ҚРҰБ ноталарының жиыны	–	29.566.366
Бастапқы өтеу мерзімі 12 айға дейінгі депозиттер		
–ВВВ– до ВВВ+ дейінгі несиелік көрсеткішпен	2.060.634	–
–ВВ– до ВВ+ дейінгі несиелік көрсеткішпен	6.137.237	–
Бастапқы өтеу мерзімі 12 айға дейінгі депозиттердің жиыны	8.197.871	–
Күтілетін несиелік шығындардағы резервтерді алып тасталғандағы дейінгі эквиваленттері мен ақшалай қаражаттардың жиыны	43.801.738	64.766.823
Күтілетін несиелік шығындар резерві	(750)	(2.800)
Күтілетін несиелік шығындардағы резервтерді алып тасталғандағы дейінгі эквиваленттері мен ақшалай қаражаттардың жиыны	43.800.988	64.764.023

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компанияның бір банкте шоттары бар, онда ақша қаражаттарының қалдықтары мен олардың баламаларының жалпы сомасы меншікті капиталдың 10% - дан астамын құрайды. Көрсетілген банктегі қалдықтардың жиынтық көлемі 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 29.778.065 мың теңгені немесе ақша қаражаты мен олардың баламаларының жалпы сомасының 67,98% - ы құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсанда: бір банкте 19.476.020 мың теңге немесе 30,07% мөлшерінде).

Несиелік рейтингтер «Standard & Poog 's» рейтингтік агенттігінің стандарттарына немесе басқа рейтингтік агенттіктердің ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылады. Ақша қаражаттары мен олардың баламалары мерзімі өткен және несиелік тәуекелдің 1 сатысына жатқызылған.

Несиелік сапаның сараптамасы

Қолма-қол ақша негізінен несиелік ұпайы жоғары және тәуекелі төмен құралдармен ұсынылған. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания 12 айлық күтілетін несиелік шығындарға тең сомада ақша қаражаттары мен олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік шығындар үшін бағалау резервін мойындады.

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге несиелер

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге несие келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Заң тұлғаларына ұсынылған несиелер	25.183.792	27.447.542
Жеке тұлғаларға ұсынылған несиелер	2.667.923	3.399.132
КНШ аясында резервтен бұрын алынған клиенттік несиелердің жиыны	27.851.715	30.846.674
КНШ аясындағы резерв	(19.740.952)	(17.559.366)
Клиенттерге несиелер	8.110.763	13.287.308

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге несие беру жөнінде КНШ бойынша бағалау резерві

Төмендегі кестеде заңды тұлғалар бойынша 2023 жылға арналған резервтердің КНШ бойынша өзгеруіне талдау берілген:

	<i>2023 жыл</i>			<i>Барлығы</i>
	<i>1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар</i>	<i>2 Кезең Несиелік– құнсызданбаған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар</i>	<i>3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар</i>	
Заңды тұлғалар				
2023 жылғы 1 қаңтарға арналған КНШ резерві	141.624	–	15.443.712	15.585.336
Жаңа құралған немесе алынған активтер	–	–	–	–
1 кезеңге аударымдар	7.216	–	(7.216)	–
2 кезеңге аударымдар	(141.287)	187.744	(46.457)	–
3 кезеңге аударымдар	–	(627.206)	627.206	–
Таза (қалпына келтіру)/ шығынға бағалау резервін құру	(6.790)	453.553	2.072.872	2.519.635
Күтілетін кредиттік шығындардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	–	–	213.339	213.339
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(448.285)	(448.285)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы	763	14.091	17.855.171	17.870.025

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге несиелер, жалғасы**Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге несие беру жөнінде КНШ бойынша бағалау резерві, жалғасы**

Төмендегі кестеде жеке тұлғалар бойынша 2023 жылға арналған КНШ резервтердің өзгеруіне талдау берілген:

	2023 жыл			Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсызданбаған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	
Жеке тұлғалар				
2023 жылғы 1 қаңтарға арналған КНШ резерві	–	–	1.974.030	1.974.030
Жаңа құралған немесе алынған активтер	–	–	–	–
1 кезеңге аударымдар	–	–	–	–
2 кезеңге аударымдар	–	619.171	(619.171)	–
3 кезеңге аударымдар	–	–	–	–
Таза (қалпына келтіру)/ шығынға бағалау резервін құру	–	(129.512)	165.257	35.745
Күтілетін кредиттік шығындардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	–	–	49.868	49.868
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(188.716)	(188.716)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы	–	489.659	1.381.268	1.870.927

Төмендегі кестеде заңды тұлғалар бойынша 2022 жылға арналған резервтердің КНШ бойынша өзгеруіне талдау берілген:

	2022 жыл			Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсызданбаған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	
Заңды тұлғалар				
2022 жылғы 1 қаңтарға арналған КНШ резерві	121.019	14.844	12.295.220	12.431.083
Жаңа құралған немесе алынған активтер	–	–	–	–
1 кезеңге аударымдар	281.755	(281.755)	–	–
2 кезеңге аударымдар	–	468.783	(468.783)	–
3 кезеңге аударымдар	(103.152)	(16.195)	119.347	–
Таза (қалпына келтіру)/ шығынға бағалау резервін құру	(157.998)	(185.677)	3.415.348	3.071.673
Күтілетін кредиттік шығындардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	–	–	256.257	256.257
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(173.677)	(173.677)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы	141.624	–	15.443.712	15.585.336

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге несиелер, жалғасы**Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге несие беру жөнінде КНШ бойынша бағалау резерві, жалғасы**

Төмендегі кестеде жеке тұлғалар бойынша 2023 жылға арналған КНШ резервтердің өзгеруіне талдау берілген:

	2022 жыл			Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсызданбаға н активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	
Жеке тұлғалар	–	–	1.054.081	1.054.081
2022 жылғы 1 қаңтарға арналған КНШ резерві	–	–	–	–
Жаңа құралған немесе алынған активтер	–	–	–	–
1 кезеңге аударымдар	–	–	–	–
2 кезеңге аударымдар	–	–	–	–
3 кезеңге аударымдар	–	–	912.977	912.977
Таза (қалпына келтіру)/ шығынға бағалау резервін құру	–	–	6.972	6.972
Күтілетін кредиттік шығындардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	–	–	–	–
2022 жылғы 31 желтоқсандағы	–	–	1.974.030	1.974.030

2023 жылғы 31 желтоқсандағы клиенттерге несие беру бойынша күтілетін несиелік шығындар үшін резервтің мөлшерін айқындау кезінде басшылық мынадай болжамдар жасады:

- сегментке және қарыз алушының несиесі өтелгенге дейінгі жылдар санына байланысты несиелер бойынша несиелік сапасын есепке алғанда 1 кезеңге жатқызылған PD деңгейі 4,43%-22,78%, 2 кезеңге жатқызылған несиелік сапа 31,3%-52,2% құрады.
- Несие бойынша LGD деңгейі 1 кезең орташа түрде 20%; 2 кезеңге жатқызылған несие бойынша орташа 25%; ал 3 кезең орташа есеппен 49,6% құрады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы клиенттерге несие беру бойынша күтілетін несиелік шығындар үшін резервтің мөлшерін айқындау кезінде басшылық мынадай болжамдар жасады:

- сегментке және қарыз алушының несиесі өтелгенге дейінгі жылдар санына байланысты несиелер бойынша несиелік сапасын есепке алғанда 1 кезеңге жатқызылған PD деңгейі 4,48%-25,92%, 2 кезеңге жатқызылған несиелік сапа 54,92%, құрады.
- Несие бойынша LGD деңгейі 1 кезең орташа түрде 7%; 2 кезеңге жатқызылған несие бойынша орташа жоқ; ал 3 кезең орташа есеппен 55% құрады.

Жоғарыда келтірілген бағалардың өзгеруі берілген несиелер бойынша күтілетін несиелік шығындар үшін резервтің мөлшеріне әсер етуі мүмкін. Мысалы, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген кредиттер бойынша шығынға ұшыраған бағалау резервінің мөлшері ағымдағы сәтке келтірілген ақшалай қаражаттың болжамды ағындарының таза құнының шамасы плюс бір пайызға өзгерген кезде 67.329 мың теңгеге төмен болар еді (2022 жылғы 31 Желтоқсанда: 91.430 мың теңгеге).

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге несиелер, жалғасы**Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге несие беру жөнінде КНШ бойынша бағалау резерві, жалғасы**

Төмендегі кестеде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге кредиттердің кредиттік сапасы туралы ақпарат берілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан			Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсызданба ған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданға н активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	
Заңды тұлғалар				
– мерзімі өтпеген төлемдер	101.650	99.562	5.528.190	5.729.402
– 30 күннен кем емес уақытқа кешіктірілген төлемдер	–	–	454.670	454.670
–31 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 90 күнге емес	–	38.818	30.085	68.903
– 91 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 180 күнге емес	–	–	145.709	145.709
– 181 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 1 жыл емес	–	–	64.203	64.203
– 1 жылға кешіктіріліп төленген төлемдер	–	–	18.720.905	18.720.905
	101.650	138.380	24.943.762	25.183.792
Шығынға арналған бағалау резерві	(763)	(14.091)	(17.855.171)	(17.870.025)
Клиенттердің несиелерінің жиынтығы	100.887	124.289	7.088.591	7.313.767

	2023 жылғы 31 желтоқсан			Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсызданба ған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданға н активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	
Жеке тұлғалар				
– мерзімі өтпеген төлемдер	4.956	804.776	–	809.732
– 30 күннен кем емес уақытқа кешіктірілген төлемдер	–	–	–	–
–31 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 90 күнге емес	–	–	–	–
– 91 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 180 күнге емес	–	–	8.431	8.431
– 181 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 1 жыл емес	–	–	129.465	129.465
– 1 жылға кешіктіріліп төленген төлемдер	–	–	1.720.295	1.720.295
	4.956	804.776	1.858.191	2.667.923
Шығынға арналған бағалау резерві	–	(489.659)	(1.381.268)	(1.870.927)
Клиенттердің несиелерінің жиынтығы	4.956	315.117	476.923	796.996

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге несиелер, жалғасы**Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге несие беру жөнінде КНШ бойынша бағалау резерві, жалғасы**

	2022 жылғы 31 желтоқсан			Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсызданба ған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	
Заңды тұлғалар				
– мерзімі өтпеген төлемдер	771.997	36.847	3.275.114	4.083.958
– 30 күннен кем емес уақытқа кешіктірілген төлемдер	1.263.060	–	2.388.443	3.651.503
–31 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 90 күнге емес	–	–	3.445.523	3.445.523
– 91 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 180 күнге емес	–	–	86.282	86.282
– 181 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 1 жыл емес	–	–	589.570	589.570
– 1 жылға кешіктіріліп төленген төлемдер	–	–	15.590.706	15.590.706
	2.035.057	36.847	25.375.638	27.447.542
Шығынға арналған бағалау резерві	(141.624)	–	(15.443.712)	(15.585.336)
Клиенттердің несиелерінің жиынтығы	1.893.433	36.847	9.931.926	11.862.206

	2022 жылғы 31 желтоқсан			Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсызданба ған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	
Жеке тұлғалар				
– мерзімі өтпеген төлемдер	175.667	–	948.645	1.124.312
– 30 күннен кем емес уақытқа кешіктірілген төлемдер	–	–	–	–
–31 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 90 күнге емес	–	–	–	–
– 91 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 180 күнге емес	–	–	–	–
– 181 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 1 жыл емес	–	–	–	–
– 1 жылға кешіктіріліп төленген төлемдер	–	–	2.274.820	2.274.820
	175.667	–	3.223.465	3.399.132
Шығынға арналған бағалау резерві	–	–	(1.974.030)	(1.974.030)
Клиенттердің несиелерінің жиынтығы	175.667	–	1.249.435	1.425.102

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге несиелер, жалғасы

Жалпы баланстық құнның өзгеруін талдау

Бұдан кейін клиенттерге несиелердің жалпы баланстық құнының айтарлықтай өзгерістері, күтілетін кредиттік шығындар үшін бағалау резервтерінің өзгеруіне қалай әсер еткендігі түсіндіріледі.

2023 жылдар аралығында 3 Кезеңдегі клиенттердің несиелік төлемдерін өтеу 2.104.222 мың теңге болып, (2022 жыл 31 желтоқсан: 2.464.108 мың теңге) осы 3 Кезеңдегі клиенттердің несиелері бойынша күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтің 653.007 мың теңге дейін төмендеуіне әкелді (2022 жыл 31 желтоқсан: 1.195.079 мың теңге). 2 Кезеңдегілер 2023 жылы несиелік төлемдерін өтеуге 81.698 мың теңге осы 2 Кезеңдегі клиенттердің несиелері бойынша күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтің 26.718 мың теңгеге әкелді (2022 жылы 2 Кезеңдегілер үшін несиелік төлемдерін өтеуге 2.826 мың теңге осы 2 Кезеңдегі клиенттердің несиелері бойынша күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтің 533 мың теңгеге әкелді).

Қамтамасыз ету және несиелік тәуекелді төмендететін өзге де құралдар

Компания талап ететін қамтамасыз етудің түрлері мен мөлшері контрагенттің несиелік тәуекелді бағалауына байланысты. Қамтамасыз ету түрлері мен бағалау параметрлерінің рұқсат етілуіне қатысты қағидалар белгіленген.

Коммерциялық несиелендіру кезінде қамтамасыз етуді алудың негізгі түрлеріне жылжымайтын мүлік, жер телімдері, ауылшаруашылық техникалары жатады.

Келесі кестеде қамтамасыз ету түрлері бойынша 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша клиенттердің несиелеріне қатысты несиелердің сапасын көтеру бойынша қамтамасыз ету мен өзге құралдар жөнінде ақпараттар көрсетілген (шығынға бағалау резервін алып тастағанда):

	<i>Клиенттерге несие, баланстық құны</i>	<i>Есептік кезінде бааланғанды қамтамасыз ету үшін - қамтамасыз етудің әділ құны</i>
12 ай ішінде күтілетін несиелік шығындар бойынша клиенттерге несиелер:		
Жылжымайтын мүлік	105.843	105.843
12 ай ішінде күтілетін несиелік шығындар бойынша клиенттер несиелерінің барлығы	105.843	105.843
Кредиттік-құнсызданбаған активтер бойынша барлық мерзім бойы күтілетін кредиттік шығындар бойынша клиенттерге несиелер:		
Жылжымайтын мүлік	439.406	439.406
Кредиттік-құнсызданбаған активтер бойынша барлық мерзім бойы күтілетін кредиттік шығындар бойынша клиенттерге несиелердің барлығы	439.406	439.406
Кредиттік-құнсызданған активтер бойынша барлық мерзім бойы күтілетін кредиттік шығындар бойынша клиенттерге несиелер:		
Жылжымайтын мүлік	7.441.591	7.441.591
Көлік құралдары	19.591	19.591
Құралдар	249	249
Жер телімдері	5.404	5.404
Өзге қамтамасыз ету	66.386	66.386
Қамтамасыз етусіз және өзге құралдар арқылы несиелер сапасын арттыру	32.293	—
Кредиттік-құнсызданған активтер бойынша барлық мерзім бойы күтілетін кредиттік шығындар бойынша клиенттерге несиелердің барлығы	7.565.514	7.533.221
Клиенттердің несиелерінің жиынтығы	8.110.763	8.078.470

Келесі кестеде қамтамасыз ету түрлері бойынша 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша клиенттердің несиелеріне қатысты несиелердің сапасын көтеру бойынша қамтамасыз ету мен өзге құралдар жөнінде ақпараттар көрсетілген (шығынға бағалау резервін алып тастағанда):

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге несиелер, жалғасы**Қамтамасыз ету және несиелік тәуекелді төмендететін өзге де құралдар, жалғасы**

	<i>Клиенттерге несие, баланстық құны</i>	<i>Есептік кезінде бааланғанды қамтамасыз ету үшін - қамтамасыз етудің әділ құны</i>
12 ай ішінде күтілетін несиелік шығындар бойынша клиенттерге несиелер: Жылжымайтын мүлік	2.069.100	2.069.100
12 ай ішінде күтілетін несиелік шығындар бойынша клиенттер несиелерінің барлығы	2.069.100	2.069.100
Кредиттік-құнсызданбаған активтер бойынша барлық мерзім бойы күтілетін кредиттік шығындар бойынша клиенттерге несиелер: Жылжымайтын мүлік	36.847	36.847
Кредиттік-құнсызданбаған активтер бойынша барлық мерзім бойы күтілетін кредиттік шығындар бойынша клиенттерге несиелердің барлығы	36.847	36.847
Кредиттік-құнсызданған активтер бойынша барлық мерзім бойы күтілетін кредиттік шығындар бойынша клиенттерге несиелер: Жылжымайтын мүлік	10.976.795	10.976.795
Көлік құралдары	97.754	97.754
Құралдар	5.977	5.977
Жер телімдері	100.835	100.835
Өзге қамтамасыз ету	11.181.361	11.181.361
Қамтамасыз етусіз және өзге құралдар арқылы несиелер сапасын арттыру	13.287.308	13.287.308

Басшылық қамтамасыз етудің нарықтың бағасына мониторинг жасап, негізгі келісімге сәйкес қосымша қамтамасыз етуді сұрайды, сондай-ақ құнсызданудан болған шығындар үшін резервтің жеткіліктілігін тексеру мақсатында алынған қамтамасыз етудің нарықтың бағасын қадағалайды.

Клиенттердің несиелерін шоғырландыру

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның он ірі тәуелсіз тараптарға берген клиенттердің несиелерін шоғырлануы жиынтық несиелік портфельдің 14.084.507 мың теңге немесе 50,57% құраған. (2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жиынтық несиелік портфельдің 14.428.921 мың теңге немесе 46,78%). 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша осы несиелерге қатысты 10.042.759 мың теңге көлемінде күтілетін несиелік шығындардың резерві құрылды (2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша 7.803.939 мың теңге).

Несиелер Қазақстан Республикасында экономикасының ауылшаруашылық қызметін жүзеге асыратын клиенттерге беріледі.

8. Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздар

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсан айындағы жағдай бойынша қаржылық жалға алу дебиторлық қарыздың талдамасы:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта саналды)</i>
1 жылдан кем	127.053.750	105.477.503
1 жылдан 2 жылға дейін	88.612.504	72.392.207
2 жылдан 3 жылға дейін	94.683.014	77.411.947
3 жылдан 4 жылға дейін	95.269.268	80.110.382
4 жылдан 5 жылға дейін	94.361.782	74.636.875
5 жылдан жоғары	284.657.366	226.963.751
Ең төмен жалға алу төлемдері	784.637.684	636.992.665
Табылмаған қаржылық кірістерді алып тастағанда		
1 жылдан кем	(7.195.510)	(5.347.655)
1 жылдан 5 жылға дейін	(128.466.182)	(98.467.965)
5 жылдан жоғары	(162.926.309)	(122.226.820)
Табылмаған қаржылық кірістерді алып тастағанда, барлығы	(298.588.001)	(226.042.440)
Күтілетін несиелік шығыстар бойынша резервтерді бағалау	(37.626.120)	(29.076.084)
Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыз	448.423.563	381.874.141

(мың теңгемен)

8. Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздар, жалғасы

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қаржылық жалға алу дебиторлық қарыздар үшін күтілетін несиелік шығыстар бойынша резерв мөлшерін анықтау барысында басшылықпен келесідей жағдайлар орын алды:

- Қарыз алушының төлемді өтегенге дейінгі көлемі мен сегментіне байланысты несиелік сапа есебі бойынша 1 Кезеңге жатқызылған қаржылық жалға алу үшін дебиторлық қарыз бойынша PD деңгейі 4,42%-22,7%,- ды, ал 2 кезеңге жатқызылған несиелік сапа бойынша 24,7%-65% құрады;
- 1 Кезеңге жатқызылған қаржылық жалға алу үшін дебиторлық қарыз бойынша LGD деңгейі орташа есеппен 10%, 2 кезеңде орта есеппен 9,5%, 3 кезеңде орташа 25,45% құрады.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қаржылық жалға алу дебиторлық қарыздар үшін күтілетін несиелік шығыстар бойынша резерв мөлшерін анықтау барысында басшылықпен келесідей жағдайлар орын алды:

- Қарыз алушының төлемді өтегенге дейінгі көлемі мен сегментіне байланысты несиелік сапа есебі бойынша 1 Кезеңге жатқызылған қаржылық жалға алу үшін дебиторлық қарыз бойынша PD деңгейі 4,48%-25,92%,- ды, ал 2 кезеңге жатқызылған несиелік сапа бойынша 24,62%-74,1% құрады;
- 1 Кезеңге жатқызылған қаржылық жалға алу үшін дебиторлық қарыз бойынша LGD деңгейі орташа есеппен 13%, 2 кезеңде орта есеппен 14%, 3 кезеңде орташа 41% құрады.

Жоғарыда көрсетілген бағалаудың өзгерісі қаржылық жалға алу дебиторлық қарыздар үшін күтілетін несиелік шығыстар бойынша резерв мөлшерінің артуына әкеп соғуы мүмкін. Қаржылық жалға алу дебиторлық қарыздар үшін күтілетін несиелік шығыстар бойынша бағаланған резерв мөлшерінің 1 процентіне плюс ақша қаражаттарының болжамды ағындарының ағымдағы сәтке келтірілген таза құнының шамасы өзгерген кезде 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ол 1.804.366 мың теңгеден төмен (2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша 436.462 мың теңге).

Жоғарыда аталған фактілер қарыз алушыларға негізгі борыш пен сыйақы бойынша төлемді кейінге қалдыра отырып, қайта құрылымдау мен ұзартуды ұсыну тұрғысынан несие портфелінің сапасына әсер етті.

Бір айта кететін жәйт, Компания актив сапасының бұзылу тәуекелдерін төмендету үшін тұрақты негізде лизинг/қарыз алушының қаржылық жағдайын қадағалауды, лизинг нысаны мен кепіл затты сақтандыру мен мониторинг жүргізу арқылы активтердің құнсыздану әдістемесін жетілдіру шараларын өткізеді.

Кестеде 2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған КНШ бойынша өзгертілген резервтер көрсетілген:

	2023 жыл				Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсызданбаға н активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	СанҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік– құнсыздан- ған	
2023 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша КНШ бойынша резерв	4.096.307	593.544	24.375.258	10.975	29.076.084
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	1.847.904	–	–	–	1.847.904
1 Кезеңге аударым	1.456.926	(1.276.564)	(180.362)	–	–
2 Кезеңге аударым	(988.716)	4.575.361	(3.586.645)	–	–
3 Кезеңге аударым	(322.883)	(3.668.350)	3.991.233	–	–
таза (қайта қалпына келтіру)/ шығыстар бойынша бағалау резервін құру	(3.036.079)	3.198.787	7.466.444	(2.768)	7.626.384
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(924.252)	–	(924.252)
2023 жылғы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша	3.053.459	3.422.778	31.141.676	8.207	37.626.120

(мың теңгемен)

8. Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздар, жалғасы

Кестеде 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған КНШ бойынша өзгертілген резервтер көрсетілген:

	2022 жыл				Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсызданбаға н активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	СанҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік– құнсыздан- ған	
2022 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша КНШ бойынша резерв	5.026.184	983.949	24.358.330	–	30.368.463
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	2.541.505	–	–	10.240	2.551.745
1 Кезеңге аударым	4.252.820	(3.745.373)	(507.447)	–	–
2 Кезеңге аударым	(519.947)	4.076.702	(3.556.755)	–	–
3 Кезеңге аударым	(147.531)	(1.536.033)	1.683.564	–	–
таза (қайта қалпына келтіру)/ шығыстар бойынша бағалау резервін құру	(7.056.724)	814.299	2.799.812	735	(3.441.878)
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(402.246)	–	(402.246)
2022 жылғы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша (қайта саналған)	4.096.307	593.544	24.375.258	10.975	29.076.084

Жалға алу қаржылық портфелінің несиелік сапасы

Төмендегі кестеде 2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қаржылық жалға алу портфелінің несиелік сапасы жөнінде ақпарат ұсынылған:

	2023 жылғы 31 желтоқсан				Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсыздан- баған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	СанҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік– құнсызданған	
– мерзімі өтпеген төлемдер	342.524.781	8.286.561	37.875.095	23.627	388.710.064
– 30 күннен кем емес уақытқа кешіктірілген төлемдер	23.390.742	3.791.002	12.523.585	–	39.705.329
–31 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 90 күнге емес	–	14.301.047	7.258.120	–	21.559.167
– 91 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 180 күнге емес	–	–	5.749.024	–	5.749.024
– 181 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 1 жыл емес	–	–	3.967.786	–	3.967.786
– 1 жылға кешіктіріліп төленген төлемдер	–	–	26.358.313	–	26.358.313
	365.915.523	26.378.610	93.731.923	23.627	486.049.683
Шығыстар бойынша бағалау резерві	(3.053.459)	(3.422.778)	(31.141.676)	(8.207)	(37.626.120)
Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздың жиынтығы	362.862.064	22.955.832	62.590.247	15.420	448.423.563

(мың теңгемен)

8. Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздар, жалғасы**Жалға алу қаржылық портфелінің несиелік сапасы, жалғасы**

	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелді)				Барлығы
	1 Кезең 12 айда күтілетін несиелік шығындар	2 Кезең Несиелік– құнсыздан- баған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар	3 Кезең Несиелік– құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін шығындар	СанҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік– құнсыздан- ған	
– мерзімі өтпеген төлемдер	346.580.467	3.312.635	15.209.373	26.536	365.129.011
– 30 күннен кем емес уақытқа кешіктірілген төлемдер	8.169.644	876.285	2.419.642	–	11.465.571
–31 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 90 күнге емес	–	2.070.960	1.163.320	–	3.234.280
– 91 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 180 күнге емес	–	–	2.145.534	–	2.145.534
– 181 күннен астам кешіктірілген төлемдер, алайда 1 жыл емес	–	–	3.378.714	–	3.378.714
– 1 жылға кешіктіріліп төленген төлемдер	–	–	25.597.115	–	25.597.115
	354.750.111	6.259.880	49.913.698	26.536	410.950.225
Шығыстар бойынша бағалау резерві	(4.096.307)	(593.544)	(24.375.258)	(10.975)	(29.076.084)
Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздың жиынтығы	350.653.804	5.666.336	25.538.440	15.561	381.874.141

Жалпы баланстық құнның өзгеруін талдау

2023 жылы лизингтік келісімдердің қаржыландыру өсімі жалпы баланстық құнының жалпы 140.575.098 мың теңгеге өсуіне себеп болды (2022 жыл 31 желтоқсан: 142.197.592 мың теңге) және сәйкесінше портфель бойынша шығыстарға қатысты резервтік бағалаудың өсімі 1.847.904 мөлшерге өскен (2022 жыл 31 желтоқсан: 2.551.745 мың теңге).

3 Кезеңдегі қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарызды өтеу мөлшері 4.863.289 мың теңге (2022 жыл 31 желтоқсан: 4.648.523 мың теңге) 1.308.660 мың теңге күтілетін несие шығындарындағы резервті азайтуға әкелді (2022 жыл 31 желтоқсан: 2.224.840 мың теңге).

3 Кезеңдегі қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарызды аудару мөлшері 62.339.896 мың теңге (2022 жыл 31 желтоқсан: 8.626.791 мың теңге) 6.727.300 мың теңге күтілетін несие шығындарындағы резервті азайтуға әкелді (2022 жыл 31 желтоқсан: 1.618.032 мың теңге).

3 Кезеңнен 2 Кезеңге қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарызды аудару мөлшері 12.060.094 мың теңге (2022 жыл 31 желтоқсан: 1.491.094 мың теңге) 1.489.955 мың теңге күтілетін несие шығындарындағы резервті азайтуға әкелді (2022 жыл 31 желтоқсан: 380.619 мың теңге).

1 Кезеңнен 2 Кезеңге қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарызды аудару мөлшері 49.009.423 мың теңге (2022 жыл 31 желтоқсан: 3.150.900 мың теңге) 2.291.324 мың теңге күтілетін несие шығындарындағы резервті азайтуға әкелді (2022 жыл 31 желтоқсан: 149.772 мың теңге).

(мың теңгемен)

8. Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздар, жалғасы**Қамтамасыз ету талдамасы**

Келесі кестеде 2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсан айындағы жағдай бойынша (шығындар бойынша бағалау резервтерін алып тастағанда) қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздарға қатысты несие сапасын арттыруда өзге құралдар мен жалға алынған активтерді қамтамасыз ету бойынша ақпараттар көрсетілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан		2022 жылғы 31 желтоқсан	
	<i>Қаржылық жалға алу дебиторлық қарыз, баланстық құн</i>	<i>Есептік кезінде бағаланғанды қамтамасыз ету үшін - қамтамасыз етудің әділ құны</i>	<i>Қаржылық жалға алу дебиторлық қарыз, баланстық құн</i>	<i>Есептік кезінде бағаланғанды қамтамасыз ету үшін - қамтамасыз етудің әділ құны</i>
12 ай ішіндегі жалға алу бойынша күтілетін несиелік шығын:				
Көлік құралдары	355.775.945	355.775.945	339.425.002	339.425.002
Құралдар	5.847.298	5.847.298	9.369.092	9.369.092
Жылжымайтын мүлік	951.952	951.952	1.485.284	1.485.284
Өзге активтер	286.869	286.869	374.426	374.426
12 ай ішіндегі жалға алу бойынша күтілетін несиелік шығынның барлығы:	362.862.064	362.862.064	350.653.804	350.653.804
Кредиттік-құнсызданбаған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде жалға алу бойынша күтілетін кредиттік шығындар:				
Көлік құралдары	19.899.183	19.899.183	5.384.913	5.384.913
Құралдар	1.683.213	1.683.213	150.247	150.247
Жылжымайтын мүлік	1.373.436	1.225.824	–	–
Өзге активтер	–	–	131.176	131.176
Кредиттік-құнсызданбаған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде жалға алу бойынша күтілетін кредиттік шығындар, барлығы:	22.955.832	22.808.220	5.666.336	5.666.336
Кредиттік-құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде жалға алу бойынша күтілетін кредиттік шығындар:				
Көлік құралдары	53.350.433	53.350.433	13.555.655	13.555.655
Құралдар	6.959.977	6.959.977	8.442.870	8.442.870
Жылжымайтын мүлік	373.170	373.170	976.879	976.879
Өзге активтер	1.906.667	1.906.667	2.563.036	2.563.036
Кредиттік-құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде жалға алу бойынша күтілетін кредиттік шығындар барлығы	62.590.247	62.590.247	25.538.440	25.538.440
САНҚКҚ-активтері				
Көлік құралдары	15.420	15.420	15.561	15.561
САНҚКҚ-активтерінің барлығы	15.420	15.420	15.561	15.561
Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздың жиынтығы	448.423.563	448.275.951	381.874.141	381.874.141

Бұған дейін көрсетілген кесте артық қамтамасыз ету құнын жояды.

(мың теңгемен)

8. Қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыздар, жалғасы**Лизинг нысанын алып қою**

Бір жыл ішінде 2023 жылдың 31 желтоқсанын соңында Компаниямен 1.293.857 мың теңге соммасында лизинг нысандары алынды (2022 жылы: 1.174.387 мың теңге).

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық қарыздың шоғырлануы

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компаниямен он ірі тәуелсіз тараптарға берілген қаржылық жалдау бойынша дебиторлық қарыздың шоғырлану қаржылық жалға алу бойынша дебиторлық қарыз сомасының жиынтығынан 26.334.604 мың теңге немесе 5,44% құрады (2022 жыл 31 желтоқсан: 27.534.920 мың теңге немесе 6.71%). 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания мойындаған осы дебиторлық қарыз бойынша күтілетін несиелі шығындар резерві 3.799.235 мың теңгені құрады (2022 жыл 31 желтоқсан: 3.866.064 мың теңге).

9. Берілген алдын ала төлемдер

2022-2023 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша берілген алдын ала төлемдер келесідей позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Ауылшаруашылық техникасына берілген алдын ала төлем	6.371.174	553.252
Құрал-жабдықтарға берілген алдын ала төлем	10.770	10.770
Берілген өзге алдын ала төлемдер	367	1.563
	6.382.311	565.585
Құнсыздануға арналған резерв (21 Ескертпе)	(11.283)	(11.283)
Берілген алдын ала төлемдер	6.371.028	554.302

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша алдын ала төлемдер ауылшаруашылық техникаларын, құрал-жабдықтарды және ірі қара малды кейін қаржылық жалға беру үшін сатып алуды көздейді.

10. Акционер алдындағы қарыз

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Акционер алдындағы қарызға келесілер жатады:

	<i>Шарт</i>	<i>Валюта</i>	<i>Өтеу мерзімі</i>	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
«Аграрлы несиелі корпорациясы» АҚ	16.07.2021 №20-076451-01-КЛ/2 қарыз шарты	Теңге	2026	4.937.227	6.442.150
«Аграрлы несиелі корпорациясы» АҚ	03.10.2022 №1669-ЦА-АБ/1 қарыз шарты	Теңге	2032	4.483.395	4.903.034
«Аграрлы несиелі корпорациясы» АҚ	10.12.2019 №1595-ЦА-АБ/2 қарыз шарты	Теңге	2029	4.340.168	4.980.954
«Аграрлы несиелі корпорациясы» АҚ	28.12.2018 №1564-ЦА-АТ/1 қарыз шарты	Теңге	2025	3.879.962	5.735.950
Акционер алдындағы қарыз				17.640.752	22.062.088

2022 жылдың 25 шілдесінде Компания 100 % пакетін «Аграрлы несиелі корпорациясы» АҚ – берілді.

Акцияларды беру аясында Компанияның «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы қарызы беру күні барысында Акционер алдындағы берешек құрамынан «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек құрамына қайта жіктелді. Компанияның алдындағы қарызы беру күні барысында «Аграрлы несиелі корпорациясы» АҚ алдындағы берешек құрамынан кредиттік ұйымдар қаражатының құрамынан Акционер алдындағы берешектің құрамына қайта жіктелді.

2022 жылдың 31 желтоқсаны мен 2023 жылдың 31 желтоқсан айларының жағдайы бойынша қарыздар беру күніне қарай жіктеуге сәйкес көрсетіледі.

2022 жылдың 3 қазанында Компания Акционермен қосымша №1 к ИДЗ №1669-ЦА-АБ-1 келісім жасасып, соның аясында 5.500.000 мың теңге мөлшерінде қарыз қаражаты алынды.

Жылдық 14,97% мөлшерлеме бойынша есептелген, 269.758 мың теңге мөлшеріндегі қарызды бастапқы тану кезіндегі Дисконт (53.951 мың теңге көлеміндегі салық әсерін қоспағанда) Акционермен жасалған келісім әсері ретінде қосымша төленген капиталдың бөлігі ретінде тікелей капиталда көрсетілді.

(мың теңгемен)

10. Акционер алдындағы қарыз, жалғасы

Компания акционердің қарыздарын алғашқы тану күндеріндегі нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді анықтау үшін келесі жағдайлар қолданды:

- тәуекелсіз проценттік мөлшерлемелер Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі шығарған ұзақмерзімді облигациялардың кірістілік негізінде айқындалды;
- компанияның несиелік тәуекел сыйлықақысы.

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания Акционермен жасалған шарттар бойынша шектеулі қаржылық міндеттерді орындау бойынша талаптарды сақтайды. Акционер алдындағы берешек кепілді мүлікпен қамтамасыз етілмеген.

11. «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы қарызға келесілер жатады:

	<i>Шарт</i>	<i>Валюта</i>	<i>Өтеу мерзімі</i>	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	№ 25 қарыз шарты	Теңге	2041	12.423.531	11.584.240
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы қарыз				12.423.531	11.584.240

«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ компанияның 100% акциясын «Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ меншігіне беруіне байланысты компанияның «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешегі акционер алдындағы берешек құрамынан қайта жіктелді және 2022 жылдың 31 желтоқсаны мен 2023 жылдың 31 желтоқсан айларының жағдайы бойынша «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек құрамында көрсетілген (10 Ескертпе).

Бұрын «ҚазАгро» Ұлттық басқарушы холдингі» АҚ ұсынған компанияның Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының қаражатынан қарыз алу құрылымын оңтайландыру аясында бұған дейін жасасқан келісімдер бойынша қарыз сомаларын біріктіру жолында 2021 жылдың 16 маусымындағы №25 қарыз шартына қол қойылды. Жалпы қарыз сомасы – 50.000.000 мың теңге, қарыз мерзімі – 2041 жылдың 10 ақпанына дейін, сыйақының номиналды мөлшері – жылдық 1,02%, тиімді мөлшерлеме – жылдық 11,98%. Қарыздың нысаналы мақсаты - агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне одан әрі қаржы лизингіне беру үшін отанды өндіріліп және/немесе құрастырылған ауыл шаруашылығы техникасын оның ішінде өздігінен жүретін, тіркемелі және аспалы техниканы, сондай-ақ ауыл шаруашылығы өнімдерін, оларды қайта өңдеу өнімдерін және биологиялық активтерді тасымалдау жөніндегі елімізде өндіріліп және/немесе құрастырылған көлік құралдарын сатып алу. Аталмыш мәмленің соңы Қазақстан Республикасының Ұлттық қоры есебінен қаржыландыратын осыған дейінгі жасасқан келісімдердің аяқталуы мен 2021 жылдың 16 маусымындағы № 25 жаңа міндеттер бойынша қарыз шартын мойындауға әкеп соқты. Ескі қаржы міндеттемелердің баланстық бағалары мен жаңа қаржы құралдарының әділ құны арасында айырмашылық 31.514.405 мың теңге көлемінде (6.302.881 мың теңге салық тиімділігін қоспағанда) бұл соңғы бақылаушы тараппен жаңа шарттарды келісу бойынша мәміленің әсері ретінде тікелей қосымша капитал құрамындағы капиталды көрсетілген.

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ келісім бойынша шектеулі қаржылық шарттарды орындау талаптарын сақтайды. «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек кепілді мүлікпен қамтамасыз етілмеген.

12. Несие ұйымдардың қаражаттары

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша несиелік ұйымдар қаражаттары келесіні қамтиды:

	<i>Валюта</i>	<i>Өтеу мерзімі</i>	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
«Халық Банк» АҚ	Теңге	2024-2025 жыл	27.549.404	27.637.582
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ	Теңге	2038-2042 жыл	6.531.319	3.000.898
Несие ұйымдардың қаражаттары			34.080.723	30.638.480

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылдың 2 қыркүйегіндегі № 604 қаулысында көрсетілген, шарттар мен тәртіп бойынша қоршаған ортаны жақсартуға бағытталған агроөнеркәсіп саласы мен өңдеу өнеркәсібі жобаларын қаржыландыру аясында «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-пен келесі келісімге қол қойылды. 2022 жылдың 13 тамызында №5-ДЗ Шартына қол қойылды. Қарыздың жалпы сомасы - 30.000.000 мың теңге, қарыз мерзімі - 2042 жылдың 7 тамызына дейін, сыйақының номиналды мөлшерлемесі - жылдық 0,35%, бастапқы тану кезінде қарыздың әділ құнын есептеу үшін қолданылатын нарықтық мөлшерлемелер - жылдық 13,8%-дан 14,19% құрады.

(мың теңгемен)

12. Несие ұйымдардың қаражаттары, жалғасы

Нарықтан төмен мөлшерлеме бойынша алынған қарыздың пайдасы мемлекеттік субсидия аясында танылды, ол берешекті мойындау күні 27.097.318 теңгені құрады (Ескертпе 15).

2023 жылдың 1 қарашасында «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ №9-ДЗ қарыз шартына қол қойылды. Қарыздың жалпы сомасы – 20.000.000 мың теңге, қарыз мерзімі – 2038 жылдың 25 қазанына дейін, сыйақының номиналды мөлшерлемесі - жылдық 0,35%, бастапқы тану кезінде қарыздың әділ құнын есептеу үшін қолданылатын нарықтық мөлшерлемелер - жылдық 14,25% құрады. Нарықтан төмен мөлшерлеме бойынша алынған қарыздың пайдасы мемлекеттік субсидия аясында танылды, ол берешекті мойындау күні 16.846.775 теңгені құрады (Ескертпе 15).

Қарыздың нысаналы мақсаты – әрі қарай қаржы лизингіне беру мақсатында отандық өндірістің өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын сатып алуды қаржыландыру.

Компания «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-нан бастапқы қарыздарды мойындау күнінен бастап нарықтағы проценттік мөлшерлемелерді анықтау үшін келесідей жағдайларды қолданды:

- тәуекелсіз проценттік мөлшерлемелер Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі шығарған ұзақмерзімді облигациялардың кірістілік негізінде айқындалды;
- компанияның несиелік тәуекел сыйлықақысы.

Шектеулі қаржылық шарттар

Несие ұйымдардың қарыз келісімдерінің шарттарына сәйкес Компания ұлттық басқарушы холдингісіне тікелей немесе жанама түрде тиесілі ұйымдардың жүз проценттік дауыс беру акциялары үшін ҚР ҰБ белгіленген пруденциалдық нормативтерді қоса алғанда белгілі бір қаржылық коэффициенттерді сақтауға міндетті.

2022 жылдың 31 желтоқсаны мен 2023 жылдың 31 желтоқсан айларының жағдайы бойынша Компания кредиторлармен келісім бойынша шектеулі қаржылық шарттарды орындау жөніндегі талаптарды сақтайды.

13. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша шығарылған борыштық бағалы қағаздар келесідей позицияларды қамтиды:

	Өтеу мерзімі	Мөлшерлеме, %	Валюта	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Купонды облигациялардың шығарылымы	28 шілде 2029 жыл	16,85%	Теңге	52.514.871	42.679.970
Купонды облигациялардың шығарылымы	20 тамыз 2028 жыл	11,9%	Теңге	41.594.821	41.573.931
Купонды облигациялардың шығарылымы	21 желтоқсан 2031 жыл	11,5%	Теңге	25.079.159	25.079.108
Үшінші облигациялар бағдарламасының аясында екінші шегіндегі шығарылымы	12 шілде 2030 жыл	19,25%	Теңге	21.774.763	–
Екінші облигациялық бағдарлама шегіндегі төртінші шығарылым	24 желтоқсан 2024 жыл	12,0%	Теңге	19.868.067	19.673.924
Екінші облигациялық бағдарлама шеңберінде купондық облигациялардың үшінші шығарылымы	24 желтоқсан 2024 жыл	12,0%	Теңге	19.789.366	19.606.415
Купонды облигациялардың шығарылымы	30 сәуір 2025 жыл	13,0%	Теңге	15.550.084	14.239.833
Купонды облигациялардың шығарылымы	30 сәуір 2025 жыл	14,5%	Теңге	10.131.260	10.130.207
Купондық облигациялардың бірінші шығарылымы	12 маусым 2024 жыл	8,5%	Теңге	3.965.897	3.962.052
Бірінші облигациялар бағдарламасы аясында облигацияның үшінші шығарылымы	16 қаңтар 2023 жыл	8,0%	Теңге	–	17.567.283
Екінші облигациялық бағдарламасы аясында купондық облигациялардың бірінші шығарылымы	8 қараша 2023 жыл	12,0%	Теңге	–	12.204.386
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар				210.268.288	206.717.109

(мың теңгемен)

13. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар, жалғасы

2023 жылы 12 шілдеде Компания өтеу мерзімі 2030 жылдың 12 шілдесіне дейінгі мерзімге номиналды құны 20.000.000 мың теңгеге KZ2C00009843 (КАFІb13) купондық облигацияны шығарды.

Борыштық бағалы қағаздар қаржы лизингтері келісімдерін жасасу аясында егін жинау жұмыстарын қаржыландыру үшін шығарылды.

2023 жылдың 16 маусымында қаржыландыру қажеттілігін жабу үшін нарықтық инвесторлардың кең ауқымы арасында номиналды құны бар 9.832.756 мың теңге KZ2C00008514 (КАFІb12) облигацияларды қосымша орналастыру бойынша жұмыс жүргізілді.

Облигацияларға қатысты өтінім беру мерзімі аяқталуына байланысты Компания өтеу мерзімін жүзеге асырды:

- 2023 жыл 24 қаңтар - KZ2C00002749 (КАFІb3) облигацияларының сомасы 17.630.340 мың теңге, соның ішінде номиналды құны 16.952.250 мың теңге және купондық сыйақы 678.090 мың теңге;
- 2023 жыл 13 қараша KZ2C00003747 (КАFІb7) облигацияларының сомасы 12.720.000 мың теңге, соның ішінде номиналды құны 12.000.000 мың теңге және купондық сыйақы 720.000 мың теңге.

2022 жылдың 27 маусымында Компания номиналды құны 15.000.000 теңгеге төлемді өтеу мерзімі 2025 жылдың 30 сәуіріне дейінгі облигациялық купонды шығарды. Борыштық бағалы қағаздар кейіннен лизингтік қаржыландыруды ұсыну үшін шығарылып, бастапқы тану кезінде жылдық 16.47% нарықтық сыйақы мөлшерлемесін пайдалана отырып, шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша шарттық ақша ағындарын дисконттау арқылы есептелген әділ құн бойынша танылды. 945.549 мың теңгедегі дисконттық мөлшерлеме қосымша төленген капитал ретінде танылды (189.110 мың теңге мөлшерінде тиісті табыс салығының әсерін алып тастағанда) өйткені басшылық «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ компанияға қандай да бір қосымша шарттарсыз нарықтық сыйақы мөлшерлемелері бойынша көрсетілген қаржыландыру құралдарын ұсына отырып, акционер ретінде әрекет еткенін анықтады. Компания бастапқы борыштық бағалы қағаз күніндегі нарықтық пайыздық мөлшерлемені анықтау үшін келесі жағдайларды қолданды:

- тәуекелсіз проценттік мөлшерлемелер Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі шығарған ұзақмерзімді облигациялардың кірістілік негізінде айқындалды;
- компанияның несиелік тәуекел сыйлықақысы.

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша шектеу шарттарын орындау жөніндегі талаптарды сақтайды.

14. Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек Компанияның затты кейін қаржылық жалға беру үшін өнім берушілер алдындағы қарызды қамтиды, келесі ұсынылған:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Ауылшаруашылық техникасы	3.295.074	2.354.428
Құрал-жабдықтар	1.674.452	133.401
Ірі қара мал	761	746
Өзге	238.975	224.939
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	5.209.262	2.713.514

15. Мемлекеттік субсидия

	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
1 қаңтардағы мемлекеттік субсидиялар	27.025.951	–
Қарыздар бойынша «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-нан алған мемлекеттік субсидиялар	16.846.775	27.097.318
Бір жылдағы амортизация	(354.661)	(71.367)
31 желтоқсандағы мемлекеттік субсидия	43.518.065	27.025.951

2022 жылы компания «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-ның отандық өндірістің өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасының жеңілдікті лизингі бағдарламасын қаржыландыру мақсатында төмен сыйақы мөлшерлемесі (0,35% шарт бойынша пайыздық мөлшерлеме) бойынша қарыздар беруі нәтижесінде алынған 27.097.318 мың теңге мөлшеріндегі пайданы мемлекеттік субсидиялар ретінде мойындады.

(мың теңгемен)

15. Мемлекеттік субсидия, жалғасы

2023 жылы компания «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-ның отандық өндірістің өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасының жеңілдікті лизингі бағдарламасын қаржыландыру мақсатында төмен сыйақы мөлшерлемесі (0,35% шарт бойынша пайыздық мөлшерлеме) бойынша қарыздар беруі нәтижесінде алынған 16.846.775 мың теңге мөлшеріндегі пайданы мемлекеттік субсидиялар ретінде мойындады.

Жеңілдіктер лизинг алушыларға олармен жеңілдікті мөлшерлемелер бойынша қаржы лизингі шарттарын жасасу арқылы берілетін болады.

16. Салық салу

Корпоративтік табыс салығын үнемдеу келесі баптардан тұрады:

	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	453.911	430.379
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша шығын-уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және азаюы	(451.963)	225.401
Капиталда танылған кейінге қалдырылған салықты алып тастағанда	–	(243.061)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс	1.948	412.719

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер 134.115 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 134.115 мың теңге).

2022 және 2023 жылдары Компания үшін Корпоративтік табыс салығының мөлшерлемесі 20,0% құрады. Корпоративтік табыс салығының тиімді мөлшері ресми табыс салығының мөлшерінен өзгеше. Төменде қаржылық есептілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша үнемдеумен ресми мөлшер бойынша есептелген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарды салыстыру көрсеткіштері көрсетілген.

Тиімді салық мөлшерлемесіне қатысты салыстыру:

	<i>2023 жыл</i>	<i>%</i>	<i>2022 жыл (қайта есептелді)</i>	<i>%</i>
Салық салғанға дейінгі пайда	18.930.123	100	21.032.093	100
Табыс салығы бойынша қолданыстағы мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығы	3.786.025	20	4.206.419	20
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша салық салынбайтын пайыздық кіріс	(6.822.955)	(36)	(4.970.620)	(24)
Төлем көзінен ұсталған корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	453.911	2	430.379	2
Алынбайтын несиелік шығындар	2.415.154	13	610.774	3
Басқа шегерілмейтін шығындар	169.813	1	135.767	1
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс	1.948	–	412.719	2

(мың теңгемен)

16. Салық салу, жалғасы

31 желтоқсандағы корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ олардың тиісті жылдардағы қозғалысы келесідей позицияларды қамтиды:

	<i>Уақыт айырмашылықтары пайда болуы және төмендеуі</i>		<i>Уақыт айырмашылықтары пайда болуы және төмендеуі</i>		<i>2023 жыл</i>		
	<i>Есепте пайда немесе шығын туралы</i>		<i>Есепте пайда немесе шығын туралы</i>				
	<i>2021 жыл</i>	<i>Капиталда</i>	<i>2022 жыл</i>	<i>Капиталда</i>			
Шегерілетін уақыт айырмашылықтарының салық әсері							
Клиенттерге несиелер	76.214	(76.214)	–	–	8.536	–	8.536
Қаржы жалға алу бойынша дебиторлық қарыз	85.081	4.290	–	89.371	62.089	–	151.460
Несие ұйымдарының қаражаттары	153.394	(153.394)	–	–	–	–	–
Мемлекеттік субсидиялар	–	5.405.190	–	5.405.190	3.298.423	–	8.703.613
Пайдаланылмайтын демалыстар бойынша есептелген шығыстар	61.441	28.541	–	89.982	6.611	–	96.593
Сот шешімі бойынша танылған тұрақсыздық айыбы	471.964	(119.550)	–	352.414	(21.014)	–	331.400
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер	848.094	5.088.863	–	5.936.957	3.354.645	–	9.291.602
Салық салынатын уақытша айырмашылықтардың салықтық әсері							
Клиенттерге несиелер	–	(194)	–	(194)	194	–	–
Акционерлер алдындағы берешек	(7.872.721)	7.654.251	(53.951)	(272.421)	75.146	–	(197.275)
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы қарыз	–	(7.722.819)	–	(7.722.819)	167.858	–	(7.554.961)
Шығарылған берешек бағалы қағаздар	–	34.013	(189.110)	(155.097)	66.549	–	(88.548)
Несие ұйымдарының қаражаттары	(299.385)	(5.038.779)	–	(5.338.164)	(3.236.367)	–	(8.574.531)
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(35.112)	2.325	–	(32.787)	23.938	–	(8.849)
корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	(8.207.218)	(5.071.203)	(243.061)	(13.521.482)	(2.902.682)	–	(16.424.164)
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған таза міндеттеме	(7.359.124)	17.660	(243.061)	(7.584.525)	451.963	–	(7.132.562)

(мың теңгемен)

16. Салық салу, жалғасы**Тиімді салық мөлшерлемесіне қатысты салыстыру:**

Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер шотына актив пайдаланылуы мүмкін болашақ салық салынатын пайданың қол жетімді болу ықтималдығы бар көлемде ғана танылады. Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер тиісті салық жеңілдіктерінің іске асырылу ықтималдығы жоқ көлемде азаяды.

17. Алынған алдын ала төлемдер

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша алынған алдын ала төлемдер 5.013.679 мың теңге (2022 жыл 31 желтоқсан: 6.900.816 мың теңге) қаржылық жалдау шарттарының талаптары бойынша сатып алынған, бірақ әлі жалға алушыға берілмеген, сондай-ақ қаржылық жалдау шарттары бойынша алдын ала төленген төлемдер үшін клиенттер жасаған алдын ала төлемді білдіреді.

18. Өзге активтер мен міндеттемелер

2022-2023 жылдары 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша өзге активтер келесідей позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Өзге қаржы активтер		
Жоғалған лизинг заттарының құнын өтеу бойынша берешек	61.139	61.139
Өзге дебиторлық қарыздар	825.990	791.243
	887.129	852.382
КНШ бойынша резерв	(823.894)	(812.887)
Өзге дебиторлық қарыздар, жиынтығы	63.235	39.495
Өзге қаржы емес активтер		
Өзге қысқамерзімді активтер (Лизингтік төлемдер бойынша ҚҚС)	1.321.015	1.258.146
Болашақ кезеңдердің шығындары	171.313	267.620
Қызметкерлермен есеп айырысу	731	306
	1.493.059	1.526.072
Резерв (21 Ескертпе)	(349.015)	(385.467)
Өзге қысқамерзімді активтер, жиынтығы	1.144.044	1.140.605
Өзге активтер	1.207.279	1.180.100

2022-2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша өзге міндеттемелер келесідей позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Өзге қаржылық міндеттемелер		
Қызметкерлерге берілетін сыйақыларға есептелген шығындар	484.131	449.996
кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелер жөніндегі КНШ бойынша резерв (20 Ескертпе)	124.950	176.215
Корпоративтік табыс салығынан басқа, төлеуге салынатын салықтар	38.862	47.163
Міндетті төлемдер бойынша қарыздар және қызметкерлерге берешек	41.690	43.697
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	236.412	73.030
Өзге қаржылық міндеттемелер	926.045	790.101
Өзге қаржылық емес міндеттемелер		
Болашақ кезеңдердің пайыздық кірістері	1.521.644	1.374.885
Өзге қаржылық емес міндеттемелер	1.521.644	1.374.885
Өзге міндеттемелер	2.447.689	2.164.986

(мың теңгемен)

19. Капитал

2023 жыл ішінде Компанияның жарғылық капиталы номиналды құны 20.000.000 мың теңге болатын акциялар шығару жолымен ұлғайды.

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жария етілген және төленген жай акциялардың саны 102.837.204 дана, жария етілгендегі 1 акцияның құны 1000 теңгені құрады (2021 жыл 31 желтоқсан: 82.837.204 дана). Жай акциялардың иесі бір дауысқа ие және дивиденттерді алуға тең құқықта. Бөлінетін пайда Компанияның қаржылық есептілігінде көрсетілген пайда негізінде анықталады.

2023 жылдың 30 мамырында Акционердің шешіміне сәйкес Компания 2022 жылы 10.309.687 мың теңге немесе 124,46 теңге жай бір акция үшін дивиденттер туралы жария етті. Есепті кезең аясында дивиденттер толық төленді. 2022 жылдың 26 мамырындағы Акционердің шешіміне сәйкес Компания 2021 жылы 12.111.222 мың теңге немесе 146,21 теңге жай бір акция үшін дивиденттер туралы жария етті. 2022 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша дивиденттер толық төленді.

Компанияның ережесіне сәйкес резервті капитал болашақ шығындар мен өзге де күтпеген тәуекелдер мен міндеттемелерді қосқанда жалпы тәуекелдер үшін қалыптасады. Резервті капитал акционердің жалпы жиналысы кезіндегі шешімге негізделе отыра таратылуы тиіс. 2022 мен 2023 жылдардағы 12 ай ішінде резервті капитал өзгермеген. 2022-2023 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша резервті капитал 1.436.184 мың теңгені құрады.

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Қазақстандық қор биржасының методологиясына сәйкес есептелген жай бір акцияның баланстық құны 1.800,48 теңге (2022:1.889,28 теңге) құрады. 2022 жылдың 31 желтоқсаны мен 2023 жылдың 31 желтоқсан айындағы жағдай бойынша жай бір акцияның баланстық құнының есебі:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелді)</i>
Активтер	523.303.451	474.342.121
Материалды емес активтер	(412.854)	(447.612)
Міндеттемелер	(337.734.551)	(317.391.709)
Таза активтер	185.156.046	156.502.800
Есептеу мерзімі кезіндегі жай акциялардың саны, дана	102.837.204	82.837.204
Акцияның теңгеге шаққандағы баланстық құны	1.800,48	1.889,28

Төменде акцияға шаққандағы базалық және таратылған пайданы есептеу кезінде пайдаланылған пайда мен акциялар туралы мәліметтер келтірілген:

	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
Бір жылдағы таза пайда	18.928.175	20.619.374
31 желтоқсанда аяқталған жылдағы жай акциялардың орташа өлшенген саны	91.165.971	82.837.204
Жай акцияға қатысты базалық және таратылған пайда (теңгеге шаққанда)	207,62	248,91

2022 мен 2023 жылдардың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияда акцияға қатысты таратылған пайданың қаржылық құралдары болмады.

20. Шарттық және шартты міндеттемелер**Сот істері**

Нарықта өз қызметін жүзеге асыру кезінде Компания әр түрлі заңды талаптарға тап болады.

Басшылық сот талқылаулары нәтижесінде туындайтын міндеттемелердің түпкілікті шамасы (олар болған жағдайда) компанияның қаржылық жағдайына немесе одан әрі қызметіне айтарлықтай теріс әсері болмайды деп санайды. Басшылық Компанияға қарсы қойылған ықтимал шағымдар туралы, сондай-ақ шешімін таппаған немесе сот істері орын алған сот істері жөнінде ақпарат бар екендігі жөнінде хабарсыз.

(мың теңгемен)

20. Шарттық және шартты міндеттемелер, жалғасы**Салық салу**

Қазақстандық коммерциялық және, атап айтқанда, салық заңнамасында делдалдық ретроспективті әсері бар кейбір жағдайларда заңнамаға өзгерістер енгізуге болатын түсіндірілуі әр түрлі болуы мүмкін ережелер қамтиды. Бұдан бөлек, Заңдағы ереженің түсініктемесі Компания басшылығымен салық органдарының осы ережелерді түсінуінен өзгеше болуы мүмкін, және нәтижесінде компания жүргізген операцияларды салық органдары басқаша бағалап, қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдарды есептеуі мүмкін. Компания басшылығы қажетті салық салымдары өткізілді және сәйкесінше қандай да бір резервке қатысты есептерге есеп болған жоқ деп санайды. Салық органдары салық салу бойынша деректерді тексеру жұмыстарын соңғы 5 (бес) жылға жүргізулеріне болады.

Кредиттік сипаттағы міндеттемелер

2022 мен 2023 жылдардағы 31 желтоқсанындағы жағдайлар бойынша Компанияның шарттық және шартты міндеттемелері келесідей позицияларды қосты:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер		
Қаржылық жалға алу бойынша міндеттемелерді ұсыну	14.621.791	18.254.310
КНШ бойынша резервті алып тастағанға дейінгі кредиттік сипаттағы міндеттемелер	14.621.791	18.254.310
КНШ бойынша резерв жиынтығы	(124.950)	(176.215)
	14.496.841	18.078.095
2022-2023 жылдардың 31 желтоқсанындағы жыл соңындағы жағдай бойынша жалдау қаржысын ұсыну жөніндегі міндеттемелер бойынша КНШ резервтерінің өзгерісі туралы сараптама төменде көрсетілген. 2022 жылдың 31 желтоқсаны мен 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания 12 айлық күтілетін несиелік шығынға тең сомада пайдаланылмаған несиелік желілерге қатысты күтілетін кредиттік шығындар үшін бағалау резервін мойындады.		
	<i>Пайдаланылмаған несиелік желілері</i>	<i>Барлығы</i>
2022 жылдың 1 қаңтарындағы КНШ бойынша резерв	233.258	173.104
1 жылдағы КНШ өзгерісі	(57.043)	60.154
2022 жылдың 31 желтоқсандағы көрсеткіш	176.215	233.258
1 жылдағы КНШ өзгерісі	(51.265)	(57.043)
2023 жылдың 31 желтоқсандағы көрсеткіш	124.950	176.215

21. Несиелік шығындар бойынша шығыстар

Төмендегі кестеде 2023 жылғы 31 желтоқсанда және 2022 жылғы 31 желтоқсан соңындағы 1 жыл ішіндегі пайда немесе шығын ретінде танылған қаржы құралдары жөніндегі КНШ бойынша шығыстар көрсетілген:

	<i>Ескерт.</i>	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
Клиенттерге несиелік	7	(2.555.380)	(3.984.650)
Ақша қаражаттары және олардың баламалары		2.050	(2.121)
Несиелік ұйымдарындағы қаражат		3	893
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер	23	51.265	57.043
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	8	(9.474.288)	890.133
Өзге қаржы активтері		(99.423)	(15.168)
Барлығы		(12.075.773)	(3.053.870)

(мың теңгемен)

21. Несиелік шығындар бойынша шығыстар, жалғасы

Төменде құнсыздануға арналған резервтің және басқа резервтердің қозғалысы келтірілген:

	<i>Қорлар</i>	<i>Берілген алдын ала төлемдер</i>	<i>Өзге активтер</i>	<i>Барлығы</i>
2022 жыл 1 қаңтар	(838.991)	(11.283)	(115.970)	(966.244)
Резервтерді құру	(174.246)	–	(269.497)	(443.743)
Активтерді есептен шығару	340.531	–	–	340.531
2022 жыл 31 желтоқсан (қайта есептелді)	(672.706)	(11.283)	(385.467)	(1.069.456)
Резервтерді құру	(524.764)	–	35.824	(488.940)
Активтерді есептен шығару	769.915	–	628	770.543
2023 жыл 31 желтоқсан (қайта есептелді)	(427.555)	(11.283)	(349.015)	(787.853)

Активтердің құнсыздануына арналған резервтер тиісті активтердің құнынан шегеріледі.

22. Өзге кірістер

Өзге кірістер келесі позициялардан тұрады:

	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
Шығындарды өтеуден түскен кіріс	759.530	271.584
Алынған айыппұлдар мен өсімпұлдар	96.418	47.133
Қорлар бойынша құрылған резервтерді қалпына келтіруден түскен кіріс	31.660	127.953
Өзге	322.553	391.434
Өзге кірістер	1.210.161	838.104

Компания қаржылық жалдауға арналған жабдықты уақтылы жеткізбегені үшін жеткізушілерден айыппұлдар мен өсімпұлдарды алды.

23. Персоналға арналған шығындар және өзге де операциялық шығындар

Персоналға арналған шығындар және өзге де операциялық шығындар келесі позициялардан тұрады:

	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
Персоналдардың қызметіне кететін шығындар	(3.603.667)	(3.191.980)
Әлеуметтік қамтамасыз етуге кететін шығындар	(361.009)	(306.667)
Персоналдарға кететін шығындар	(3.964.676)	(3.498.647)
НҚ мен МЕА жөндеу жұмыстары мен техникалық қызмет	(394.815)	(219.431)
Аутсорсингке кететін шығындар	(160.728)	(139.034)
Операциялық жалдау шығындары	(153.724)	(129.137)
Негізгі құралдардың амортизациясы	(150.336)	(143.679)
Бағдарламалық қамтамасыз етуді және өзге де материалдық емес активтерді амортизациялау	(126.458)	(125.962)
Консультациялық қызметтер / Кәсіби қызметтер	(93.351)	(133.595)
Табыс салығынан басқа салықтар	(88.890)	(98.566)
Іссапар шығындары	(82.093)	(59.569)
Жарнамалық және маркетингтік қызметтер	(48.813)	(39.314)
Материалдар	(46.602)	(43.672)
Байланыс қызметтері	(39.313)	(37.543)
Көлік қызметтері	(36.857)	(35.854)
Ақпараттық қызметтер	(25.810)	(22.634)
Кеңсе және баспа өнімдері бойынша шығындар	(20.969)	(12.504)
Қызметкерлерді оқыту	(15.883)	(15.545)
Рейтингтік қызметтерді тағайындау/қадағалау/қолдау бойынша шығындар	(15.174)	(14.812)
Директорлар кеңесінің жұмысына кететін шығындар	(9.176)	(8.774)
Сақтандыру	(4.445)	(2.566)
Қайырымдылық және демеушілік	(2.205)	(2.100)
Өкілдік шығындар	–	(32)
Өзге	(187.730)	(198.012)
Өзге операциялық шығындар	(1.703.372)	(1.482.335)

(мың теңгемен)

23. Персоналға арналған шығындар және өзге де операциялық шығындар, жалғасы

Компанияның 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жыл соңына қарай жағдайы бойынша ҚЕХС стандартына сәйкес әзірленген қаржылық есептілік аудиті бойынша қызметтік құны, ҚҚС есепке алғанда 83.776 мың теңгені құрады. Бұл соммаға қаржы есептілікті пішімдеу мен түзетуге, сондай-ақ ағылшын тіліне аударуға жәрдемдесу жөніндегі қызметтер енгізілген.

24. Тәуекелдерді басқару

Кіріспе

Компанияның қызметіне тән тәуекелдер бар. Компания тәуекелдерді басқаруды анықтау, бағалау және байқаудың тұрақты процесі барысында, сондай-ақ тәуекел лимиттерін және басқа да ішкі бақылау шараларын белгілеу арқылы жүзеге асырады. Тәуекелдерді басқару процесі компанияның тұрақты кірістілігін сақтау үшін өте маңызды және компанияның әрбір жеке қызметкері өз міндеттеріне байланысты тәуекелдерге жауап береді. Компания несиелік тәуекелге, өтімділік тәуекеліне және нарықтық тәуекелге ұшырайды, ол өз кезегінде сауда операцияларымен байланысты тәуекелге және сауда емес қызметпен байланысты тәуекелге бөлінеді. Компания сонымен қатар операциялық тәуекелдерге ұшырайды.

Тәуекелдерді тәуелсіз бақылау процесі, мысалы, қоршаған ортаның өзгеруі, технология немесе саланың өзгеруі сияқты іс-әрекеттерді жүргізу тәуекелдеріне жатпайды. Мұндай тәуекелдерді компания стратегиялық жоспарлау процесінде бақылайды.

Тәуекелдерді басқару құрылымы

Тәуекелдерді анықтау мен бақылау жөніндегі барлық жауапкершілікті Директорлар кеңесінде, алайда сондай-ақ жекелеген тәуелсіз органдар бар, осы Тәуекелдерді анықтау мен бақылауға жауап беретін.

Директорлар кеңесі

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың жалпы тәсіліне, тәуекелдерді басқару стратегиясы мен принциптерін бекітуге жауап береді.

Басқарма

Басқарманың міндеті-компаниядағы тәуекелдерді басқару процесін бақылау.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді басқару бөлімшесі тәуелсіз бақылау процесін қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқарумен байланысты рәсімдерді енгізуге және жүргізуге жауапты.

Тәуекелдерді бақылау

Тәуекелдерді бақылау бөлімі компанияның тәуекелдерді басқару саясаты мен тәуекел лимиттерінің сақталуын бақылауға жауапты. Компанияның құрылымына тәуекелдерді тәуелсіз бақылауға, соның ішінде белгіленген лимиттермен салыстырғанда тәуекелге ұшыраған позициялардың мөлшерін бақылауға, сондай-ақ жаңа өнімдер мен құрылымдық мәмілелердің тәуекелін бағалауға жауап беретін компания кеңесіне тікелей бағынатын жеке бөлім кіреді. Бұл бөлімше тәуекелдерді бағалау және тәуекелдер туралы есептілік жүйесінде толық ақпарат жинауды қамтамасыз етеді. Сондай-ақ, тәуекелдерді бақылау мақсатында компания филиалдарында тәуекел-менеджерлер қарастырылған.

Компанияның қазынашылығы

Компанияның қазынашылығы компанияның активтері мен міндеттемелеріне, сондай-ақ жалпы қаржылық құрылымды басқаруына жауапты. Қазынашылық сонымен қатар өтімділік тәуекелі мен компанияны қаржыландыру тәуекеліне жауап береді.

Ішкі аудит

Ішкі аудит қызметінің қызметі Компанияның Директорлар кеңесіне рәсімдердің жеткіліктілігіне де, компанияның осы рәсімдерді орындауына да жыл сайынғы аудит жүргізуге негізделген тәуелсіз, объективті және бейтарап ақпарат беру болып табылады. Аудит бөлімі басшылықпен жүргізілген тексерулердің нәтижелерін талқылайды және өз қорытындылары мен ұсынымдарын тікелей Директорлар кеңесіне ұсынады.

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Кіріспе, жалғасы***Тәуекелдерді бағалау және тәуекелдер туралы ақпаратты беру жүйелері*

Компанияның тәуекелдері әдеттегі қызмет барысында күтілетін шығынды да, статистикалық модельдер негізінде ең үлкен нақты шығындарды бағалауды білдіретін күтпеген шығындарды да көрсететін әдісті қолдана отырып бағаланады. Модельдер өткен тәжірибелерден алынған және экономикалық жағдайларды ескере отырып түзетілген ықтималдық мәндерін пайдаланады. Компания сондай-ақ екіталай деп саналатын оқиғалар орын алған жағдайда орын алатын «ең нашар сценарийлерді» модельдейді.

Тәуекелдерді бақылау және бақылау негізінен компания белгілеген лимиттерге негізделеді. Мұндай лимиттер Компания жұмыс істейтін қызметті жүргізу стратегиясы мен нарықтық жағдайларды, сондай-ақ компанияның қабылдауға дайын тәуекел деңгейін көрсетеді, бұл ретте жекелеген салаларға ерекше назар аударылады. Сонымен қатар, Компания тәуекелдер мен операциялардың барлық түрлері бойынша жиынтық позицияға қатысты тәуекелдерді көтерудің жалпы қабілетін бақылайды және бағалайды.

Қызметтің барлық түрлері бойынша алынған ақпарат тәуекелдерді талдау, бақылау және ерте анықтау мақсатында зерттеледі және өңделеді. Көрсетілген ақпарат Директорлар кеңесіне, Компания Басқармасына, кредиттік Комитетке, бөлімше басшыларына ұсынылады. Бұл ақпарат кредиттік тәуекелдің жиынтық мөлшерінің көрсеткішін, болжамды кредиттік көрсеткіштерді, белгіленген тәуекел лимиттерінен ерекшеліктерді, тәуекелді ескере отырып құнын, өтімділік көрсеткіштерін, пайыздық тәуекел көрсеткіштерін, тәуекел деңгейіндегі өзгерістерді қамтиды.

Компанияның барлық деңгейлері үшін әр түрлі тәуекелдер туралы есептер жасалады, олар компанияның барлық бөлімшелеріне тең, қажетті және өзекті ақпаратқа қол жеткізуге мүмкіндік береді. Тұрақты түрде Басқарма мен Компания өзге қызметкерлерімен жиналыстар өткізіліп, онда бекітілген шектеулерді ұстап тұру, тәуекелдерді есептеу арқылы бағаларын сараптау, инвестиция, өтімділік, сондай-ақ тәуекел деңгейінің өзгерістері талқыланады.

Тәуекелді төмендету

Компанияның тәуекелдерін басқару аясында айырбас курстарынан, акция бағаларының өзгерісіндегі тәуекелдер, несиелік тәуекелдер, сонымен қатар болжамды мәмілелер бойынша позициялардың проценттік мөлшерлемелердегі өзгерістері аясында пайда болған позицияларды басқару үшін туынды құралдарды және басқа құралдарды қолданады.

Компания өзінің несиелік тәуекелдерін төмендету үшін қамтамасызды етуді белсенді түрде қолданады.

Несиелік тәуекел

Несиелік тәуекел – компанияның клиенттері немесе контрагенттері өздерінің шарттық міндеттемелерін орындамауы салдарынан шығынға ұшырау қаупі. Компания несиелік тәуекелді компанияның жекелеген контрагенттер, географиялық немесе салалық тәуекел концентрациялары бойынша қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу және белгіленген тәуекел лимиттерінің сақталуын бақылау арқылы басқарады.

Компания контрагенттердің несиелік қабілеттілігіндегі ықтимал өзгерістерді, соның ішінде кепілдік мөлшерін мерзімді қайта қарауды ерте анықтауды қамтамасыз ету үшін несиелік сапаны тексеру процедурасын әзірледі. Контрагенттік лимиттер әр контрагентке несиелік тәуекелді тағайындайтын несиелік тәуекелді жіктеу жүйесін қолдану арқылы анықталады. Несиелік тәуекел жүйелі түрде қайта қаралады. Несиелік сапаны тексеру процедурасы компанияға ықтимал шығындардың мөлшерін тәуекелдер бойынша бағалауға және қажетті шараларды қабылдауға мүмкіндік береді.

Компанияның несиелік тәуекелінің максималды деңгейі, әдетте, қаржылық активтердің баланстық құнындағы қаржылық жағдай туралы есепте көрсетіледі. Есепті күнгі жағдай бойынша баланстық несиелік тәуекелдің ең жоғары деңгейі мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Активтер		
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	43.800.988	64.764.023
Несие ұйымдарындағы қаражат	–	61.833
Клиенттерге несие	8.110.763	13.287.308
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	448.423.563	381.874.141
Өзге қаржы активтері	63.235	39.495
Кредиттік тәуекелге ұшыраудың ең жоғары деңгейінің жиынтығы	500.398.549	460.026.800

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы

Несиелік тәуекел, жалғасы

Туынды қаржы құралдары

Туынды құралдармен байланысты несиелік тәуекел кез келген уақытта қаржылық жағдай туралы есепте танылған оң әділ құнды туынды құралдармен шектеледі.

Кредиттік сипаттағы міндеттемелерге байланысты тәуекелдер

Компания өзінің клиенттеріне компания клиенттердің атынан төлемдер жүргізуі қажет болған жағдайда кепілдік алуға мүмкіндік береді. Клиенттер Компанияның мұндай төлемдерін аккредитив беру шарттарына сәйкес өтейді. Аталмыш шарттар бойынша Компания несие тәуекелдеріне ұқсас тәуекелдерге тап болады, және олар тәуекелдерді бақылаудың бірдей процедуралары мен саясаты арқылы азаяды.

Есепті күндегі жағдай бойынша танылмаған шарттық міндеттемелерге қатысты кредиттік тәуекелдің ең жоғары мөлшері туралы толығырақ ақпарат 20-ескертпеде берілген.

Құнсыздандуды бағалау

Компания тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен мәнін пайдалана отырып дисконтталатын күтілетін қолма-қол ақшаның жетіспеушілігін бағалау үшін ықтималдықпен өлшенген бірнеше сценарийлер негізінде КНШ есептейді. Қолма – қол ақшаның жетіспеушілігі-бұл келісімшартқа сәйкес ұйымға тиесілі ақша ағындары мен ұйым алуды күткен ақша ағындарының арасындағы айырмашылық.

КНШ есептеу механикасы төменде сипатталған, ал негізгі элементтер келесідей:

Дефолт ықтималдығы (PD) Дефолт ықтималдығы белгілі бір уақыт аралығында дефолт ықтималдығының болжамды бағасы болып табылады. Дефолт қарастырылып отырған кезең ішінде белгілі бір уақытта егер активті тану тоқтатылмаған болса және ол әлі де портфельдің бөлігі болып табылса, орын алуы мүмкін.

Дефолт қаупі бар шама (EAD) Дефолт тәуекеліне ұшыраған шама шартта көзделген борыштың негізгі сомасын және пайыздарды төлеуді немесе өзге де тәсілмен берілген қарыздарды өтеуді күтуді және төлемдерді кешіктіру нәтижесінде есептелген пайыздарды қоса алғанда, есепті күннен кейін осы шаманың күтілетін өзгерістерін ескере отырып, болашақта қандай да бір күнге дефолтқа ұшыраған шаманың есептік бағасын білдіреді.

Дефолт шығындарының деңгейі (LGD) Дефолт кезіндегі шығын деңгейі белгілі бір уақытта дефолт орын алған жағдайда туындайтын шығынның есептік бағасы болып табылады. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырма, оның ішінде қамтамасыз етуді іске асыру нәтижесінде негізге алына отырып есептеледі. Әдетте EAD-ге қатысты пайызбен көрсетіледі.

КНШ бойынша бағалау резерві активтің әрекет ету мерзімі ішінде туындауы күтілетін кредиттік шығындар негізінде есептеледі (барлық мерзім үшін күтілетін кредиттік шығын немесе КНШ барлық мерзім үшін), егер бастапқы танылған сәттен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы орын алса, бағалау резерві 12 айлық күтілетін кредиттік шығынға тең сомада есептеледі (12 айлық КНШ). 12 айлық КНШ - бұл есепті күннен кейін 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттардың салдарынан туындайтын КНШ болып табылатын бүкіл мерзімдегі КНШ бөлігі. Барлық мерзім үшін КНШ және 12 айлық КНШ қаржы құралдарының базалық портфельінің сипатына байланысты жеке негізде немесе топтық негізде есептеледі.

Компания қаржы құралының қалған қолданылу мерзімі ішінде дефолт орын алу тәуекелінің өзгерістерін есепке алу жолымен бастапқы танылған сәттен бастап, қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы болған-болмағаны туралы әрбір есепті кезеңнің соңында бағалауды жүзеге асыру саясатын әзірледі. Жоғарыда сипатталған процесс негізінде Компания қаржылық активтерді келесі топтарға біріктіреді:

- 1 Кезең: Актив бастапқы танылған кезде Компания Бағалау резервін 12 айлық КНШ тең сомада таниды. 1-кезеңге несиелер, қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек және басқа несиелік желілер де кіреді, олар бойынша несиелік тәуекел 2-кезеңнен ауыстырылғанға дейін төмендеді.
- 2 Кезең: Егер актив бойынша кредиттік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өскен болса, Компания Бағалау резервін бүкіл мерзімдегі КНШ тең сомада таниды. 2-кезеңге несиелер, қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек және несиелік тәуекел 3-кезеңнен ауыстырылғанға дейін төмендеген басқа несиелік желілер де кіреді.

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы

Несиелік тәуекел, жалғасы

Құнсыздануды бағалау, жалғасы

- 3 Кезең: Несиелік құнсызданған активтер. Компания Бағалау резервін бүкіл мерзім ішінде көзіне тең сомада таниды.
- САНҚКҚ: Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған (САНҚКҚ) активтер-бұл бастапқы тану кезінде кредиттік құнсыздану болған қаржылық активтер. САНҚКҚ бастапқы тану кезінде активтер әділ құн бойынша бағаланады, содан кейін несиелік тәуекелге түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып есептелген пайыздық кіріс танылады. КНШ астындағы бағалау резерві бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындар сомасының кейіннен өзгеруі орын алған көлемде ғана танылады немесе тануды тоқтатады.

КНШ бағалау кезінде Компания үш сценарийді қарастырады: негізгі, оптимистік, пессимистік. Олардың әрқайсысы үшін PD, EAD және LGD көрсеткіштері белгіленеді. КНШ анықтау модельдерінде Компания бастапқы экономикалық деректер ретінде болжамды ақпараттың кең спектрін пайдаланады. Құнсызданудан болған шығындар және оларды өтеу ескеріледі және олар туралы ақпарат қаржы активтерінің жалпы баланстық құнын түзету ретінде көрсетілетін модификациядан түскен пайдадан немесе шығыннан бөлек ұсынылады.

Дефолт пен қалпына келтіруді анықтау

Компания қаржы құралы бойынша дефолт орын алды деп есептейді, сондықтан қарыз алушы шартта көзделген төлемдерді 90 күнге кешіктірген кез келген жағдайда КНШ септеу мақсаттары үшін оны 3-кезеңге (кредиттік-құнсызданған активтер) жатқызады. Қазынашылық және банкаралық операциялар жағдайында Компания дефолт орын алды деп санайды және егер операциялық күн жабылған кезде жекелеген келісімдерде көрсетілген қажетті күндізгі төлемдер жасалмаса, оны жою бойынша жедел шаралар қолданады. Бағалы қағаздар, депозиттер, ағымдағы шоттардағы қаражат бойынша күтілетін несиелік залалды есептеу Fitch Ratings, Moody's InvestorsService, S&P GlobalRatings халықаралық рейтингтік агенттіктері берген сыртқы несиелік рейтингтер негізінде жүзеге асырылады.

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша резервтік мөлшерін анықтау кезінде басшылық келесідей жағдайларды қолданды:

1-кезеңге жатқызылған қазынашылық активтер бойынша PD деңгейі контрагенттің рейтингіне байланысты 0,1% -0,734% құрады;

Клиент бойынша дефолттың болуын сапалы бағалау шеңберінде Компания төлемнің екіталай екенін көрсететін бірқатар оқиғаларды қарастырады. Мұндай оқиғалар орын алған жағдайда, Компания бұл оқиғаның дефолтқа әкелетінін және активтерді КНШ есептеу мақсаттары үшін 3-кезеңге жатқызу керек пе, әлде 2-кезең қолайлы ма, соны мұқият талдайды. Мұндай оқиғаларға мыналар жатады:

- компанияда форс-мажорлық, сондай-ақ қарыз алушыға (қосалқы қарыз алушыға) елеулі материалдық шығын келтірген немесе оған қызмет түрлеріне лицензиядан айыру/тоқтата тұру туралы ақпаратты, сондай-ақ қарыз алушының (қосалқы қарыз алушының) еңбекпен қамтылмауы немесе коммерциялық қызметі туралы ақпаратты қоса алғанда, өз қызметін жалғастыруға мүмкіндік бермейтін өзге де мән-жайлар туралы ақпараттың болуы;
- банкроттықтың немесе қайта ұйымдастырудың жоғары ықтималдығы, сондай-ақ қарыз алушының (қосалқы қарыз алушының) қаржылық жағдайын нашарлатуы мүмкін сот талқылауларына қатысуы туралы негізделген және расталған ақпарат. Бұл ақпарат ретінде компания келесі оқиғаларды қарастырады:
 - жеке тұлғаның қарыз алушының (қосалқы қарыз алушының) қайтыс болуы туралы ақпараттың болуы;
 - 60 күнтізбелік күннен артық кросс-дефолт (компанияда ақпарат болған жағдайда);
 - қарыз алушының сыртқы кредиттік рейтингін Standard&Poor's, Moody' s Investors Service және Fitch рейтингтік агенттіктері берген СС және одан төмен рейтингтерге дейін төмендету;
 - қаржылық қиындықтардың нәтижесінде осы қаржы активі үшін белсенді нарықтың жойылуы.

Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Қазынашылық және банкаралық қатынастарға қаржылық қызмет көрсету ұйымдары, банктер, брокер-дилерлер сияқты контрагенттермен қатынастар жатады. Мұндай қатынастарды бағалау үшін қаржы департаменті мен тәуекелдерді басқару департаменті компаниялар қаржылық есептілік сияқты жалпыға қолжетімді ақпаратты және сыртқы рейтингтер сияқты басқа сыртқы көздерден алынған деректерді талдайды.

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы

Несиелік тәуекел, жалғасы

Дефолт шығындарының деңгейі

Несиелік тәуекелді бағалау LGD бағалаудың стандартты моделіне негізделген, нәтижесінде белгілі бір LGD деңгейлері белгіленеді. LGD деңгейлерінің деректері EAD-тің күтілетін көрсеткішін ұсталған кепілдікті сату нәтижесінде қалпына келтіріледі немесе жүзеге асырылады деп күтілетін сомалармен салыстырғанда ескереді. Компания өзінің несиелік өнімдерін болашақ ақша ағындарын бағалауға сәйкес келетін несиелік тәуекелдің негізгі сипаттамаларына негізделген біртекті топтарға біріктіреді. Ол үшін өткен кезеңдердің шығындары туралы ақпарат пайдаланылады және мәмілелерге тән сипаттамалардың кең ауқымы (мысалы, қамтамасыз ету түрлері), сондай-ақ қарыз алушының сипаттамалары қарастырылады.

Қажет болған жағдайда, ХҚЕС бойынша LGD деңгейін анықтау үшін (IFRS) 9 қаржы құралдарының әрбір тобы үшін жаңа деректер мен болжамды экономикалық сценарийлер пайдаланылады. Болжалды ақпаратты бағалау кезінде күтілетін нәтижелер бірнеше сценарийлерге негізделеді. Негізгі бастапқы деректердің мысалдары кепіл құнының өзгеруін және төлем мәртебесін қамтиды.

LGD деңгейлері 1, 2 және 3 кезеңдегі барлық активтер кластары мен САНҚКҚ үшін бағаланады. Мұндай LGD деңгейлерінің бастапқы деректері бағаланады және мүмкіндігінше соңғы қалпына келтірулерді ескере отырып, тарихи деректерге негізделген тестілеу арқылы түзетіледі. Қажет болған жағдайда мұндай деректер әрбір экономикалық сценарий үшін айқындалады.

Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуі

Компания КНШ қатысты есептелетін барлық активтерін ұдайы тексеріп отырады. Құрал немесе құралдар портфелі бойынша құнсыздану үшін бағалау резервін қандай сомада құру қажет екенін анықтау үшін (яғни, бүкіл мерзім ішінде 12 айлық КНШ немесе КНШ сомасында), Компания бастапқы танылғаннан бері берілген құрал немесе құралдар портфелі бойынша несиелік тәуекелдің айтарлықтай өскенін талдайды. Компания қаржылық құралдар бойынша несиелік тәуекелдердің айтарлықтай өсуінің келесі белгілері анықталған кезде бастапқы танылғаннан бері айтарлықтай өсті:

- мерзімі 30 (отыз) күнтізбелік күн және одан көп;
- компанияда негізгі борыш және/немесе қарыз алушының (қосалқы қарыз алушының) басқа кредиттік ұйымдарда қоса алғанда күнтізбелік 31-ден 60 күнге дейінгі сыйақысы бойынша өтелмеген берешегі туралы ақпараттың болуы (компанияда ақпарат болған кезде);
- қайта құрылымдау және/немесе ұзарту сәтінен бастап 12 айдан астам, бірақ қоса алғанда 24 айдан аз уақыт өткен, олар бойынша есепті күнге 60 күннен аспайтын мерзімі өткен немесе мерзімі өткен активтер;
- қайта құрылымдау және/немесе ұзарту сәтінен бастап 24 айдан астам уақыт өткен және олар бойынша 30 күннен артық, бірақ есепті күнге 60 күннен аспайтын мерзімі өткен активтер;
- қарыз алушының сыртқы кредиттік рейтингінің нақты немесе күтілетін (негізделген және расталатын ақпарат негізінде) төмендеуі;
- ЕДБ берген кепілдік сапасының айтарлықтай өзгеруі, атап айтқанда, қазынашылық активтер үшін пайдаланылатын тәсілге сәйкес кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюына әкелетін ЕДБ рейтингінің өзгеруі (рейтингтің 2 нотаға және одан да көпке төмендеуі) (кепілдік болған жағдайда);
- қаржылық жағдайдың нашарлауы.

Сондай-ақ, Компания актив бойынша несиелік тәуекелдің айтарлықтай өскенін көрсету үшін қосымша сапалы әдісті қолданады, мысалы, Клиентті/активті проблемалық тізімге ауыстыру немесе несиелік оқиғаға байланысты қайта құрылымдау. Кейбір жағдайларда Компания жоғарыдағы «дефолтты анықтау» бөлімінде келтірілген оқиғаларды дефолт емес, несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуін көрсету ретінде қарастыруы мүмкін. Несиелік балл деңгейлерінің өзгеруіне қарамастан, егер шартта көзделген төлемдер 30 күннен артық кешіктірілсе, онда бастапқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуі байқалды деп есептеледі.

Ұқсас активтер тобы бойынша топтық негізде КНШ бағалаған жағдайда, Компания бастапқы танылған сәттен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы орын алғанын бағалаудың бірдей принциптерін қолданады.

Ақша қаражаттары мен олардың баламаларына, сондай-ақ несиелік ұйымдардағы қаражатқа қатысты Компания несиелік тәуекелге ұшыраған белгілі бір позиция бойынша несиелік тәуекел, егер топ Эмитенттің несиелік рейтингі бастапқы танылған сәттен бастап 2 немесе одан да көп тармаққа төмендегенін анықтаса, ол бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өсті деп санайды.

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Несиелік тәуекел, жалғасы***Болжамды ақпарат және көптеген экономикалық сценарийлер*

Компания өзінің КНШ модельдерінің есептеулері кезінде бастапқы экономикалық деректер ретінде болжамды ақпараттың кең ауқымын пайдаланады, мысалы:

- ЖІӨ өсу қарқыны;
- жұмыссыздық деңгейі;
- инфляция деңгейі;
- экспорт көлемі.

КНШ есептеу кезінде қолданылатын бастапқы деректер мен модельдер әрдайым қаржылық есептілікті ұсыну күніндегі нарықтың барлық сипаттамаларын көрсете бермейді. Оларды айқындау үшін кей кезде сапалы түзетулер жүргізіледі немесе уақытша сапалы түзетулерді қабаттастыру жүргізеді, егер ондай айырмашылықтар маңызды болса.

Болжамды ақпарат алу үшін Компания сыртқы көздерден (сыртқы рейтингтік агенттіктер, мемлекеттік органдар, мысалы, халықаралық қаржы институттары) деректерді пайдаланады. Компания бірнеше сценарийлерге қатысты салмақ коэффициенттерін анықтайды.

Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару

Өтімділік тәуекелі-бұл әдеттегі немесе күтпеген жағдайларда өтеу мерзімі келгенде компанияның төлемдер бойынша міндеттемелерін орындай алмау қаупі. Осы тәуекелді шектеу мақсатында басшылық әр түрлі қаржыландыру көздеріне қол жетімділікті қамтамасыз етті. Басшылық сонымен қатар өтімділікті ескере отырып, активтерді басқаруды және болашақ ақша ағындары мен өтімділіктің күнделікті мониторингін жүзеге асырады. Бұл процесс күтілетін ақша ағындарын бағалауды және қажет болған жағдайда қосымша қаржыландыру үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етуді қамтиды.

Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелерді талдау

Төмендегі кестеде өтеу бойынша шарттық дисконтталмаған міндеттемелер негізінде өтеуге дейін қалған мерзімдер бөлінісінде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша негізгі борыш пен сыйақыны/купонды қамтитын төлемдер ұсынылған. Бірінші талап бойынша өтелуге жататын міндеттемелер өтеу туралы талап ең ерте ықтимал күнге мәлімделгендей қаралады. Алайда, Компания көптеген несие берушілерден Компания тиісті төлемді жүзеге асыруға міндетті болатын ең ерте күні өтеуді талап етпейді деп күтеді.

2023 жылғы 31 желтоқсан	3 айдан кем	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Барлығы
Акционер алдындағы қарыз	1.259.923	5.195.239	13.345.022	3.597.764	23 397 948
«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	255.000	255.000	2.040.000	55.763.000	58.313.000
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	11.133.582	11.807.012	7.590.097	52.166.789	82.697.480
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	8.517.500	63.738.002	145.918.472	119.750.000	337.923.974
Дисконтталмаған қаржылық міндеттемелердің жиынтығы	21.166.005	80.995.253	168.893.591	231.277.553	502.332.402

2022 жылғы 31 желтоқсан	3 айдан кем	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Барлығы
Акционер алдындағы қарыз	1.140.564	5.509.355	18.050.639	5.347.309	30.047.867
«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	255.000	255.000	2.040.000	56.273.000	58.823.000
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	835.445	12.680.598	19.463.425	31.573.273	64.552.741
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	23.394.430	30.612.801	137.924.748	134.963.606	326.895.585
Дисконтталмаған қаржылық міндеттемелердің жиынтығы	25.625.439	49.057.754	177.478.812	228.157.188	480.319.193

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару, жалғасы****Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелерді талдау, жалғасы**

Төмендегі кестеде компанияның шарттық және шартты міндеттемелерінің шарттық мерзімі көрсетілген. Кредиттер беру бойынша барлық орындалмаған міндеттемелер клиент оны орындауды талап ете алатын ең ерте күнді қамтитын уақытша кезеңге енгізіледі.

	<i>3 айдан кем</i>	<i>3 айдан 12 айға дейін</i>	<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан астам</i>	<i>Барлығы</i>
2023 жыл	14.621.791	–	–	–	14.621.791
2022 жыл	18.254.310	–	–	–	18.254.310

Компания барлық шарттық немесе шартты міндеттемелерді олардың қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін орындау талап етілмейді деп күтеді.

Компанияның өз міндеттемелерін орындау қабілеті оның белгілі бір уақыт аралығында активтердің баламалы сомасын жүзеге асыру қабілетіне байланысты.

Компаниямен Акционерден және «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-дан қомақты қаражат алынды. Басшылық жақын болашақта компанияны қаржыландыру көлемі бұрынғы деңгейде сақталады және осы қаражатты беру қажеттілігі туындаған жағдайда Компания алдын ала хабарлама алады және қажетті төлемдерді жүзеге асыру үшін өзінің өтімді активтерін сата алады деп санайды.

Нарықтық тәуекел

Нарықтың тәуекел – бұл қаржы құралдары бойынша болашақ ақша ағындарының әділ құны пайыздық мөлшерлемелер, валюта бағамдары және үлестік құралдардың бағалары сияқты нарықтық параметрлердің өзгеруіне байланысты өзгеріп отыратын тәуекел. Сауда-саттық емес портфель бойынша нарықтық тәуекел сезімталдықты талдау негізінде басқарылады және бақыланады. Валюталық позицияларды қоспағанда, Компанияның нарықтық тәуекелдің айтарлықтай концентрациясы жоқ.

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру қаупі

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру қаупі пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі болашақ ақша ағындарына немесе қаржы құралдарының әділ құнына әсер етуі мүмкін болғандықтан туындайды. Компанияның активтері мен міндеттемелері бойынша пайыздық мөлшерлемелер тұрақты болып табылады.

Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеру қаупі белгілі бір өтеу мерзімі шамасы бойынша көп немесе аз қолда бар немесе болжанатын активтер немесе өтеу мерзімі ұқсас болжамды міндеттемелер кезінде пайда болады.

Сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдерін талдау

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі негізінен сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруін мониторингтеу арқылы басқарылады. Негізгі қаржы құралдары бойынша сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдеріне қатысты қысқаша ақпарат келесідей түрде ұсынылуы мүмкін:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>						
	<i>Талап етілгенге дейін және 3 айдан кем</i>	<i>3-6 айлар</i>	<i>6-12 айлар</i>	<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан астам</i>	<i>Процентсіз</i>	<i>Барлығы</i>
Активтер							
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	38.801.050	–	–	–	–	4.999.938	43.800.988
Клиенттерге несие	4.921.515	222.836	1.622.964	1.276.288	67.160	–	8.110.763
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	47.458.492	13.859.353	38.766.329	232.571.002	115.768.387	–	448.423.563
Өзге қаржы активтер	–	–	–	–	–	63.235	63.235
Қаржы активтер жиынтығы	91.181.057	14.082.189	40.389.293	233.847.290	115.835.547	5.063.173	500.398.549

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Нарықтық тәуекел, жалғасы***Сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдерін талдау, жалғасы*

	2023 жылғы 31 желтоқсан						
	<i>Талап етілгенге дейін және 3 айдан кем</i>	<i>3-6 айлар</i>	<i>6-12 айлар</i>	<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан астам</i>	<i>Процентсіз</i>	<i>Барлығы</i>
Міндеттемелер							
Акционер алдындағы қарыз	1.132.847	984.469	2.984.060	9.922.291	2.617.085	–	17.640.752
«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	198.333	–	–	–	12.225.198	–	12.423.531
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	10.645.415	3.577.351	6.920.058	6.455.964	6.481.935	–	34.080.723
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	7.054.108	5.315.302	39.517.473	64.414.471	93.966.934	–	210.268.288
Өнім берушілер алдындағы несиелік берешек	–	–	–	–	–	5.209.262	5.209.262
Өзге қаржы міндеттемелер	–	–	–	–	–	926.045	926.045
Қаржылық міндеттемелер жиынтығы	19.030.703	9.877.122	49.421.591	80.792.726	115.291.152	6.135.307	280.548.601
Таза позиция	72.150.354	4.205.067	(9.032.298)	153.054.564	544.395	(1.072.134)	219.849.948

	2022 жылғы 31 желтоқсан						
	<i>Талап етілгенге дейін және 3 айдан кем</i>	<i>3-6 айлар</i>	<i>6-12 айлар</i>	<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан астам</i>	<i>Процентсіз</i>	<i>Барлығы</i>
Активтер							
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	62.957.820	–	–	–	–	1.806.203	64.764.023
Клиенттерге несиелік қаражаттары	60.833	–	1.000	–	–	–	61.833
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	530.198	471.071	10.589.371	1.625.204	71.464	–	13.287.308
Өзге қаржы активтер	37.043.075	12.210.568	33.793.954	197.482.951	101.343.593	–	381.874.141
Қаржы активтер жиынтығы	–	–	–	–	–	39.495	39.495
Активтер	100.591.926	12.681.639	44.384.325	199.108.155	101.415.057	1.845.698	460.026.800
Міндеттемелер							
Акционер алдындағы қарыз	992.988	979.024	2.959.770	13.348.942	3.781.364	–	22.062.088
«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	198.333	–	–	–	11.385.907	–	11.584.240
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	335.133	3.575.617	6.880.301	16.873.380	2.974.049	–	30.638.480
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	22.175.871	604.125	11.992.387	67.300.168	104.644.558	–	206.717.109
Өнім берушілер алдындағы несиелік берешек	–	–	–	–	–	2.713.514	2.713.514
Өзге қаржы міндеттемелер	–	–	–	–	–	790.101	790.101
Қаржылық міндеттемелер жиынтығы	23.702.325	5.158.766	21.832.458	97.522.490	122.785.878	3.503.615	274.505.532
Таза позиция	76.889.601	7.522.873	22.551.867	101.585.665	(21.370.821)	(1.657.917)	185.521.268

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Нарықтық тәуекел, жалғасы**

Төмендегі кестеде 2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компанияның пайыздық активтері мен міндеттемелері және оларға сәйкес келетін орташа тиімді сыйақы мөлшерлемелері көрсетілген. Осы сыйақы мөлшерлемелері тиісті активтер мен міндеттемелерді өтеуге жақын кіріс көздерін көрсетеді.

	2023 жылғы 31 желтоқсан		2022 жылғы 31 желтоқсан	
	Мың, теңге баланстық құны	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі	Мың, теңге баланстық құны	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі
Проценттік активтер				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары				
- теңгеге шаққанда	35.293.342	16,04%	57.023.800	13,37%
- долларға шаққанда	3.507.708	1,26%	5.934.020	1,00%
Несие ұйымдарындағы қаражат				
- теңгеге шаққанда	–	–	61.833	10,99%
Клиенттерге несие				
- теңгеге шаққанда	8.110.763	2,31%	13.287.308	4,76%
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек				
- теңгеге шаққанда	448.423.563	15,5%	381.874.141	14,45%
Пайыздық міндеттемелер				
Акционер алдындағы берешек				
- теңгеге шаққанда	17.640.752	11,29%	22.062.088	11,29%
«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз				
- теңгеге шаққанда	12.423.531	11,98%	11.584.240	11,98%
Несиелік ұйымдардың қаражаттары				
- теңгеге шаққанда	34.080.723	15,29%	30.638.480	13,29%
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар				
- теңгеге шаққанда	210.268.288	14,27%	206.717.109	12,94%

Ақша ағындарының сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруіне сезімталдығын талдау**Таза пайданың**

Жылдық таза пайда мен компанияның меншікті капиталының нарықтық сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруіне сезімталдығын талдау (2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданыстағы пайыздық активтер мен міндеттемелер бойынша 100 базистік тармаққа және позицияларға кірістілік қисықтарының қатарлас төмендеуінің немесе өсуінің оңайлатылған сценарийі негізінде құрастырылған) келесі түрде көрсетіледі:

	2023 жыл		2022 жыл (қайта есептелді)	
	Пайда	Өз капиталың	Пайда	Өз капиталың
100 базистік тармаққа параллель ұлғайту	(425.238)	(425.238)	(808.592)	(808.592)
100 базистік тармаққа параллель азайту	425.238	425.238	808.592	808.592

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – бұл валюта бағамдарының өзгеруіне байланысты қаржы құралының құны өзгеріп отыратын тәуекел. Басқарманың ҚРҰБ ұсынымдарына негізделі отыра, шетелдік валюталарының позициялары бойынша шектеулер орнатты. Позициялар күн сайын бақыланып тұрады.

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Валюталық тәуекел, жалғасы**

Келесі кестеде 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржы активтері мен міндеттемелерінің құрылымы көрсетілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан				Барлығы
	Теңге	Доллар АҚШ	Евро	Ресей рублі	
Активтер					
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	40.293.280	3.507.708	–	–	43.800.988
Клиенттерге несиелік	8.110.763	–	–	–	8.110.763
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	448.423.563	–	–	–	448.423.563
Өзге қаржы активтер	58.742	2.202	2.291	–	63.235
Активтер жиынтығы	496.886.348	3.509.910	2.291	–	500.398.549
Міндеттемелер	17.640.752	–	–	–	17.640.752
Акционер алдындағы қарыз	12.423.531	–	–	–	12.423.531
«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	34.080.723	–	–	–	34.080.723
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	210.268.288	–	–	–	210.268.288
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	2.378.642	1.651.742	1.178.878	–	5.209.262
Өнім берушілер алдындағы несиелік берешек	926.045	–	–	–	926.045
Барлық міндеттемелер	277.717.981	1.651.742	1.178.878	–	280.548.601
Таза позиция	219.168.367	1.858.168	(1.176.587)	–	219.849.948

	2022 жылғы 31 желтоқсан				Барлығы
	Теңге	Доллар АҚШ	Евро	Ресей рублі	
Активтер					
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	58.830.003	5.934.020	–	–	64.764.023
Клиенттерге несиелік	61.833	–	–	–	61.833
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	13.287.308	–	–	–	13.287.308
Өзге қаржы активтер	381.874.141	–	–	–	381.874.141
Активтер жиынтығы	39.495	–	–	–	39.495
	454.092.780	5.934.020	–	–	460.026.800
Міндеттемелер					
Акционер алдындағы қарыз	22.062.088	–	–	–	22.062.088
«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	11.584.240	–	–	–	11.584.240
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	30.638.480	–	–	–	30.638.480
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	206.717.109	–	–	–	206.717.109
Өнім берушілер алдындағы несиелік берешек	900.262	1.233.532	554.514	25.206	2.713.514
Барлық міндеттемелер	790.101	–	–	–	790.101
Таза позиция	272.692.280	1.233.532	554.514	25.206	274.505.532
Активтер	181.400.500	4.700.488	(554.514)	(25.206)	185.521.268

Келесі кестеде Компанияның 31 желтоқсанда сауда емес монетарлық активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ болжамды ақша ағындары бойынша айтарлықтай позицияларға ие валюталар көрсетілген.

(мың теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Валюталық тәуекел, жалғасы**

Жүргізілген талдау теңгеге қатысты валюта бағамдарындағы ықтимал өзгерістердің пайда немесе шығын және өзге де жиынтық кіріс туралы есепке әсерін есептеуден тұрады (әділ құны валюта бағамының өзгеруіне сезімтал сауда-саттық емес монетарлық активтер мен міндеттемелердің болуына байланысты). Капиталға деген әсер ету пайда немесе шығын және басқа жиынтық табыстар туралы есептегі әсерлерден айырмашылығы бар. Барлық басқа параметрлер тұрақты өлшемдермен қабылданады. Кестедегі теріс сомалар пайда немесе шығын және өзге жиынтық табыстары не капиталдарындағы ықтимал таза төмендеуді, ал оң сомалар ықтимал таза жоғарлауды айқындайды.

Валюта	Валюта курстарындағы % өзгеріс 2023 жыл	Салық салуға дейінгі пайдаға әсері 2023 жыл	Валюта курстарындағы % өзгеріс 2022 жыл	Салық салуға дейінгі пайдаға әсері 2022 жыл
Доллар АҚШ	-10%	(148.653)	-10%	(376.039)
Доллар АҚШ	10%	148.653	10%	376.039
Евро	-20%	188.254	-20%	88.722
Евро	20%	(188.254)	20%	(88.722)
Ресей рублі	-8%	–	-8%	1.613
Ресей рублі	8%	–	8%	(1.613)

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел – бұл жүйелік ақаулардан, қызметкерлердің қателіктерінен, алаяқтықтан немесе сыртқы оқиғалардан туындайтын қауіп. Бақылау жүйесі жұмысын тоқтатқан кезде операциялық тәуекелдер беделге нұқсан келтіріп, құқықтық салдар мен қаржылық шығындарға ұшыратуы мүмкін. Компания барлық операциялық тәуекелдерді жойылды деп болжам жасай алмайды, алайда бақылау жүйесінің көмегімен және Компанияның әлеуетті тәуекелдеріне тиісті реакция жасау арқылы және бақылау жүргізу аясында орын алған тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі құқық, қолжетімділік, бекіту мен салыстыру процедураларын, қызметкерлерді оқыту, сондай-ақ ішкі аудитті қоса алғанда бағалау процедураларына қатысты міндеттемелерді тиімді түрде бөлуді қарастырады.

25. Әділ құнды бағалау**Әділ құнның иерархиясы**

Компания қаржы құралдарының әділ құнын анықтауда және бағалау моделіне байланысты ол туралы ақпаратты ашу үшін келесі иерархияны пайдаланады:

- 1 деңгей: бірдей активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтардағы баға белгілеулер (түзетілмеген).
- 2 деңгей: есептілікте көрсетілген әділ құн сомасына елеулі әсер ететін барлық бастапқы деректер нарықта байқалатын ақпаратқа тікелей немесе жанама негізделетін бағалау модельдері.

3 деңгей : нарықта байқалатын ақпаратқа негізделмеген есептілікте көрсетілген әділ құнның сомасына елеулі әсер ететін бастапқы деректерді пайдаланатын бағалау модельдері.

(мың теңгемен)

25. Әділ құнды бағалау, жалғасы**Әділ құнның иерархиясы, жалғасы**

Келесі кестеде 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша әділ көздер иерархиясының деңгейлері тұрғысынан қаржы құралдарының сараптасы көрсетілген:

	<i>Келесі құралдарды пайдалану арқылы әділ құнды бағалау</i>			<i>Барлығы</i>
	<i>Белсенді нарықтардағы баға ұсыныстары (1 деңгей)</i>	<i>Елеулі бақыланатын бастапқы деректер (2 деңгей)</i>	<i>Елеулі бақылауға алынбайтын бастапқы деректер (3 деңгей)</i>	
2023 жылғы 31 желтоқсан				
Әділ құны ашылатын активтер				
Активтер				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	–	43.800.988	–	43.800.988
Клиенттерге несие	–	729.632	4.506.681	5.236.313
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	–	357.177.179	51.391.458	408.568.637
Өзге қаржы активтері	–	63.235	–	63.235
Әділ құны ашылатын қаржы активтерінің жиынтығы	–	401.771.034	55.898.139	457.669.173
Әділ құны ашылатын қаржылық міндеттемелер				
Акционер алдындағы қарыз «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі»	–	16.834.026	–	16.834.026
АҚ алдындағы қарыз	–	10.111.675	–	10.111.675
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	–	34.030.860	–	34.030.860
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	–	203.587.505	–	203.587.505
Кредиторлық берешек	–	5.209.262	–	5.209.262
Өзге қаржылық міндеттемелер	–	926.045	–	926.045
Әділ құны ашылатын қаржылық міндеттемелердің жиынтығы	–	270.699.373	–	270.699.373

Келесі кестеде 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша әділ көздер иерархиясының деңгейлері тұрғысынан қаржы құралдарының сараптасы көрсетілген:

	<i>Пайдалану арқылы әділ құнды бағалау</i>			<i>Барлығы</i>
	<i>Белсенді нарықтардағы баға ұсыныстары (1 деңгей)</i>	<i>Елеулі бақыланатын бастапқы деректер (2 деңгей)</i>	<i>Елеулі бақылауға алынбайтын бастапқы деректер (3 деңгей)</i>	
2022 жылғы 31 желтоқсан				
Әділ құны ашылатын активтер				
Активтер				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	–	64.764.023	–	64.764.023
Несиелік ұйымдардағы қаражаттар	–	61.833	–	61.833
Клиенттерге несие	–	1.760.181	3.228.362	4.988.543
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	–	318.191.847	13.302.018	331.493.865
Өзге қаржы активтері	–	39.495	–	39.495
Әділ құны ашылатын қаржы активтерінің жиынтығы	–	384.817.379	16.530.380	401.347.759
Әділ құны ашылатын қаржылық міндеттемелер				
Акционер алдындағы қарыз «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	–	20.872.491	–	20.872.491
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	–	10.211.120	–	10.211.120
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	137.092.927	30.253.012	–	30.253.012
Өнім берушілер алдындағы несиелік берешек	–	66.560.953	–	203.653.880
Өзге қаржы міндеттемелері	–	2.713.514	–	2.713.514
Өзге қаржы міндеттемелері	–	790.101	–	790.101
Әділ құны ашылатын қаржылық міндеттемелердің жиынтығы	137.092.927	131.401.191	–	268.494.118

(мың теңгемен)

25. Әділ құнды бағалау, жалғасы**Әділ құнның иерархиясы, жалғасы**

Төменде қаржылық жағдай туралы есепте әділ құн бойынша көрсетілмейтін компанияның қаржы құралдарының кластары бойынша баланстық және әділ құнының салыстырмалы көрсеткіші келтірілген.

	2023 жыл 31 желтоқсан		2022 жыл 31 желтоқсан	
	Баланстық құн	Әділ құн	Баланстық құн	Әділ құн
Қаржылық активтер				
Активтер				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	43.800.988	43.800.988	64.764.023	64.764.023
Несиелік ұйымдардағы қаражаттар	–	–	61.833	61.833
Клиенттерге несие	8.110.763	5.236.313	13.287.308	4.988.543
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	448.423.563	408.568.637	381.874.141	331.493.865
Өзге қаржы активтері	63.235	63.235	39.495	39.495
	500.398.549	457.669.173	460.026.800	401.347.759
Қаржы міндеттемелер				
Акционер алдындағы қарыз «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	17.640.752	16.834.026	22.062.088	20.872.491
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	12.423.531	10.111.675	11.584.240	10.211.120
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	34.080.723	34.030.860	30.638.480	30.253.012
Өнім берушілер алдындағы несиелік берешек	210.268.288	203.587.505	206.717.109	203.653.880
Өзге қаржы міндеттемелері	5.209.262	5.209.262	2.713.514	2.713.514
	926.045	926.045	790.101	790.101
	280.548.601	270.699.373	274.505.532	268.494.118

Бағалау және қабылдау әдістері

Төменде бағалай мен қабылдау әдістерінің көмегімен қаржылық есептілікте әділ құны бойынша көрсетілетін, сондай-ақ Қаржы ережесіндегі есепте әділ құны бойынша бағаланбайтын, бірақ әділ құны ашылатын активтер мен міндеттемелердің әділ құндары жазылған.

Әділ құны олардың баланстық құнына тең болатын активтер

қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің өтеу мерзімі қысқа немесе өтімді болса (3 айдан кем) олардың әділ баланстық құнға тең болуына рұқсат беріледі. Бұл қабылдаулар өтеу мерзімі нақтыланбаған жинақтау есептері мен талап етілгенге дейінгі салымдарға қолданылады.

Тұрақты және өзгермелі мөлшерлемелерге қатысты қаржы құралдары

Белгіленбеген қаржы құралдары жағдайында ұқсас шарттары мен несиелік тәуекелі бар қаржы құралдары үшін өтеуге дейінгі қалған уақыт кезеңін ескере отырып, ағымдағы пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған ақша ағындарының моделі қолданылады.

Әділ құны қаржылық есептілікте ашылатын активтер бойынша болашақ ақша ағындары ҚРҰБ жариялайтын статистика негізінде өтеу мерзімі ұқсас қаржы құралдарының орташа нарықтық ставкасы бойынша дисконтталады. Бұл тәсіл клиенттер несиелерінің әділ құнын және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті анықтау үшін қолданылады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша нарықтық мөлшерлемелері орташа мағынасы 22,38% құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 21,9%).

Әділ құны қаржылық есептілікте ашылатын міндеттемелер бойынша болашақ ақша ағындарының өтеу мерзімі мен несиелік ұпайлары ұқсас қаржы құралдарының орташа нарықтық мөлшерлемесі бойынша дисконтталады. 2023 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгеге номиналданған шығарылған борыштық бағалы қағаздар мен қарыздар бойынша әділ құнды бағалау үшін пайдаланатын нарықтық мөлшерлемелері 11,91% - дан 15,67% құрады. (2022 жыл 31 желтоқсан: 10,69% -дан 16,08% дейін).

Болашақ ақша ағындары негізгі қарызды және негізгі қарыз сомасына шартта көзделген пайыздық мөлшерлеменен есептелген пайыздарды өтеуді қамтиды.

(мың теңгемен)

26. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерін талдау

Төмендегі кестелерде активтер мен міндеттемелер оларды өтеу кезінде күтілетін мерзімдері тұрғысынан берілген. Компанияның өтеу жөніндегі шарттық дисконтталмаған міндеттемелері туралы ақпарат «тәуекелдерді басқару» 24-ескертпесінде толық көрсетілген.

	2023 жылғы 31 желтоқсан						Өтеу мерзімі жоқ	Мерзімі өткен	Барлығы
	Сұранысқа дейін	1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам			
Активтер									
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	43.800.988	–	–	–	–	–	–	–	43.800.988
Клиенттерге несиелер	–	94	683.075	1.845.800	1.276.288	67.160	–	4.238.346	8.110.763
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	–	4.192.056	28.811.281	52.625.682	232.571.002	115.768.387	–	14.455.155	448.423.563
Қорлар	–	–	–	–	–	–	3.042.877	–	3.042.877
Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер	–	–	–	134.115	–	–	–	–	134.115
Негізгі қаражаттар	–	–	–	–	–	–	872.477	–	872.477
Материалды емес активтер	–	–	–	–	–	–	412.854	–	412.854
Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	–	187.816	901.845	2.252.303	7.151.506	–	–	–	10.493.470
Берілген алдын ала төлемдер	–	–	161.219	–	6.209.809	–	–	–	6.371.028
Қауымдастырылған компанияларға инвестициялары	–	–	–	–	–	–	434.037	–	434.037
Өзге активтер	–	731	–	171.313	–	–	–	1.035.235	1.207.279
Активтердің жиынтығы	43.800.988	4.380.697	30.557.420	57.029.213	247.208.605	115.835.547	4.762.245	19.728.736	523.303.451
Міндеттемелер									
Акционер алдындағы қарыз	–	114.354	1.018.493	3.968.529	9.922.291	2.617.085	–	–	17.640.752
«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	–	–	198.333	–	–	12.225.198	–	–	12.423.531
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	–	68.340	10.577.075	10.497.409	6.455.964	6.481.935	–	–	34.080.723
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	–	5.321.997	1.732.111	44.832.775	64.414.471	93.966.934	–	–	210.268.288
Өнім берушілер алдындағы несиелік берешек	–	1.160.689	3.849.398	199.175	–	–	–	–	5.209.262
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	–	–	–	–	–	7.132.562	–	–	7.132.562
Берілген алдын ала төлемдер	–	–	–	5.013.679	–	–	–	–	5.013.679
Мемлекеттік субсидиялар	–	58.941	116.457	569.032	4.181.675	38.591.960	–	–	43.518.065
Өзге міндеттемелер	–	80.552	–	2.367.137	–	–	–	–	2.447.689
Міндеттемелердің жиынтығы	–	6.804.873	17.491.867	67.447.736	84.974.401	161.015.674	–	–	337.734.551
2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша таза позиция	43.800.988	(2.424.176)	13.065.553	(10.418.523)	162.234.204	(45.180.127)	4.762.245	19.728.736	185.568.900

(мың теңгемен)

26. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерін талдау, жалғасы

	2022 жылғы 31 желтоқсан						Өтеу мерзімі жоқ	Мерзімі өткен	Барлығы
	Сұранысқа дейін	1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам			
Активтер									
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	30.079.077	5.120.667	29.564.279	–	–	–	–	–	64.764.023
Клиенттерге несиелер	–	60.833	–	1.000	–	–	–	–	61.833
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	–	50.506	479.692	5.080.491	1.625.204	71.464	–	5.979.951	13.287.308
Қорлар	–	4.169.666	24.299.546	46.004.522	197.482.951	101.343.593	–	8.573.863	381.874.141
Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер	–	–	–	–	–	–	2.869.777	–	2.869.777
Негізгі қаражаттар	–	–	–	134.115	–	–	–	–	134.115
Материалды емес активтер	–	–	–	–	–	–	972.822	–	972.822
Қосылған күн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	–	–	–	–	–	–	447.612	–	447.612
Берілген алдын ала төлемдер	–	156.068	712.453	1.329.266	5.998.301	–	–	–	8.196.088
Қауымдастырылған компанияларға инвестициялары	–	1.215	397	552.690	–	–	–	–	554.302
Өзге активтер	–	306	–	267.620	–	–	–	912.174	1.180.100
Активтердің жиынтығы	30.079.077	9.559.261	55.056.367	53.369.704	205.106.456	101.415.057	4.290.211	15.465.988	474.342.121
Міндеттемелер									
Акционер алдындағы қарыз «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз	–	148.381	844.607	3.938.794	13.348.942	3.781.364	–	–	22.062.088
Несиелік ұйымдардың қаражаттары	–	–	198.333	–	–	11.385.907	–	–	11.584.240
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	–	102.974	232.159	10.455.918	16.873.380	2.974.049	–	–	30.638.480
Өнім берушілер алдындағы несиелік берешек	–	20.443.759	1.732.112	12.596.512	67.300.168	104.644.558	–	–	206.717.109
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	–	111.671	2.601.843	–	–	–	–	–	2.713.514
Берілген алдын ала төлемдер	–	–	–	–	–	7.584.525	–	–	7.584.525
Мемлекеттік субсидиялар	–	–	–	6.900.816	–	–	–	–	6.900.816
Өзге міндеттемелер	–	24.729	48.108	238.718	1.755.503	24.958.893	–	–	27.025.951
	–	90.542	26.011	2.048.433	–	–	–	–	2.164.986
Міндеттемелердің жиынтығы	–	20.922.056	5.683.173	36.179.191	99.277.993	155.329.296	–	–	317.391.709
2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша таза позиция	30.079.077	(11.362.795)	49.373.194	17.190.513	105.828.463	(53.914.239)	4.290.211	15.465.988	156.950.412

(мың теңгемен)

27. Байланысты тараптармен операциялар

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу» 24 (IAS) ҚЕХС сәйкес өзге тараптың операциялық және қаржылық шешімдеріне айтарлықтай әсер етуіне және бақылау мүмкіндігі бар екендігі бір тараптардың байланысы бар деп саналады. Тараптар байланысты ма деген сұрақты шешу кезінде олардың заңдық формалары ғана емес, тараптардың қарым-қатынастарының мазмұны ескеріледі.

Байланысы бар тараптар байланыстары жоқ тараптар арасында жүргізілмейтін келісімдерге бара алады. Ондай келісімдердің бағалары мен шарттары байланыстары жоқ тараптары арасында орын алатын келісімдерінің бағалары мен шарттарынан өзгеше болуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі Мемлекеттік комитеті арқылы Компанияның қызметін бақылайды.

Қазақстан Республикасы мемлекеттік агенттіктер мен өзге де ұйымдар арқылы тікелей және жанама түрде бақылау жүргізу арқылы кәсіпорындардың едәуір санына айтарлықтай әсер етеді (бірлесіп «мемлекетпен байланысты кәсіпорындар» деп аталады). Компания аталған кәсіпорындарымен несиелерді тарту және ақшалай қаражаттарды орналастыру бойынша банктік операцияларды жүргізе алады.

Төменде 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша байланысы бар тараптар арасында болған операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

	<i>Қауымдас- тырылған компаниялар</i>	<i>Акционер</i>	<i>«Бәйтерек» ҚБХ» АҚ</i>	<i>«Бәйтерек» ҚБХ» АҚ ұйымдар тобы</i>	<i>Мемлекет- тік кәсіпорын- дармен операциялар</i>
АКТИВТЕР					
Ақша қаражаттары және олардың баламалары (номиналды проценттік мөлшерлемелер: 1.5%–15%)	–	–	–	3.645.835	4.999.925
Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер	–	–	–	–	134.115
Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	–	–	–	–	10.493.470
Қауымдастырылған компанияларға инвестициялары	434.037	–	–	–	–
МІНДЕТТЕМЕЛЕР					
Акционер алдындағы берешек (номиналды проценттік мөлшерлемелер: 5%–13%)	–	17.640.752	–	–	–
Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз (номиналды проценттік мөлшерлеме: 1,02%)	–	–	12.423.531	–	–
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар (номиналды проценттік мөлшерлемелер: 8.50%–19.25%)	–	–	62.745.135	65.527.374	48.846.094
Кредиттік ұйымдардың қаражаттары (номиналды проценттік мөлшерлеме: 0.35%)	–	–	–	6.531.319	–
Мемлекеттік субсидиялар	–	–	–	–	43.518.065
Алынған алдын ала төлемдер (клиенттер бойынша субсидиялар)	–	–	–	–	1.494.837
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	–	–	–	–	7.132.562

(мың теңгемен)

27 Байланысты тараптармен операциялар

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша байланысы бар тараптар арасында болған операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

	<i>Акционер</i>	<i>«Бәйтерек» ҚБХ» АҚ</i>	<i>«Бәйтерек» ҚБХ» АҚ ұйымдар тобы</i>	<i>Мемлекет- тік кәсіпорын- дармен операциялар</i>
АКТИВТЕР				
Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер	–	–	–	134.115
Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	–	–	–	8.196.088
Ақша қаражаттары және олардың баламалары (номиналды проценттік мөлшерлемелер: 0.1%–16.5%)	–	–	–	36.484.031
МІНДЕТТЕМЕЛЕР				
Акционер алдындағы берешек (номиналды проценттік мөлшерлемелер: 5%–13%)	22.062.088	–	–	–
«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ алдындағы қарыз (номиналды проценттік мөлшерлеме: 1,02%)	–	11.584.240	–	–
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар (номиналды проценттік мөлшерлемелер: 8.50%–16.85%)	588.495	75.747.147	22.727.882	16.175.483
Кредиттік ұйымдардың қаражаттары (номиналды проценттік мөлшерлеме: 0.35%)	–	–	3.000.898	–
Алынған алдын ала төлемдер (клиенттер бойынша субсидиялар)	–	–	–	1.324.751
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	–	–	–	7.584.525
Мемлекеттік субсидиялар	–	–	–	27.025.951

Төменде 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жыл соңындағы байланысы бар тараптар арасындағы кіріс және шығыс жөніндегі операциялар туралы деректер көрсетілген:

	<i>Акционер</i>	<i>«Бәйтерек» ҚБХ» АҚ</i>	<i>«Бәйтерек» ҚБХ» АҚ ұйымдар тобы</i>	<i>Мемлекет- тік кәсіпорын- дармен операциялар</i>
Проценттік шығыстар	(2.372.208)	(9.397.693)	(4.817.133)	(9.407.045)
Проценттік кірістер	–	–	6.748	3.823.506
Несіелік шығындар бойынша шығыстар	–	–	(217)	2.149
Бағамдық айырмашылықтар	–	–	(10.916)	–
Мемлекеттік субсидиялар бойынша кірістер	–	–	–	354.661
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	–	–	–	(1.948)

(мың теңгемен)

27 Байланысты тараптармен операциялар, жалғасы

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жыл соңындағы байланысы бар тараптар арасындағы кіріс және шығыс жөніндегі операциялар туралы деректер көрсетілген:

	«Бәйтерек» ҚБХ» АҚ	«Бәйтерек» ҚБХ» АҚ	«Бәйтерек» ҚБХ» АҚ ұйымдар тобы	Мемлекет- тік кәсіпорын- дармен операциялар
Проценттік шығыстар	(5.222.169)	(4.695.652)	(2.468.873)	(4.478.542)
Проценттік кірістер	–	–	–	4.683.710
Несиелік шығындар бойынша шығыстар	–	–	–	(2.088)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	–	–	–	(412.719)

Акционерден, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ және жалпы бақылаудағы компаниядан тартылған несиелік шарттары туралы ақпарат тиісінше 10,11, 12-ескертпелерде берілген.

	2023 жыл	2022 жыл
Жалақы және басқа да қысқа мерзімді төлемдер	166.829	125.357
Директорлар кеңесінің мүшелеріне сыйақы	7.983	7.959
Әлеуметтік қамсыздандыруға салынатын салықтар мен аударымдар	16.620	12.760
Негізгі басқару персоналына сыйақы жиынтығы	191.432	146.076

28. Қаржылық қызметке қатысты міндеттемелердегі өзгерістер

	Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	Кредиттік ұйымдардың қаражаты	Акционер алдындағы қарыз	«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы қарыз	Қаржылық қызметтер бойынша міндетте- мелер жиынтығы
2022 жыл 1 қаңтардағы					
баланстық құн	157.204.186	66.310.724	12.087.335	–	235.602.245
Түсімдер	65.230.366	30.000.000	5.500.000	–	100.730.366
Өтеу	(17.990.000)	(20.068.509)	(3.941.071)	(176.191)	(42.175.771)
Бағамдық айырмашылық	–	663.432	–	–	663.432
Ақшалай емес операциялар	(677.798)	(26.241.671)	111.370	190.565	(26.617.534)
Қайта жіктеу	–	(19.553.956)	8.182.423	11.371.533	–
Жарияланған дивиденттер	–	–	12.111.222	–	12.111.222
Төленген дивиденттер	–	–	(12.111.222)	–	(12.111.222)
Өзге	2.950.355	(471.540)	122.031	198.333	2.799.179
2022 жылдың					
31 желтоқсанындағы					
баланстық құн	206.717.109	30.638.480	22.062.088	11.584.240	271.001.917
Түсімдер	30.278.337	30.000.000	–	–	60.278.337
Өтеу	(28.952.250)	(10.479.201)	(4.802.194)	–	(44.233.645)
Ақшалай емес операциялар	493.599	(16.411.372)	384.528	839.291	(14.693.954)
Жарияланған дивиденттер	–	–	10.309.687	–	10.309.687
Төленген дивиденттер	–	–	(10.309.687)	–	(10.309.687)
Өзге	1.731.493	332.816	(3.670)	–	2.060.639
2023 жылдың					
31 желтоқсанындағы					
баланстық құн	210.268.288	34.080.723	17.640.752	12.423.531	274.413.294

(мың теңгемен)

28. Қаржылық қызметке қатысты міндеттемелердегі өзгерістер, жалғасы

«Ақшалай емес операциялар» мақаласы есепті кезеңде шығарылған борыштық бағалы қағаздар, басқа да қарыз қаражаттары және акционерден және «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-дан алынған қарыздар бойынша дисконтты өзгертуді, сондай-ақ алдын ала төлемдерді есептеуді қамтиды. Компания төленген пайыздарды операциялық қызметтен түсетін ақша ағындары ретінде жіктейді.

29. Капиталдың жеткіліктілігі

Компания капиталдың жеткіліктілік деңгейін белсенді басқаруды оның қызметіне тән тәуекелдерден қорғау мақсатында жүзеге асырады. Капиталдың жеткіліктілігін Компания 1988 жылғы Компанияның қызметін қадағалауды жүзеге асыру кезінде қабылданған Базель келісімі және ҚР ҰБ белгіленген коэффициенттері мен өзге де әдістерді пайдалана отыра бақылайды.

2022 мен 2023 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания капиталға қатысты заңнамада белгіленген барлық сыртқы талаптарды толық орындады.

Компания үшін капиталды басқарудың негізгі мақсаты - қызметін жүзеге асыруға және акционерлік құнды барынша арттыру үшін қажетті капиталға қатысты сыртқы талаптардың сақталуын қамтамасыз ету, жоғары несиелік ұпайларды сақтау мен капитал жеткіліктілігі нормативтерін қамтамасыз ету болып табылады.

ҚРҰБ банкі қызметінің жекелеген түрлерімен айналысатын компаниялардан 6,0% мөлшерінде 1 деңгейдегі капиталдың жеткіліктілік коэффициентін және активтердің 6,0% мөлшерінде 2 деңгейдегі капиталдың жеткіліктілік коэффициентін және тәуекелді ескере отыра, мөлшерленген активтердің 12,0% мөлшерінде капиталдың жеткіліктілігінің жалпы коэффициентін сақтауды талап етеді.

31 Желтоқсанда Компания капиталының жеткіліктілік коэффициенті осы негізде келесідей болды:

	<u>2023 жыл</u>	<u>2022 жыл</u>
1 деңгейдегі капитал	166.600.027	136.280.751
2 деңгейдегі капитал	18.928.175	20.619.374
Капитал жиынтығы	185.528.202	156.900.125
Активтер жиынтығы	523.303.451	474.342.121
Тәуекелді ескере отыра, өлшенген активтер және шартты және ықтимал міндеттемелер	526.454.152	448.079.024
Операциялық тәуекел	25.288.297	19.610.906
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1) кемінде 6,0%	31,84%	28,73%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1-2) кемінде 6,0%	31,65%	30,41%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1-3) кемінде 12,0%	33,55%	33,55%

1988 жылғы Базель келісімі бойынша капиталдың жеткіліктілік нормативі

31 желтоқсанда Компания капиталының жеткіліктілік нормативі, 1988 жылғы Базель келісімінің ережелеріне сәйкес есептелген нарықтық тәуекелді қосуға қатысты кейінгі түзетулерді ескере отыра келесіні құрды:

	<u>2023 жыл</u>	<u>2022 жыл</u>
1 деңгейдегі капитал	166.600.027	136.280.751
2 деңгейдегі капитал	18.928.175	20.619.374
Капитал жиынтығы	185.528.202	156.900.125
Тәуекелді ескере отырып өлшенген активтер	515.145.586	432.928.178
1-деңгейдегі капиталдың жеткіліктілік нормативі	32,34%	31,48%
Капитал жеткіліктілігінің жалпы нормативі	31,84%	28,73%

30. Сегменттік есеп беру

Компанияның қызметі жоғары дәрежеде интеграцияланған және ҚЕХС (IFRS) 8 «операциялық сегменттер» мақсаттары үшін бірыңғай операциялық сегментті білдіреді. Компанияның активтері Қазақстан Республикасында шоғырланған және Компания Қазақстан Республикасында қызметті жүзеге асырудан пайда табады. Компанияның операциялық шешімдер қабылдауға жауапты тұлғасы Басқарма Төрағасы болып табылады, және ол Компания бойынша ақпараттарды алады және талдайды.

(мың теңгемен)

31. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2024 жылдың қаңтар айында Компания номиналды бағасы 15.000.000. мың теңге тұратын KZ2C00010841 (КАFІpp4) және номиналды бағасы 10.000.000 мың теңгеге KZ2C00010908 (КАFІpp5) облигациялар шығарды. Облигациялардың өтеу мерзімі 2025 жылдың 30 қаңтарына дейін, купондық жылдық мөлшері 15,75%. Қаражат компанияның операциялық қызметін қамтамасыз етуге және одан әрі лизингке беру үшін ауыл шаруашылығы техникасын сатып алуға арналған.